

„ARANYHAJSZÁL MESEPROGRAM
- az Óperenciás tengeren, határon innen és túl”

Erasmus+

PALÓC

MESEBESZÉD

BÁBBAL

JÓ GYAKORLAT

FÜLEKI DAXNER UTCAI ÓVODA

ARANYHAJSZÁL MESEPROGRAM
- az Óperenciás tengeren, határon innen és túl”
az ERASMUS+

2018-1-HU01-KA201-047749 JÓ GYAKORLATOK CSERÉJE
Együttműködés az innováció és a bevált gyakorlatok terén
pályázatának támogatásával valósult meg

2018-2021

Palóc mesebeszéd bábbal

jó gyakorlatot kidolgozó óvodapedagógusok:

Végh Éva, Gyetvai Zsuzsanna

óvodavezető:

Vargová Danica

FÜLEKI DAXNER UTCAI ÓVODA

A meseprojektben részt vevő intézmények és pedagógusok:

Napfény Óvoda És Bölcsőde Nádudvar

Mészárosné Sárközi Erika óvodavezető,
Urbánné Nagy Eszter és Csukáné Kálmán Szilvia

Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely

Antal Csilla óvodavezető,
Demeter Boglárka, Csont- Kelemen Csilla,

Szalárdi János Általános Iskola és Óvoda

Prém Mónika iskolaigazgató,
Márzea Annamária és Borbély Csilla-Kinga

A projekt koordinátorai:

Tempo - Legato Oktatásszervező és Tanácsadó Kft.

Balogh László (ének-zene szakos tanár) projektmenedzser,
Baloghné Zupkó Andrea (ének-zene szakos tanár) szakmai vezető,
Székely Józsefné minőségbiztosítási szakértő,
Kovács Istvánné pénzügyi vezető,
Nagy József informatikus

Tartalom

Előszó	4
BOHÓKA ÉS KATÓKA	14
Tevékenységi terv	17
Adaptáció, tapasztalatok.....	21
AZ EGYMÁST FELFALÓ ÁLLATOK.....	24
Tevékenységi terv	26
Adaptáció, tapasztalatok.....	29
A JÓ FONÓLÁNY	32
Tevékenységi terv	35
Adaptáció, tapasztalatok	39
A FÉLIG NYÚZOTT BAKKECSKE.....	41
Tevékenységi terv	44
Adaptáció, tapasztalatok.....	48
A PAPUCSSZAGGATÓ KIRÁLYKISASSZONYOK	51
Tevékenységi terv	54
Adaptáció, tapasztalatok.....	59
MESE EGY NAGYON SZEGÉNY EMBERRŐL.....	61
Tevékenységi terv	66
Adaptáció, tapasztalatok.....	71
BÉKAVŐLEGÉNY	73
Tevékenységi terv	77
Adaptáció, tapasztalatok.....	81
A FARKAS, A RÓKA MEG A SZEGÉNY EMBER.....	83
Tevékenységi terv	84
Adaptáció, tapasztalatok.....	88
KELEMENKE KÖDMÖNKÉJE	91
Tevékenységi terv	94
Adaptáció, tapasztalatok.....	97

FANYŰVŐ JANKÓ	101
Tevékenységi terv	112
Adaptáció, tapasztalatok.....	119
MESE A SÖTÉT ORSZÁG KIRÁLYÁRÓL.....	120
Tevékenységi terv	128
Adaptáció, tapasztalatok.....	134
A CSODÁLATOS OSTOR	136
Tevékenységi terv	144
Adaptáció, tapasztalatok.....	150
ÖSSZEGZÉS.....	153
Felhasznált irodalom	158

*"Mesekút, mesekút,
kinccsel teli csodakút,
nincsen alja, se teteje,
se hátulja, se eleje,
se kiút, se beút,
de aki jó az oda jut. "*

„A gyermek figyelmét az olyan történet köti le legjobban, amelyik szórakoztatja és felkelti a kíváncsiságát. De életét csak akkor gazdagítja, ha mozgásba hozza képzeletét, ha fejleszti intellektusát, ha eligazítja érzelmeiben, ha megbékíti félelmeivel és vágyaival, ha elismeri nehézségeit, és ugyanakkor megoldásokat is javasol kínzó problémáira.”

/Bruno Bettelheim/

Előszó

„A gyermekkorak két tündérvilága van: cselekvés síkján a játék, és szellemi síkon a mese.”

/ Kádár Annamária/

Az Aranyhajsza meseprogram a „Mesék táltos paripáján” repítette a „Mesés egészséggel” és „Palóc mesebeszédvel és bábbal” teli „Börönd mesét” az Óperenciás tengeren, határon innen és túlra.

Ez a gyűjtemény óvodai meseprogramunkat és a *PALÓC MESEBESZÉD BÁBBAL* jó gyakorlatunk tizenkét

meséjét és azok feldolgozását mutatja be.

Célkitűzésünk: mesékkel, bábbal folytatott komplex személyiségfejlesztés volt, mely elsősorban a magyar néphagyomány gazdag kincses tárából, főként a régiókra jellemző

palóc kultúrából

merít.

A népmesékbe ágyazott mondókák, népdalok, népi játékok, népszokások sok lehetőséget nyújtottak a természeti és a tárgyi világ megismertetésére, az identitástudat és érzelmi kötődés kialakítására a gyermekekben.

A bábokat nem a művészi bábjáték modelljeként értelmeztük, hanem olyan eszközként, mely a gyermekeket érzelmileg

megszólítja, játékba hívja, cselekvésre ösztönzi, élményekben gazdagítja.

A pedagógiai bábjáték módszereit alkalmazva lehetőségünk nyílt különböző műveltségi területek feladatainak megvalósítására, a gyermekek érzelmi és értelmi intelligenciájának fejlesztésére, az erkölcsi normákkal való megismertetésre, kompetencia- és készségfejlesztésére:

- a művészi kommunikációs készségek: nyelvi, zenei, vizuális és mozgásos kifejezőkészség,

- szociális

készségek: társas kapcsolatok kialakítása -

közösségi szokások,

konfliktusok kezelése, együttműködés, alkalmazkodás, udvariasság, érzelmi kompetenciák - érzelmek, empátia, tolerancia,

motivációk, akarati tényezők -
önuralom, szabálytartás,
önfegyelem, értékelés stb.

- személyes kompetenciák:
motiváció, önbizalom,
önmegvalósítás, aktivizálás,
- intellektuális készségek:

fogalomismeret,
gondolkodás, emlékezet, problémamegoldás,
képzelet, kreativitás, érzékszervi percepciók,
• manuális készségek: nagymozgások,
finommozgások,
• kommunikációs készségek:
szókincsfejlesztés, beszédfejlesztés, helyes
kiejtés, nyelvi kifejezőkészség terén.

A gyermekek a mesék útján bejárták az
emberek, a természet, a társadalom, a munka, a
művészetek világát,

miközben

megtapasztalták

és kifejezték önmagukat saját
lehetőségeik és igényeik szerint.

Megtanultak:

- aktívan és természetes
módon szóbeli kapcsolatot
kialakítani másokkal,

- reagálni a nem szóbeli jelzésekre: gesztusokra, mimikára, szemkontaktusra,
- alkalmazkodni a társadalmi helyzetekhez és viszonyokhoz,
- betartani a mesélés és párbeszéd vezetésének alapvető szabályait,
- megfogalmazni gondolataikat egyszerű, bővített vagy összetett mondatokban.

A mese a gyermekek számára nemcsak gazdag nyelvi tapasztalatot jelentett, nyelvi mintaként szolgált, de pozitív élmények és tapasztalatok révén régióink kulturális értékeivel, a palóc néphagyomány mesekincseivel is megismerkedtek.

Jó gyakorlatunkban komplex módon alkalmaztuk a szóbeli, szemléltető és a gyakorlati módszereket:

- a népmese „aranyfonalára fűzött” néphagyomány és népművészet megismertetése,
 - palóc régióink mesekincsének bemutatása bábbal, játékkal, énekkel, kézművességgel kiegészítve,
 - előszóval mesélés: meseszöveg a meseváz alapján - állandó, ismétlődő elemekkel és rögtönzéssel,
 - meseformulák használata: mesekezdő, mesezáró, átvezető, rövidítések, tulajdonságok, fokozás, szólások, ismétlődő szófordulatok,

- mesemondás fortélyai: hangerő, a megszokottnál lassúbb tempóban mesélés, hangszín, arcjáték, gesztus, rögtönzés,
- a gyerekek bevonása a mesemondás folyamatába: mesemondás bábokkal /elsősorban a párbeszédék rögtönzésével/, mesehelyzetek improvizált eljátszásával,

- a gyerekek aktív részvételére alapozott mesefeldolgozás: a dramatizálás tervezési, kivitelezési /bábok, díszlet, kellékek kiválogatása, gyűjtése, készítése/ és megvalósítási folyamataiban egyaránt,
- a mese, mint örömforrás, közös élményen alapuló egyéni és közösségfejlesztés,
- „a mese a nevelés táltos paripája” - művelődési területek integrálása, komplex készségfejlesztés.

Óvodánk jó gyakorlatában elsősorban a saját készítésű bábok kaptak főszerepet. Így született meg „**TÖKMAG TÁRSULATUNK**”. Elültettük a magot, nevelgettük a palántákat, beérleltük és begyűjtöttük a termést, a tökfejeket felruháztuk tulajdonságokkal és életre keltettük a csapatot és a meséket.

Készítettünk fonalbábokat, horgolt és filcbábokat, szalmababákat, fakatonákat,

terülj asztalkámat és még sok másféle bábót. Nemcsak óvodánk pedagógusai, de a gyerekek, szülők, nagyszülők bábjai és a *FÜLEKI KÉZMŰVES BARÁTI KÖR* bábokkal teli meseládája is gazdagítják a gyűjteményünket. Ezúton is köszönjük mindenkinek, hogy alkotásukkal részeseivé váltak meseprojektünknek és gyarapították

mesebirodalmunk népségét és mesekincstárát.

A bábok segítettek elmélyíteni a gyermekek mesékhez való kötődését. Lehetőséget nyújtottak a mese jobb megértésére, teret adtak a beszélgetésre, rögtönzésre, a kommunikációs készségek kibontakoztatására és a csapatjátékokra is.

A meseprojekt során a gyerekek sok szép meseélménnyel gazdagodtak az óvodai mindennapokban:

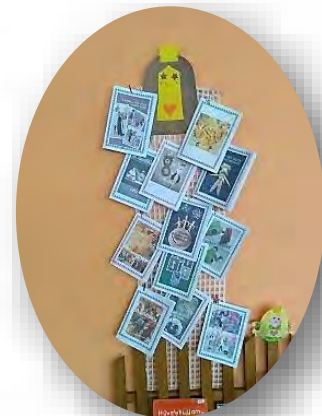
- mindennapi mesélés meghitt közösségi élménye a meseszőnyeg körül ülve,
- a kortárs gyermekirodalom műveinek megismerése a könyvek által,
- az óvodai közösségünk *mesegyűjteményének* bővítése a magyar, bihari és palóc népmesekincs befogadásával, átadásával,
- a meseélmények kötetlen feldolgozása a szabad játékban,

- bábok készítése és felhasználása a mesében és a játékban,
 - a szülőkkel, nagyszülőkkel közös színházlátogatás - a budapesti Fabula Bábszínház Mazsola előadásának megtekintésével az óvodai könyvélmény kibővítése családi színházélménnyel, bábjátékkal, mesefeldolgozással,

- óvodai bábelőadások – óvónők és óvóképzősök előadásában,
- óvodai bábjátás a gyerekek részvételével,
- mesefilmek készítése a gyermekek improvizálásával, szereplésével,
- szülőkkel, nagyszülőkkel megvalósított mesedélutánok, díszletkészítés,
- mesefüzetek készítése - a meserepertoárunk gyűjteménybe rendezése a gyerekek illusztrációival, bábokkal, fotókkal, ötletekkel színesítve és kiegészítve az óvodában használt

- szövegváltozatokkal,
 - óvodai bábkiállítás a felnőttek és gyerekek munkáiból,

- rajzpályázaton való részvétel – a Cica csoportosok munkáit, az öltöztethető bábokat, nagy-nagy örömeinkre, a Hagyományok Háza „Tarka-barka rokolya” pályázatán első helyezéssel jutalmazták.

A gyerekek megtanultak figyelni a mesére, és mesélni is, mégpedig úgy, hogy nem betanult szöveget mondanak, hanem újra mesélik a történetet lehetőségeik és szükségleteik szerint.

A mindennapos mesehallgatás és mesélés gyakorlata során megtanulták, hogy a mesének van eleje, közepe és vége. Megismerték a jó és rossz fogalmát,

útmutatást kaptak, melyből kiderült, hogy a főszereplőnek mindig tennie kell valamit azért, hogy minden jóra forduljon és boldogulni tudjon.

Óvodánk 2018-2021 időszakban vett részt a határon átívelő projektben - jó gyakorlatok cseréjében, melyben partnereink voltak: a Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhelyről és a Szalárdi János Általános Iskola és Óvoda Romániából, a Füleki Daxner Utcai Óvoda Szlovákiából, a Nádudvari Napfény Óvoda és Bölcsőde és a koordinátorunk, az egri Tempo-Legato Kft., Magyarországról. A három év alatt a partnerintézmények betekintést nyertek mesegyakorlatunkba, melyet minden óvoda kipróbált és a maga körülményeihez igazítva adaptált.

Kedves Olvasó!

Reméljük, hogy a programunk elolvasása új ötletekkel szolgál, és sikerül felkelteni az érdeklődést a *PALÓC MESEBESZÉD BÁBBAL* csoportban való megvalósítása iránt. Meséinket, tevékenységi terveinket a partnerintézmények tapasztalataival és fotóival kibővítve adjuk közre, hogy módszertani útravalóként szolgáljon az „*Óperenciás tengeren, határon innen és túl*”. Mesében, élményben, játékban gazdag hétköznapiakat kívánunk!

*Palóc mesebeszéd bábbal
szakmai csapata, Fülek*

Bohóka és Katóka

Volt egy asszonynak egyetlenegy fia, de olyan nagyon bohóka volt. Azt mondja egyszer az anyjának:

— Már én elmegyek, anyám, szolgálni.

— Eredj, fiam, hátha szerencséd lesz! El is ment ő. Elment, beállott egy gyűrűshöz. Esztendei szolgálat után a gyűrűs adott neki egy tút. Újesztendőkor telt ki az idő, hideg volt nagyon. Bohóka az ujja közt vitte a tút hazafelé. Arra ment egy szalmásszekér, fogta a tút és beleszúrta a szalmába. Mikor bekanyarodott az udvarra a szekér, azt mondja:

— Emberek, álljonak meg! Nekem abban van egy esztendei keresetem!

— Jól van, fiam, gyere, lehányjuk a szalmát, aztán keresünk benne. Le is hányták a szalmát, keresték Bohóka esztendei keresetét, de csak nem találták. Azt mondja neki a gazda:

— Hallod-e, fiam, nincs a szalmában! Már megtaláltuk volna, még ha egy tű lett volna is!

— Hiszen éppen az volt! — mondja Bohóka.

— Ó, fiam, csakugyan, de bolond is vagy! Hazament, kérdezi tőle az anyja: — No, mit szolgáltál? Elmondja, hogy járt. Azt mondja neki az anyja:

— Jaj, fiam, de bohóka vagy! Nem úgy kellett volna csinálni! Szúrta volna a kalapod mellé, akkor nem fázott volna rajta a kezéd, úgy hoztad volna haza.

— No, majd úgy teszek másszor! Újra csak elment szolgálni. Egy kovácshoz állott be. Telt-múlt az idő, elment az esztendő.

Egy ekevasat adott neki a kovács fizetésképpen. Bohóka fogta, aztán a kalapjához szúrta. Majd lehúzta a fejét. Mikorra hazaért, már alig volt a fején kalap. Kérdezi tőle az anyja:

— Mit szolgáltál, fiam?

— Itt van, ni! — Lehajította a kalapot a szántóvassal.

— Ezt szolgáltam! Majd kitörte a nyakamat, úgy húzta a fejemet.

— Jaj, fiam, fiam, de nagyon bohóka is vagy! Miért nem kértél egy madzagot vagy kötelet, aztán akasztottad volna a nyakadba!

— Igazsága van, anyám, úgy teszek majd másszor! Megint csak elment Bohóka szolgálatot keresni. Egy parasztemberhez szegődött be. Már akkor egy kicsit ügyesebb volt. Mikor letelt az esztendő, a parasztember adott neki egy borjút. —

Tessék már adni, gazduram, egy kötelet is! Adott neki a gazda. Bohóka összekötözte a borjú négy lábát, felakasztotta a nyakába, vitte haza. Bevitte a házba, lehajította a földre.

— Anyám, ezt szolgáltam! — Jaj, fiam, fiam, hát csak soha nem érik be az eszed! Nem úgy kellett volna, hanem szépen, kötélben bevezetni az ólba. Adtál volna neki szénát enni. — No, majd úgy teszek már másszor! Ismét

elment egy másik gazdához szolgálni. Annak volt három leánya, a legkisebbet adta Bohókának a szolgálat fejében. Ugye, ő volt a legengedelmesebb, elment Bohókával. Vitte haza a leányt, kötélén vezette. Bevitte az ólba, odakötötte a jászolhoz. Tett elébe szénát, azt mondta neki: —No, itt van, egyél! Mondja az anyja neki, mikor bement a házba: — Mit szolgáltál, fiam?

— Ott van, nézze meg az ólban! Megy az anyja, hát a szép leány ott sír a jászol mellett.

— Jaj, te haszontalan Bohóka, mit csináltál?!

Úgy kellett volna szépen behozni, megölelgetni, megcsókolgatni. Mondtad volna: No, édesanyám, itt van a menyő! Bevitték aztán a leányt a házba, csak jóba lettek később, megszerették egymást. Később

oszt, hogy el kellene menni meglátogatni az apjáékat. El is mentek. Ahogy mentek az úton, Katóka tanítgatta Bohókát.

— Hallod-e? Te egy cseppet bohóka vagy! Ha majd a lábadra lépek, akkor már se ne egyél, se ne igyál, mert jód berúgol!

— Jól van. Bizony, becsesek voltak otthon. Elfogadta az apja őket. Ahogy ülnek az asztalnál, a macska rálépett a Bohóka lábára. Még alig kezdtek el vacsorázni, de bizony hiába kínálták már őt — letette a kanalát. Eljött az este, lefeküdtek. Mondja aztán Katókának:

— Jaj, Katóka, de hamar rátapostál a lábamra! Majd meghalok éhen!

— Nem tapostam én, hogy tapostam volna! Mennyire kínáltalak!

— Tudom, hogy kínáltál, de azt tudtam, azért kínálsz, hogy lássák. — Hát ott van letakarva a

pampuska a kocikban. — Ott tartották, hogy ne híveljen el az étel. Odament Bohóka a kemencéhez. Ott meg közben a macska megfiadzott, Bohóka tévedésből a kismacskákat ette meg.

— Jaj, Katóka, Katóka, de rossz volt! Úgy tett a számban, hogy: nyiff, nyaff.

— Jaj, te Bohóka, te Bohóka! Mit csináltál! Hisz a macskákat etted meg! Mikor ezt Bohóka meghallotta, rögtön kiszaladt az udvarra. Az apósa meg ott feküdt kint az eresz alatt. Kopasz volt a feje. Bohóka azt tudta, hogy valami rossz fazék. Hát nem fejbe ütötte?! Jajgatott nagyon az öreg. Megy be Bohóka a házba, meséli, hogy mit csinált.

— Jaj, Bohóka, gyerünk már innen, mert ki tudja, mit csinálsz még te, ha itt maradunk. El is mentek ők. Összeszedték magukat, csak a kapufától búcsúztak.

— Húzd be az ajtót! — mondta Katóka, de nem nézett hátra. Bohóka meg úgy értette, hogy hozd el az ajtót! Levette hát, felvette a hátára, cipelte Katóka után. Mikor hátranéz Katóka, felsóhajt: — Jaj, mit csináltál, mit csináltál! — Az erdőben esteledett rájuk. Az ajtót felvitték a fára, rátették a gallyakra. Úgy határoztak, hogy ott alszonak. Úgy is volt. Közben jött tizenkét zsvány. Nagy tüzet raktak a fa alatt, ott tanakodtak, hogy ki mit csinált, merre járt. Egyszer, ahogy

Bohóka mozgott, az ajtó megbillent, mind a ketten leestek ajtóstul, egyenesen a zsványokra. Nagyon megijedtek a rablók, szétszaladtak. Egynek közülük a nyakára esett az ajtó, ijedtében elharapta a nyelvét. Kiabált a többiek után: — Ne szaladjatok! Ember lót! Akárki lót, ember lót, kettő lót! Bohóka meg Katóka szaladásnak haza! Már várta őket az anyjuk. Elmesélte aztán Katóka neki, hogy jártak.

Forrás: Malac Julcsa c. könyv /B. Kovács István gyűjtése/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét. figyelembe véve aktualizáljuk. Az élőszavas mesemondás előnye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetőségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerűbben vagy bonyolultabb szöveggel mesélhetjük a történetet. Fontos, hogy a rögtönzés mellett megtartsuk a mese felépítését, használjuk az állandósult meseformulákat, szókapcsolatokat. A régies, táj jellegű szövegeket csak akkor alkalmazzuk, ha hitelesen tudjuk használni. Mindig meghitt légkörben meséljük, élményszerűen.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek -

Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Bábok készítése: tökbáb, rongybáb, gyapjúbajusz

Díszlet készítése: parasztház, legelő, istálló

Népi játék: Csön-csön gyűrű

Népdal: Süss, fel nap, Boci-boci tarka

Népi mondókák: Ez a malac piacra ment,

Népi kézművesség: kötélverés

Hagyományok, szokások: pásztorkodás, állattartás, legeltetés

Népi mesterség: kovács

Népi hangszer: kolomp, furulya

Zenei készségfejlesztés: hallásfejlesztés – állathangok, ismert dalok felismerése.

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, nézőtér előkészítése

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben kiválasztja, rendezi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábot. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak.

Szereplők: anya, fiú, lány, gazda

Bábok: tökbábok

Díszlet: parasztház, legelő, út

Nézőtér: a gyerekek a meseszőnyegen ülnek

Kellékek: csengő, kalap, tű, libák, szénásszekér, disznók, ekevas, borjúk, kötél,

Bábtechnika: bábok mozgatása nyakuknál és az egyik kéznél fogva

Bábos párbeszéd: szegény asszony - Bohóka,

gazda – Bohóka,

Mesemondás bábozással: az óvónő mesél, a gyerekek báboznak: mozgatják, beszélgetik, táncoltatják. Többszöri ismétlésnél a gyerekek a mesélők is.

Narrátor: az óvónő. A mesélő úgy meséli a történetet, hogy közben rendez is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábót. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak.

Bevezetés: mesébe hívó – vonulós játék: „Bújj, bújj, bokros” mesekezdő rituálé:

*"Mesekút, mesekút,
kinccsel teli csodakút,
nincsen alja se teteje,
se hátulja, se eleje,
se kiút, se beút,
de aki jó az oda jut. "*

Fő rész:

Mesekezdő formula: „Hol volt, hol nem volt, volt egyszer egy szegény asszony, annak volt egy bolondos fia, úgy is hívták, hogy Bohóka.” /mesélő/

- 1. Jelenet – szolgálat:** Anyja elküldte szolgálatot keresni. Ment, mendegélt, beszólt egy házba. Bohóka – gyűrűs párbeszéd: - *Adjon Isten, jó napot!* - *Adjon Isten, mi járatban vagy?* - *Szolgálatot keresek. – Akkor jó helyen jársz. Nálam 3 nap az esztendő. az egy esztendei fizetés egy gombostű lesz. Megegyeztek. /Körbejárnak 3x/. Letelt. Megkapta a fizetséget. Hazafelé egy szekér szénába szúrta, nem találta.*
- 2. Jelenet – hazatér:** Anyja - Bohóka párbeszéd: - *Bohókám, szolgáltál valamit?* - *Egy tűt.*
Hol van? –*Egy szénásszekér után mentem, beleszúrtam, aztán már nem tanátam. - Jaj, Bohóka, Bohóka, nem úgy kellett volna. - Hát, hogy édes anyámasszony?* - *A kalapod szalagjához kellett volna szúrni. - Jól van édes anyámasszony, legközelebb úgy csinállok.*
- 3. Jelenet – 2. szolgálat:** Ment, mendegélt, beszólt egy házba. Bohóka –kovács párbeszéd:

Adjon Isten, jó napot! - Adjon Isten, mi járatban vagy? - Szolgálatot keresek. – Akkor jó helyen jársz. Nálam 3 nap az esztendő. Az egy esztendei fizetés egy ekevas lesz. Megegyeztek. / kalapáltak 3x/ Megkapta a fizetséget. Hazafelé kalapja szalagjához szúrta, majd eltörte a fejét.

4. Jelenet – hazatér: Anyja - Bohóka párbeszéd: - *Bohókám, szolgáltál valamit? - Egy ekevasat. - Hol van? – A kalapom szalagjához szúrtam, majd eltörte a fejem. - Jaj, Bohóka, Bohóka, nem úgy kellett volna. – Hát, hogy édes anyámasszony? - Köttél volna rá kötelet és a válladra vetted volna. - Jól van édes anyámasszony, legközelebb úgy csinállok.*

5. Jelenet – 3. Szolgálat: Ment, mendegélt, beszólt egy házba. Bohóka –gazda párbeszéd:

Adjon Isten, jó napot! - Adjon Isten, mi járatban vagy? - Szolgálatot keresek. – Akkor jó helyen jársz, marhát kell őrizned. Nálam 3 nap az esztendő. Az egy esztendei fizetés egy borjú lesz. Megegyeztek. Marhát őrizett. / Legeltetett 3 gyereket/ Letelt. Megkapta a fizetséget. Hazafelé kötelet kötött rá és a vállára vette a borjút, az meg kapálózott, míg meg nem fült.

6. Jelenet – hazatér: Anyja - Bohóka párbeszéd: - *Bohókám, szolgáltál valamit? - Egy bornyút.*

Hol van? – Hazafelé kötelet kötött rá és a vállára vette a borjút, az meg kapálózott, míg meg nem fült. - Jaj, Bohóka, Bohóka, nem úgy kellett volna. – Hát, hogy édes anyámasszony? - Köttél volna kötelet a nyakába és úgy vezetted volna haza, bevezetted volna az istállóba, vettél volna friss szénát elébe, aztán felneveltük volna tehénnek. - Jól van édes anyámasszony, legközelebb úgy csinállok.

7. Jelenet – 4. Szolgálat: Ment, mendegélt, beszólt egy házba. Bohóka –gazda párbeszéd: -

Adjon Isten, jó napot! - Adjon Isten, mi járatban vagy? - Szolgálatot keresek. – Akkor jó helyen jársz, szántanod kellene. Nálam 3 nap az esztendő. Megegyeztek. Letelt az esztendő, megkapta a gazda lányát, Katókat. Hazafelé kötelet kötött a nyakába és úgy vezette haza az istállóba, friss szénát tett elébe.

8. Jelenet – hazatér: Anyja - Bohóka párbeszéd: - *Bohókám, szolgáltál valamit? - A gazda lányát, Katókat. - Hol van? – Hazafelé kötelet kötöttem a nyakába és úgy vezettem haza az istállóba, friss szénát tettem elébe. - Jaj, Bohóka, Bohóka, nem úgy kellett volna. – Hát, hogy édes anyámasszony? – Megölelted volna, úgy hoztad volna haza, aztán jó lett volna feleségnek.*

Szalad Bohóka az istállóba, eloldotta a lányt, megölelte, megcsókolta: *Édes szívem, szép szerelmem, te az enyim, én a tied, soha el nem válunk egymástól.*

Mesezáró formula: „Ennyi volt, mese volt, aki nem hiszi, járjon utána.” /mesélő/

Befejezés: Mesezáró rituálé: csengő, meghajlás, taps. A gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. Közös játék.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

„Bohóka meg Katóka” című palóc népmesére alapozott jó gyakorlat egy nagyon pontosan megalkotott komplex tevékenységterv, melynek céljai jól megfogalmazottak, módszerei és eszközei pedig teljes mértékben a kitűzött célok elérését szolgálták. A szabad tevékenység során inspirálódtunk a „jó gyakorlat” által felsorolt lehetőségekből és saját magunk elképzelését is beleültettük, így az alkotó tevékenység során óvodásaink szalmabábokat készítettek, amiket textildarabokkal és szárazvirágokkal díszítettek, majd a tevékenységet kötélhúzással zártuk. A tevékenység alatt bővült a gyerekek kulturális és művészi tudásuk. A gyerekek szépérzékét és kreativitását, művészet iránti szeretetét nem

csak az általuk készített bábok segítették elő, hanem amelyekkel játszottak és a meséhez készített díszlet és háttér is nagy hangsúlyt kapott ebben. A történet humoros jellege által a gyerekek örömeiket találták a mesében és eljátszásában, felszabadult és vidám hangulatot kölcsönözve a csoportszobában. A főhős butasága által a gyerekek megtanulhatták, mennyire fontos odafigyelni az utasításokra, jótanácsokra, és mi a következménye annak, ha nem teszik ezt. A bábozás által fejlődtek a gyerekek kommunikációs készségeik, bővült szókincsük, bátrabban és határozottabban tudnak beszélni mások előtt. Azok a gyerekek, akik visszahúzódóbbak és nem szeretnek szerepelni, a bábok személyiségét felvéve bátrabban részt vettek a hasonló tevékenységekben. Irodalmi műveltségem gazdagodott a mesével, mely számomra eddig ismeretlen volt, de ezután örömmel fogom felhasználni óvodás gyerekeim nevelése során.

Nádudvar

A meseformát megőrizve, eszközöket, ötleteket beépítve meséltem a gyermekeknek. A meséhez köthető játékok és tevékenységek segítették a mesékre hangolódást. A komplex tevékenységterv megfelelt a kitűzött cél elérésének, ezért nem változtattam rajta. A csoport összetétele és a magasabb létszám az, ami a mesefeldolgozás során nehézséget okozott. Hiszen oly annyira szeretik a mesés

tevékenységeket, hogy kivétel nélkül mindenki azonnal részt akart venni benne. „A mese a nevelés táltos paripája” - írják a tevékenység tervben. Örömmel olvastam és tudtam vele azonosulni. Az én hitvallásom is ugyanez. A mesék a személyiség teljes kibontakoztatását, fejlődését segítik. Meséléseink, a bábokkal való játék során gyermekeink nyitottabbá, őszintébbé, boldogabbá váltak. Emberi jellemekkel azonosultak, megéreztek, megértették a mese mondanivalóját, humorát. Fejlődött szociális kompetenciájuk. Örömmel éltük meg a mesélést, hiszen egy csoda ahogy a gyermekekkel együtt bekerültünk a mesék varázslatos világába. Bátran alkalmaztuk a népmesekincs átadását élőszóval, bábbal, játékkal, énekkel, kézművességgel, hagyományokkal. Módszertani kultúránk folyamatosan bővül a jó gyakorlat mesefeldolgozásainak során. Az igényes eszközök segítették a mese megértését, a mesei hangulat kiteljesedését. Tudnunk kell azonban, hogy ezek kiegészítik a meseélményt, nem nőhetnek túl a mese mondanivalóján.

Székelyudvarhely

A gyerekek egy héten át hallották ezt a mesét a délutáni csendes pihenő alkalmával. A reggeli beszélgető körön felelevenítettük a mese cselekményét. Úgy gondoltuk, hogy vegyes életkorú csoportunkban nehézkes lenne ezt a mesét elbábozni a cselekmény bonyolultsága miatt, ezért egy más mesefeldolgozási módszert választottunk, és pedíg a mesejelenetek időrendi sorrendbe állítását. Felajánlottam a gyerekeknek, hogy játszunk egy játékot, és pedíg azt, hogy rakjuk időrendi sorrendbe a mesejeleneteket, mert egy huncut manó összekeverte őket! A gyerekeknek nagyon tetszett ez a feladat, lelkesen ajánlkoztak, hogy végrehajtsák. Persze voltak olyanok is, akik nem szerették volna, vagy csak segítséggel, ilyen esetekben a társaik szívesen segítettek nekik. A kisebbeknek nehéznek bizonyult ez a feladat, nekik is kellett a segítség, de nem adták fel, mert tetszettek nekik a szép színes képek, szerettek volna ők is dolgozni velük. Ekkor arra kértem őket, meséljenek a képről! Ez már könnyen ment, olyannyira, hogy a nagyobbak is kedvet kaptak hozzá. A gyerekeknek nagyon tetszett, hogy képekkel kellett dolgozniuk, végül pedig dalokkal, mondókákkal mélyíthették el a történetet. A gyerekek képesek voltak az ismert szöveg alapján azonosulni az irodalmi alkotások hőseivel, felidézni a történetet, időrendi sorrendbe állítani a mese illusztrációit, véleményt nyilvánítani, esztétikai élményeket megfogalmazni. Fejlődött a problémamegoldó képességük és a figyelmük is aktiválva volt.

Az egymást felfaló állatok

Kapart a tyúk a szemétdombon, a háztetőről egy kis kavics a fejire esett. Megijedt a tyúk, hozzáfogott szaladni. Kérdezi a kakas tőle:

- Hova szaladsz, tyúk pajtás?
- Hójj, égszakadás, földindulás, A fejemen egy koppanás, szaladj te is, kakas pajtás! - Szaladtak együtt. Ahogy szaladtak, találkoznak a nyúlval.

- Hova szaladtok, kakas pajtás?

- Kérdezd meg a tyúktól!

Kérdezi aztán a tyúktól: - Hova szaladsz, tyúk pajtás?

- Égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás, szaladj te is, nyúl pajtás! Szaladtak hárman. Ahogy szaladtak, találkoznak a rókával.

- Hova szaladtok. nyúl pajtás? - Kérdezd meg a tyúktól!
Kérdezi aztán a tyúktól. - Hova szaladsz, tyúk pajtás?

- Égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás, szaladj te is, róka pajtás! Szaladt a róka is velek. Találkoznak a farkasval.

- Hova szaladtok, róka koma? - Kérdezd meg a tyúktól, farkas koma! Megkérdezi a tyúktól. Az meg: - Égszakadás, földindulás, a fejemen egy koppanás, szaladj te is, farkas pajtás!

Szaladt a farkas is vetek. Ahogy szaladtak együtt, beleestek egy nagy verembe mindnyájan a farkas, a róka, a nyúl, a kakas meg a tyúk. Másnap reggelre megéheztek. Azt mondja a farkas:

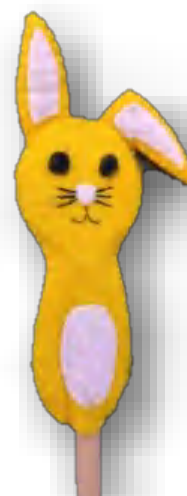
- Kitanáltam, hogy aki a legrútább közülünk, azt megesszük. Azt mondja a róka koma: - Ez igen, ez jó lesz.

- No, akkor elmondom a versesmet:

Farkas-barkas jaj, de szép,

Róka-bóka az is szép,

Nyúlam-búlam az is szép,

Kakas-bakas az is szép,
Tyúkom-búkom jaj, de rút!
Megették. Másnap, ahogy felkél a farkas, megint
elkezdi mondani:

Farkas-barkas jaj, de szép,

róka-bóka az is szép,
nyúlambúlam az is szép,
kakas-bakas, jaj, de rút!
Megették a kakast. A
harmadik nap azt mondja a
farkas:

- Farkas-barkas jaj, de
szép,

róka-bóka az is szép,
nyúlambúlam jaj, de rút!

Megették a nyulat. Az utolsó napra csak a róka meg a
farkas maradtak a veremben. A róka hamarabb felkelt,
hát elkezdte mondani:

Róka-bóka jaj, de szép, farkas-barkas, de rút! - Nem úgy van, róka koma! Várjál,
én mondtam eddig is, én mondom
most is!

Hozzáfogott mondani a farkas:

- Farkas-barkas jaj, de szép,
róka-bóka jaj, de rút!

Azt mondja a róka: - Ha engem
megeszél, innen soha ki nem
szabadulsz. Hanem idefigyelj,
ágaskodj fel, én meg a fejedre
állok: kiugrok. téged meg,
kihúzlak. Úgy is volt, a farkas
felágaskodott, a róka a felire állott, azután kiugrott a veremből. Még visszakiáltott
a farkasnak:

- Várjál egy évig, majd visszagyövek érted, mert most, még nagyon kövér vagy,
nem bírtak kihúzni. Otthagyta a farkast, a farkas így éhen pusztult a veremben.

Maconka, 1981

Forrás: *Az aranyhajú lány c. könyv / Nagy Zoltán palóc gyűjtése/*

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét a gyermekeknek.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább

ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Nyelvi játékok: találós

kérdések a szereplőkről

Bábok készítése: ehető gyümölcsbábok

/almatyúk, almakakas, körtenyúl/

Népi játék: labdaadogató, labdaiskola

Népdal: Hogy a csibe? Nyuszi ül a fűben

Népi mondóka: Két kis kakas,

Népi kézművesség: aszalás, alma sütés

Népi hangszer: fakanál

Zenei készségfejlesztés: futás hangszerek ritmusára – lassan/ gyorsan.

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, kellékek, nézőtér előkészítése

Szereplők: tyúk, kakas, nyúl, róka, farkas - ehető bábok gyümölcsökből, fakanálbábok

Díszlet: kékfestő abrosszal leterített asztal, rajta fakanalokból kirakott ház, erdő, verem.

Nézőtér: a gyerekek az asztal / földre terített abrosz/ körül ülnek körben, úgy, hogy mindenki mindenkit jól lásson

Kellékek: ritmushangszer - 2 fakanál, csengő

Bábtechnika: futás - a gyümölcsbábok körbeadogatása a fakanálhangszer ritmusában, mindenki részt vesz az adogatásban, körbenéz – a gyümölcsbábok forgatása jobbra-balra, verembe esés – az asztal közepére, kiszámoló – az állatok simogatása a farkas kesztyűbábbal.

Bábos párbeszéd: az állatok mondókája /csoportosan/, az állatok / egyénileg/ megszólítják, megkérdezik a többi szereplőt, hová szaladnak.

Bevezetés: mesébe hívó rituálé, érdeklődés felkeltése: találós kérdésekkel, a szereplők megnevezése után a mesecím kitalálása.

„Mese-mese fakakas,
üljél csendben,
úgy hallgasd!”

Mesélő: az óvónő mesél, fokozatosan előveszi az abrosz alá elkészített bábokat és a gyerekek kezébe adja a mesélés közben. A báb mozgását illető instrukciókat a mesébe szöve adja:

Fő rész:

Mesekezdő formula: A meseszövegben használt egyszerű indítást kiszínezhethetjük /pl. helyi jellegű vonatkozásokkal/: *Hol volt, hol nem volt, a Vörös-kő alatt éledgelt egy szegény asszony, akinek volt egy tyúkjá. A tyúk ott kapirgált a*

szemétdombon. A gyerekek a háztetőre kavicsokat hajigáltak. Az egyik kő éppen a tyúk fejére esett. Az megijedt és világgá szaladt. /a körben ülők kezébe adja és mutatja, hogy adogassák körbe/

1. Jelenet - Futás - a gyümölcsbábok körbeadogatása a fakanálhangszer ritmusában, minden gyermek részt vesz benne. A mesélő irányítja a szereplőt ritmushangszerrel /lassan- gyorsan/ Addig fut, hogy minden gyermekhez eljusson. Szóban: pl. *amikor az utca végére ér, kukorékolást /minden gyerek kukorékol/ hall a tyúk és megáll /valaki kezében/. A kakas megszólítja: „Hová szaladsz tyúk pajtás?” /a kakast egy másik gyerek kezébe adja a mesélő. /A tyúk a kakas felé fordul jajveszékelve: „Égszakadás, földindulás, fejemen egy nagy koppanás. Szaladj te is kakas pajtás!” Szaladtak együtt. /a gyerekek kézből kézbe adogatják a bábokat/. Ez a párbeszéd zajlik a tyúk és a nyúl, róka és a farkas között is. Minden báb futásnak ered, együtt szalad a rémült tyúkkal. A bábok legalább 3x körbefutnak /a gyerekek körbeadogatják/. Hogy ne legyen unalmas különböző helyzetekbe hozhatjuk a szereplőket: pihegnek, lihegnek, megpihennek, árkokat ugrálnak át, megkerülnek egy fatörzset /hátuk mögött adogatják/ stb.*

2. Jelenet – *Ahogy szaladtak, mindnyájan beleestek egy nagy verembe. /Az asztal közepére, az abrosz szélét meglengetjük/ Úgy megijedtek, hogy alig mertek moccanni. Csak másnap ébredtek fel. Nagyon éhesek voltak. Tekingettek felfelé, hogy szabadulhatnának a veremből. Tanácstalanok voltak.*

Azt mondja a farkas: - Kitaláltam, hogy együk meg a legrútabbat. A róka helyeselt. A farkas elkezdte a mondókáját: - Farkas-barkas, jaj, de szép, róka-bóka, az is szép, nyulam-bulam, az is szép, kakas-bakas, az is szép, tyúkom-búkom, jaj, de rút.” / egy gyermek a farkas mondókáját mondja a farkas bábót mozgatva, a szépeket megsimogatja, a rútat közösen megeszik – „Hamm!” /hangos csámcsogással. A mesélő bedugja az abrosz alá a megevett bábót. Az állatok jóllaktak, pihentek, énekeltek / „Hogy a csibe? Két kis kakas, Nyuszi ül a fűben” / egyet. Estére megéheztek. A farkas újra rákezdte / másik gyermek lehet a farkas/: - Farkas-barkas, jaj, de szép, róka-bóka, az is szép, nyulam-bulam, az is szép, kakas-bakas, jaj, de rút. Megeszik a kakast és a nyulat, amikor a rókára kerülne sor a róka így szól: - Ha engem is megeszel, akkor sosem szabadulsz ki. Inkább ágaskodj fel két lábadra, én pedig a fejedre állok és kiugrok a veremből és

kihúzlak.” /2 gyermek eljátssza a jelnetet/ -
Nagyon kövér vagy, nem bírlak kihúzni, várj egy évig, majd visszajövök érted.” A róka elszalad.

Mesezáró formula: *A róka otthagya a farkast, az meg éhen pusztult. Itt a vége fuss el véle.*

Mesezáró rituálé: Egy gyermek megszólaltatja a csengőt. A gyerekek tapsolnak.

Befejezés: a gyerekek elmondhatják a mesével kapcsolatos érzéseiket, élményeiket. Ha van igény rá, újra lehet játszani a mesét, a gyerekek ötleteit is figyelembe véve.

Gyümölcsbábok elfogyasztásával fejezzük be a foglalkozást.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

Változtatásra nem igazán volt okunk a mese feldolgozásában. A mese után egy rövidebb mozgásos tevékenység következett, amikor a gyerekek kipróbálhattak különféle állatok mozgását is utánozni. A gyerekek a bábozásban kibontakoztathatták a szabad önkifejezésüket. A mese bábozása során a gyerekek mind lehetőséget kaptak a társalgási kedv fokozására, önálló beszédre, gátlások oldására. A szerepvállalásnál segítettem, hogy fejlettségüknek megfelelően, sikerélménnyel végződően vegyenek részt a bábozásban. A gyerek társas kapcsolatain belüli szocializációja felgyorsult, és a „mi tudat” kialakult, hiszen ahogyan körben báboztunk, mindenki sorra jutott a szereplésben. A gyerekeknek lehetőségük volt szórakoztatva tanulni. A pszichomotorikus tevékenység által a gyerekek nagymozgásai, de finommozgásai is fejlődtek, a

szabálytudatuk erősödött, emellett társaival való együttműködése is. A bábozás során minden gyermeket bevonása a bábjátékba pozitív számomra, ezzel mindenképp gazdagodott módszertani kultúrám, melyet biztosan számos alkalommal újra alkalmazok majd.

Nádudvar

Tudtam azonosulni a mesefeldolgozással, nem változtattam a jó gyakorlaton. A mesefeldolgozást a csoportunk létszámához, összetételéhez igazítottam. A meseformulák használata, az élősavas mesélés, a gyermekek bevonása a mesemondás folyamatába, az előkészítés, a sok – sok ötlet segítette az élményszerű feldolgozást. A mesélés iránt a gyermekek hosszantartó érdeklődést mutattak. A nagyobb gyermekek a mese humorát is megértették, a kisebbek komolyabb tekintetet mutattak, ahogyan felfalták egymást az állatok. A mesebefejezés hangulati (csengő) lezárása nagyon tetszett. A gyermekek örömmel vettek részt a mesélésben, napról napra újra kérték, illetve újra játszották a mesét. A mesével kapcsolatos élményeiket, érzéseiket bátran elmondták, a nagyobb gyerekek gondolatai mintául szolgáltak a kisebbeknek. A jó gyakorlat játékos, gyermekekre szabott, az óvó néniknek is élmény a feldolgozása. A népi kézművesség, a hagyományok, szokások tovább éltetése, a népi hangszerek

használata a gyermekek személyiségére, viselkedésére érték közvetítő, fejlesztő hatással bír.

Székelyudvarhely

Próbáltuk teljes mértékben adaptálni a jó gyakorlatot. Bevezetésképpen mesébe

hívó rituálénkat alkalmaztuk, majd az érdeklődést különféle, a témával kapcsolatos találos kérdésekkel keltettük fel, majd a mesecím bejelentése. Mesekezdő formulával indítunk, aztán az első jelenetnél a fakanálhangszer ritmusában körbeadogatjuk a gyümölcsbábokat. A mesélő(óvónő) irányítja a szereplőket a ritmushangszerrel. Amikor a hangszer elhallgat, akkor történik a párbeszéd az állatok között. Így szaladnak, szaladnak,

mígnem egy verembe bele nem esnek. Eltelik egy nap és megéheznek. A farkas (kesztyű báb) elkezd a kiszámolóját és simogatja a többieket: Farkasbarkas, jaj be szép... Aztán akit rútnak számolnak, azt megeszi a többi állat. Eltesszük a terítő alá. Ez így meg mindaddig mígnem csak a róka és a farkas marad a veremben. Megbeszéljük, hogy a róka a farkas vállára áll, így kiszabadul a veremből, de a farkast ott hagyja. Mesezáró formula, majd mesezáró rituálé következik. Ezután a gyerekek beszélnek az érzéseikről a mese kapcsán. Nem volt szükséges a mese bemutatása, hiszen ismertük a mesét, csak a Farkasbarkas címmel. Ez által a gyerekeknek voltak már előzetes tapasztalataik a mesével kapcsolatosan. A mesét tapasztalatszerző tevékenységen dolgoztuk fel, nyelv és kommunikáció fejlesztési terület által. Mesefeldolgozás alkalmával, hogy minden gyerek szerephez juthasson, kétszer, háromszor is el kellett játszanunk egymás után a mesét, de ez által csak még jobban rögzült a mese cselekménye. Aktívan és természetes módon tudtak a gyerekek szóbeli kapcsolatot kialakítani másokkal, gyerekekkel és felnőttekkel egyaránt. Reagáltak a nem szóbeli jelzésekre is, például a gesztusok és a mimika, fenntartották a szemkontaktust és a beszéd erősségét a helyzethez tudták igazítani.

A jó fonólány

Egyszer egy királyfi betévedt egy faluba.

Ahogy a szélébe ért, látja, hogy egy asszony veri a lányát. Jól megcsapdosta egy suhogó vesszővel. Mondja neki a királyfi:

Ugyan, édes nénémasszony. Miért bántja azt a szegény lányt?

Hát hogyan verném, amikor örökkön-örökké csak a fonnivalót kéri tőlem! Nekünk meg nincs egy szál kenderünk sem!

Persze éppen a fordítottja volt igaz. Nem akart a lány fanni, azért verte az anyja. A királyfi újra megszólalt:

- Adja nekem, nénémasszony, a lányát! Van nekem annyi kenderem, hogy fonhat belőle, ameddig csak él.

- Jól van no, nem bánom én! – így a szegény asszony. El is vitte a lányt a királyfi. Szép volt a lány, tetszett a királyfinak nagyon. Ahogy hazaértek, bevitte egy nagy terembe, amely telis-tele volt kenderrel.

- No, most már fonhatsz, amennyit csak akarsz. Nézd csak, itt van az aranyguzsaly meg az aranyorsó. Ahogy a királyfi elment, a szegény lány rögtön elkezdte a sírást:

- Jaj, Istenem, most már mit csináljak? Mikor egy szál se szeretek fanni, ennyi kenderrel mit csináljak? Ott sírogatott ő magában, mikor nyílik az ajtó, bejön három csúnya vénasszony. Az egyiknek nagy fara volt, a másiknak nagy fogai, a harmadiknak meg csúnya,

hosszú ujjai. Kérdezik a lányt:

- Miért sírsz, lányom?

- Hogyne sírnék, mikor ezt a sok kendert mind meg kell nekem fonni, pedig én egy cseppet sem szeretem az orsót pergetni.

- Hát, ha csak ez a bajod, egyet se búsulj! Segítünk mi neked fonni, csak annyit tegyél meg, hogy elhívsz bennünket a lagzidba.

- Jaj, hogyne hívnám! El hát, csak segítsenek! Hozzá is fogott a három banya. Egy éjszaka az összes kendert megfonták. Jön reggel a királyfi:

- Hű, hát ezt mind megfontad az éjszaka?! – csodálkozott nagyon.

Másnap éjszaka megint eljött a három öregasszony. Mind megcsórlötték, majd megvetették a kendert. A harmadik éjszaka meg mind megszőtték vászonnak. Még ki is fehéritették. A királyfi csak bámult harmadnap reggel:

- Hű, a forgós égette! Ha te így szeretsz fonni, én feleségül veszek. Eljössz-e hozzám? Bizony elment a lány szívesen. Nem túl sokára már állott is a lakodalom. De a lány nem feledkezett meg az ígérteréről, üzent a három vénasszonynak, hogy jöjjenek a lagziba. El is jöttek ők mind a hárman. Ahogy beléptek, a király csak bámult rájuk:

- Ugyan honnan valók ezek a csúnya vénasszonyok? – kérdezte a feleségét.

- Ne bántsd őket, ha csúnyák is - mondja a királyné - mert a nagynénémim.

- Akkor hát rokonok! – így a király. Megkérdezi az egyiket:

- Mondja már, nénémasszony, miért van magának olyan nagy a fara?

- Jaj, felséges király, azért, mert sok guzsalyat megült már ez! Megy a másikhoz:

- Drága nénémasszony, miért vannak magának olyan csúnya nagy fogai?

- Jaj, felséges király, rengeteg kendert megrágott már az én fogam!

A király megborzadt. Megy a harmadikhoz is:

- Nénemasszony, miért vannak magának olyan hosszú ujjai?

- Jaj, felséges királyom, rengeteg

orsót pergettek már le ezek:

- Hú, ha így elcsúfítja az asszonyokat a fonás, én nem hagyom többet a feleségemet a guzsalyra ülni. Így járt a

szegény lány, így szabadult meg a fonástól.

Nagy boldogságban éltek együtt, még most is élnek, ha meg nem haltak.

Forrás: Malac Julcsa c. könyv / B. Kovács István palóc mesegyűjtése/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét, figyelembe véve aktualizáljuk. Az élıszavas mesemondás elınye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetıségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerıbben vagy bonyolultabb szófordulatokkal mesélhetjük a történetet. Fontos, hogy a rögtönzés mellett megtartsuk a mese felépítését, használjuk az állandósult meseformulákat, szókapcsolatokat. A régies, táj jellegő szófordulatokat csak akkor alkalmazzuk, ha hitelesen tudjuk használni. Mindig meghitt légkörben meséljünk, élményszerően.

A meséhez köthetı játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás elıtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Nyelvi játékok: artikulációs gyakorlatok, nyelvtorna, nyelvtörı.

Bábok készítése: tökbáb, fonalbábok.

Díszlet készítése: vásznakkal, szıttésekkel, kenderrel rendezzük be a színteret. A fonalbábokhoz mesedobozt készítettünk.

Népi játék: párválasztók, „Csivirítom, csavarítom, Kör, kör, ki játszik”

Népdal: Tavaszi szél, Így kell járni,

Népi mondókák: táncszók, csujogatások, „Szita, szita, bóbíta, jöjjenek a fonóba”
/Korpás Éva CD/

Népi kézművesség: szövés, fonás.

Hagyományok, szokások: hozomány, stafirung, fonóház.

Népi hangszer: hegedű, bőgő, ritmuskalapács.

Zenei készségfejlesztés: lakodalmi páros tánc

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet előkészítése

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben rendez is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábót. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak.

Szereplők: asszony, lány, királyfi és a ló, 3 banya

Bábok: tökbábok vagy fonalbábok: asszony, lány, király - ló, 3 banya

Díszlet: parasztház – vászonabrosszal letakart asztal, út - háziszóttos rongypokróc, palota – selyemabrosszal letakart asztal vagy meseláda /festett doboz/

Nézőtér: a gyerekek félkörben ülnek székeken

Kellékek: kenderkóc, guzsaly, orsó, kenderkötél,

pokróc, kendervászon zsák, törölő, paripa / seprő, botra erősített lófej, hintaló/, csengő, zenei aláfestés

Bábtechnika: a tökbábok mozgatása nyakuknál fogva és egyik kezüket mozgatva, lehet párban is vezetni: járás, lovaglás, ülés, fonás, kézfogás, tánc. A fonalbábokat madzagon felülről mozgatjuk.

Bábos párbeszéd: anya – lány, királyfi – anya, királyfi – lány, banyák- lány, banyák – királyfi.

Bevezetés: mesébe hívó játék – „Kör, kör, ki játszik” mesekezdő rituálé:

„Mese, mese, mátká,
Fekete madárka,
Enyém fele, tied fele,
Neked adom mind. “

Fő rész: az óvónő mesél, a gyerekek báboznak: mozgatják, beszélgetik, táncoltatják. A szereplőket a mese elején választjuk ki.

Mesekezdő formula: „Hol volt, hol nem volt, de volt egy falu, a falu végén roskadozott egy kis gulyiba féle házikó, annak a kidőlt-bedőlt falai között éldegélt egy szegény asszony” / mesélő/

1. Jelenet – parasztház udvarán játszódik: a lusta lányt veri az anyja, a királyfi magával viszi a palotába, mert jó fonó hírét kelti az anyja. Párbeszéd:

anya /veszekszik, veri a kezét/ – lány /dacosan tiltakozik, jajgat/

királyfi / lovon érkezik, köszön, kérdez, elkéri a lányt/ – anya /köszön, a lányról csupa jót mond, odaadja/.

2. Jelenet – úton a palota felé: királyfi – lány lovagolnak az úton / háziszóttos rongypokróc/

3. Jelenet – a palotában játszódik este: A lány nem tud fogni, 3 banya / nagyfogú, nagyfarú, görbe ujjú/ segít neki. Megfognak helyette. Párbeszéd: királyfi / bevezeti, leülteti, megmutatja, megmondja/ – lány / bólogat,

helyesel, amikor elmegy a királyfi, sír, zokog, magában beszél/, banyák / bekopognak, köszönnek, bemutatkoznak, kérdeznek, segítenek: dolgoznak- lány / köszön, bemutatkozik, elmeséli, leülteti, hálásan köszöni, megígéri, hogy meghívja őket a lagziba/ banyák – lány fonóbeli éneket énekelnek munka közben

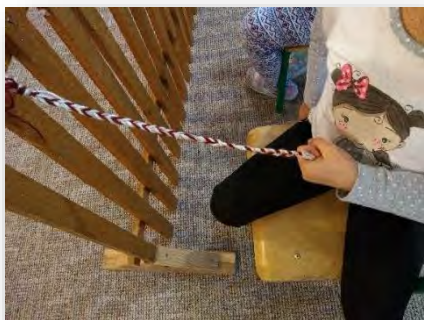
4. Jelenet – a palotában játszódik reggel: A királyfi elégedett, dicséri, feleségül kéri – lány / örül, elfogadja/

5. Jelenet – palotában játszódik másnap: lakodalomra készülődnek, a lány elhívja a nénjeit / a 3 banyát/ Párbeszéd: Királyfi / köszön, kérdezi kik ők, miért van nagy foga, nagy fara, görbe ujja a banyáknak/ - banyák / köszönnek, válaszolnak/. Királyfi / megtiltja a fonást/ - lány /elfogadja, titkon nagyon örül, de nem mutatja/

6. Jelenet – lakodalom /énekre, zenére táncolnak /

Mesezáró formula: „Így járt a szegény lány, így szabadult meg a fonástól. Nagy boldogságban éltek együtt, még most is élnek, ha meg nem haltak.”

Mesezáró rituálé: Csengő, taps, meghajlás.

Befejezés: a gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. Ha van igény rá, akkor újra eljátszhatják a mesét vagy folytatják a lakodalmat eszem-iszommal és tánccal.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

A gyerekek legtöbbször teljesen új információként és érdekességként szolgált a szövegről és fonásról hallottak. A bábozás során a gyerekek részévé váltak a mesének, azonosultak a mese hőseivel, érzelmeiket kifejezték általa, azzal a hangsúllyal és azokkal a szavakkal játszottak ők is, amivel megismerkedtek az előző napokban a mesével való foglalkozások alatt, beleépítve saját szókincsükbe az új szavakat. Az népdalok éneklése és a népzene történeti táncolás által a gyerekek nemzeti hovatartozása és öntudata erősödhetett, fejlődött úgy a tiszta hangok éneklése, mint a ritmusérzékük. A kesztyűbáb alkalmas eszköz volt a gyermek finom mozgásának fejlesztésére is. A bábjáték segítette a mozgások összerendezését, a hiányzó feltételes reflexek kifejlesztését, az ujjmozgások lazító gyakorlását, a mozgások játékos utánzását, végül az összetett, hasznos mozgás kialakítását. A szöveg gyakorlása papírral kihívás volt a gyerekeknek, hiszen bonyolultabb feladat, kitartó figyelmet igényel, de többségüknek sikerült teljesíteni. A gyerekek fejlődtek nem csak motorikus téren, hanem kitartásban is. A tevékenység a finommotorika és szem-kéz koordináció fejlődését is szolgálta, de a kritikus gondolkodást és a szép iránti érzékenységet is. A bábok elkészítésének folyamata mellett a gyerekekkel való együtt bábozás különböző ötleteivel gazdagodott módszertani kultúrámm, melyet biztosan számos alkalommal újra alkalmazok majd, hiszen a gyermekek számára felejthetetlen élményt nyújt.

Nádudvar

Nem változtattam a mesefeldolgozáson. A jó gyakorlat egy komplex tevékenységterv, mely megvalósítása élmény alapú, eszközei motiváló hatásúak, érdekesek. Cselekménye érzelmekre épülő, párbeszéd, vonzó a gyermekek számára. A meséhez köthető játékok, tevékenységek megvalósíthatók, a zenei anyag körültekintően megválasztott. Nagyon szeretnek mesélni, bábozni a kisebb gyermekeink is. A magasabb létszám miatt, - mivel igénylik az óvónéni jelenlétét is – az ismételt mesélésre, bábozásra való idő megteremtése bizony – bizony fejtörést igényel. Ilyenkor hívjuk segítségül a népi játékokat, mondókákat, zenei tevékenységeket. A jó fonólány” című mese feldolgozása is bővelkedett fejlesztési lehetőségekben. Kellékei beszerzésébe a gyermekeket és a szülőket is bevontuk. A gyűjtőmunka sikerességének eredménye volt, hogy megismerkedtünk a szöveg,

fonás eszközeivel, rácsodálkozhattunk Szakiskolánk tevékenységére, megtekinthettünk parasztházakat, régi használati eszközöket. A mesét felnőtt irányítása nélkül (nagyobbak a kisebbeknek) újra játszották, igényelték a lakodalmas eszem – iszom-ot, a táncot. Népi hangszerek (bögő, hegedű) hangját is meghallgattuk, formáltuk zenei ízlésvilágukat. A meséhez kapcsolódó közmondások megbeszélésével is segítettük a mese megértését, mondanivalóját. Általános tájékozottságuk szélesedett, szókincsük bővült. A népdalok, mondókák beépültek, saját maguk örömeire énekelnek, játszanak hétköznapijainkban. A rendszeres meséléssel fokozzuk a mese iránti igényt. Örömmel halljuk, hogy este is kéri a bekuckózást, a mesélést. A jó gyakorlat így hatással bír a szülők szemléletformálására is, értéket közvetítettünk, mely gyermekeink személyiségfejlődését segíti. A szülők is megérik a mese csodálatos világát, ezáltal fejlesztő hatását. Egyre gyakrabban hallom a gyermek ajándékba nem csak játékot kér, hanem mesekönyvet is.

Székelyudvarhely

A mesekezdő formulával kezdünk: Mese, mese, mátká... A mesélő úgy meséli a történetet, hogy közben rendez is a szereplőket, így ők a hallottak alapján megvalósítják a mozgást. Nem betanult szöveget mondtunk mi sem, hanem a gyerekek improvizáltak. Tökbábujaink nem lévén, egyszerű háromujjas bábokat használtunk a mesefeldolgozás során. A díszletet előre megrajzoltuk. Az óvónő mesélt, a gyerekek mozgatták, beszélgették, táncoltatták a bábokat. Az első jelenet

úton a palota felé játszódik, a többi pedig a palotában. Az utolsó jelenet a lakodalom, itt általunk ismert énekeket tettünk be. A mesével tapasztalatszerző tevékenységen keresztül ismerkedtünk, megmutattuk a könyvet, amelyben található, elmondtuk, hogy ez egy palóc népmese, beszéltünk arról, hogy kik a palócok. Ismernek-e ehhez hasonló mesét? Kik a szereplők? A díszlet megtervezése és kivitelezése okozott kisebb-nagyobb nehézségeket, hogy egyszerű legyen, de mégis funkcionális és lényegre törő, feleljen meg a mesejeleneteknek. A nyelv használatakor a gyermekek alkalmazkodtak a társadalmi helyzetekhez és viszonyokhoz. Megismerték és betartották a párbeszéd vezetésének alapvető szabályait. Integrálható volt más műveltségi területekkel: ember és társadalom, esztétika és kreativitás. Bővült az eszköztáram és a módszertani repertoárom a könyvvel kapcsolatos munka, az eszközök elkészítése és az olvasóvá nevelés terén, valamint a gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlesztése terén.

A félig nyúzott bakkecske

Az Óperencitás-tengeren túl egy kerek erdő közepében élt egy magányos bakkecske. A tanyája körül lelelészett egymagában csendben, békességben. De már annyira lelelte a tanyája körül a füvet, hogy egészen messze kellett neki barangolni, hogy enivalót találjon.

Egyszer aztán elhatározta, hogy elköltözik más vidékre, ahol bőven akad lelelni való. Úgy is volt. Egyik reggel összeszedte a pútyerkáját, szarva közé kanyarította a csomagját, és elindult új tanyát keresni. Ment, mendegélt három éjjel, három nap sík vidéken, hegyen-völgyön keresztül. Amint éppen egy nagy erdőségen keresztül vitt az útja, összetalálkozott

a favágóval. Hú, megörültek ám a favágók!

- Ni, egy bakkecske! No, ezt megfogjuk, és megsütjük vacsorára!

Gyorsan hamar közrefogták a bakkecskét. Szegény kecske menekült volna már mindenfelé, de hiába. A favágók sokan voltak, hát megfogták a bakkecskét. Hozzá is fogtak rögtön a nyúzáshoz, de amikor már félig meg volt nyúzva, annyira

csiklandozta a kecske húsát a kés, hogy az bizony elkezdett nagyon kapálódzni. Annyira kapálódzott minden erejét összeszedve, hogy egyszerre csak usgyi, kiszabadult a favágók keziből. Futott, futott, ahogy csak a lába bírta, minél messzebb a favágóktól. Olyan szerencséji volt, hogy rátanált egy rókalyukra. Bele is bújrt rögtön. Mivel a róka koma nem volt éppen otthon, szépen elhelyezkedett, és lepihent. Mikor a róka hazaérkezett,

messziről megérezte a szagot. A lyukhoz érve aztán látta, hogy idegen fekszik a vackán. Bekiabált rögtön:

- Halló, ki van odabent? A bakkecske így válaszolt:

- Éhém vagyok, béhém vagyok, Félig nyúzott bakkecske vagyok, Szarvaimmal tusálok, Szakállammal szurkállok, Hamm, téged is bekaplak!

Nosza megijedt nagyon a róka koma. Futott ész nélkül, míg összetanálkozott a tapsifülesvel.

- Hova rohansz, róka koma? - kérdezte a nyúl.

- Jaj, ne is kérdezd, pajtás! Ahogy hazamentem, idegent tanáltam a barlangomban. Mikor megkérdeztem, hogy ki van odabent, olyan

borzalmas csúnya hang gyött ki onnan, hogy olyant még életemben nem hallottam.

- Ó, róka koma, hát te még egy hangtól is megijedsz? No, várjál, majd én megnézem, hogy mitől ijedtél meg! El is ment a nyúl, bekiabált a barlangba:

- Ki van odabent? A válasz most is az volt:

- Éhém vagyok, béhém vagyok,
Félig nyúzott bakkecske vagyok,
Szarvaimval tusálok,
Szakállamval szurkállok,
Hamm, téged is bekaplak!

Hű, megrémült ám a nyuszi, úgy elszaladt onnan, mint a szélvész. Vitte a hitt a többieknek. A nagy rohanásban összetalálkozott a farkasval.

- Mi van, nyuszi pajtás? Mitől ijedtél meg olyan nagyon? - Jaj, ne is kérdezd,

farkas bátyám! A róka barlangjánál jártam, és olyan fertelmes hangok gyöttek ki onnan, hogy olyat életemben nem hallottam!

- No erre már én is kíváncsi vagyok - mondja a farkas. El is ballagott a róka barlangjához, bekiabált nagy dölyfösen:

- Ki van odabent? Kifelé onnan, akárki vagy! A bakkecske nem ijedt meg a farkastól se. Most is így válaszolt:

- Éhém vagyok, béhém vagyok,
Félig nyúzott bakkecske vagyok,
Szarvaimval tusálok,

Szakállamval szurkállok,
Hamm, téged is bekaplak!

Hanem a híres bátor farkas is megijedt ám ettől a csúnya hangtól, és szégyenszemre elfutott még arról a vidékről is. Nem is háborgatta többet a bakkecskét soha senki fia, elmenekültek a közeliből a vadállatok más tájakra. A bakkecskének pedig újra kinőtt a bőr a hátán, mint a kígyónak. Éldegelt tovább a róka barlangjában nyugodtan.

Ennyi volt, mese volt, a kecskének szarva volt. Aki nem hiszi, azt szúrja meg a szarvával

Forrás: Palóc mesebeszéd c. könyv

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét a gyermekeknek.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Nyelvi játékok: állathangutánzó gyakorlatok,

Bábok készítése: kartonból, papírgurigából

Díszlet készítése: paraván kartonra festett erdő és barlang

Népi játék: „*Kecske ment a kiskertbe*”, ugróiskola

Népdal: „*Volt nekem egy kecském, Kerek a káposzta, Erdő mellett*”

Népi mondókák: kiszámolók

Népi kézművesség: recefice - népi hangszer készítése.

Hagyományok, szokások: káposztafesztivál

Népi hangszer: kecskeduda, kereplő, recefice, ritmuskalapács, ébenfa bot.

Zenei készségfejlesztés: TI-TI TI ritmus tapsolása /Volt nekem egy kecském: tudod-e, látod-e/, Virágra ugráló dudazenére /színek szerint páros vagy egy lábbal/

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet előkészítése

Mesélő: az óvónő mesél, a gyerekek báboznak - mozgatják, beszélgetik, táncoltatják. A mesélő úgy meséli a történetet, hogy közben rendez is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján

megvalósítják a mozgást és a párbeszédet. A szereplőket a mese közben választja ki az óvónő, fokozatosan bevonva a gyerekeket a játékba és a mesélésbe.

Szereplők: kecske, favágók, róka, nyúl, farkas

Bábok: kesztyűbábok, guriga bábok, kartonbábok

Díszlet: parasztház, a gyerekek által készített paraván- kartonra festett erdő és barlang

Nézőtér: a gyerekek a mesepárnákon körben ülnek, vagy a meseszőnyegen

Kellékek: csengő, zenei aláfestés: kecskeduda, kereplő, recefice, mesetarisznya

Bábtechnika: kesztyűbábok mozgatása /fej, kezek – mutatóujj, hüvelykujj, középsőujj/

Bábos párbeszéd: kecske – állatok közt, a kecske mondókája

Bevezetés: mesébe hívó – „Kör, kör, ki játszik”. Mesekezdő rituálé: leülnek a mesepárnákra körben, népzénét

hallgatnak / kecskeduda/. Milyen hangszert hallotok? Melyik mesehősre hasonlít a hangja? / a félig nyúzott bakkecskéére/

*„Mese-mese fakakas,
üljél csendben,
úgy hallgasd!”*

Mesekezdő formula - a gyerekek körben ülve hallgatják: *„Az Óperenciás-tengeren túl egy kerek erdő közepén élt egy magányos bakkecske.”* / a narrátor a mesetarisznyából előhúzza a kecskebábot és valamelyik gyerek kezébe adja/

1. Jelenet – kerek erdő: a gyerekek az erdő, a kecskét játszó gyerek a kör közepén: legelt, pihent, ugrált, énekelt / Kerek a káposzta /elindult világgá.

2. Jelenet – az úton - *„Ment, mendegélt 3 éjjel, három nap sík vidéken, hegen-völgyön keresztül.”* A kecskebábot vezető gyermek bejárja a teret a gyerekek előtt, mögött, között a mesélő utasításait követve. Beér egy hatalmas erdőbe / A többiek nagy fákat alakítanak, ágaikkal lengedeznek a szélbe stb./. A kecske favágókkal /fát vágna, énekelnek – *„Erdő*

mellett” – meglátják a kecskét, megfogják. Nagyot ugrik, kiszabadul / a mesélő megszólaltatja kereplőt/.

3. Jelenet – a rókaluknál – a kecske elszalad és bebújik a lyukba. / a paraván mögé szalad/, éppen hazaér a róka / minden gyerek odaoson a lyuk / paraván/ elé és csendben leül a meseszőnyegre.

Párbeszéd - a róka: *„Ki vagy odabenn?”* - kecske: / kerepel, kidugja a szarvát/

*„Éhém vagyok, béhém vagyok,
Félig nyúzott bakkecske vagyok.
Szarvaimmal tusálok,
Szakállammal szurkállok,
Hamm, téged is bekaplak!” /kerepel/*

4. Jelenet – az erdőben – nagyon megijed és elszalad a róka / siránkozik, futkározik a gyerekek körül/, találkozik a nyúllal / a mesélő kiválaszt a szerepre egy gyereket és kezébe adja a bábót/: „*Hová rohansz róka koma?*”

Róka: „*Jaj, ne is kérdezd, pajtás! Idegent találtam a barlangomban, olyan csúnya hangja van, hogy olyat még életemben nem hallottam!*” Nyúl majd én megnézem, mitől ijedtél meg!”

5. Jelenet – a rókalyuknál – elszalad a nyúl a lyukhoz. „*Ki vagy odabenn?*” - kecske: / kerepel/ „*Éhém vagyok, béhém vagyok....*”

6. Jelenet – az erdőben – a nyúl nagyon megijed és elszalad / siránkozik, futkározik a gyerekek körül/, találkozik farkassal / a mesélő újabb bábót vesz elő és a kiválasztott gyermek kezébe adja/. „*Hová rohansz nyúl pajtás, mitől ijedtél meg?*”

Nyúl: „*Jaj, ne is kérdezd, pajtás! A róka barlangjánál, jártam, olyan csúnya hang jött ki onnan, hogy olyat még életemben nem hallottam!*”

Farkas: „*No, erre már én is kíváncsi vagyok, megnézem magam is!*”

7. Jelenet – a rókalyuknál – elszalad a farkas a lyukhoz. „*Ki vagy odabenn?*” -

kecske: / kerepel/ „*Éhém vagyok, béhém vagyok...*”

A farkas is elszaladt, nem háborgatta a kecskét többet senki fia.

Mesezáró formula: „*Ennyi volt, mese volt, a kecskének szarva volt. Aki nem hiszi, szúrja meg a szarvával!*”

Befejezés: Mesezáró rituálé - Csengő, taps, meghajlás. A gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. Ha van igény rá, akkor újra eljátszhatják a mesét más szereposztással. A bábokkal együtt elénekelhetik a „*Volt nékem egy kecském*” c. dalt.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

A tevékenységbe belefoglaltunk egy bihari mondókát, valamint a gyerekeket korosztály szerint két csoportra osztottuk, majd a nagyobbak népi öltözetben a székely embert és egyik lányát rajzolhatták le, míg a kisebbek kecskét, nyulat, rókát, farkast készíthettek gyurmából. A bábozásban a gyerekek megnyílhattak, szabad önkifejezésük megvalósulhatott.

Gyakorolhatták, hogyan lehet kesztyűbábot használni, hogyan tudják kifejezni azt, amikor egy báb örül, integet stb. A testbeszéd jeleit egy beszélgetés során a bábozás által gyakorolhatták: szemkontaktus tartása, a beszédet kísérő kézmozdulatok, fejmozgások stb. Nem hanyagolható el a közösségi szellem erősödése és az aktív és passzív szókinccs fejlődése sem a tevékenység során. A bábozás emellett eszköz volt a beszédhibák javításában, a gátlásos gyermek a bábu álarca mögé tudott rejtőzni, szorongását a bábura hártotta át, és álarcba öltözve, a saját izgalmát levetkőzve jutott szerephez. A bábozó gyermek más emberként, egy szerepben léphetett fel, előző, szorongó önmagáról elfeledkezett. A rókabábok készítése is jó hatásokkal gazdagította a gyerekeket: erősödött a szem-kéz koordinációjuk, fejlődött látási-tapintási érzékelésük. Az értékelés folyamata alatt láthattuk, hogy a gyerekek képesek gyönyörködni saját, és mások alkotásaiban, felfedezték az alkotásokban rejlő szépséget. Örömmel vettek részt ebben a tevékenységben. Mélyült a gyermek és az ábrázoló művészet között kialakult pozitív kapcsolat. Kreatívan használták az eszközöket, bátran kísérleteztek az anyaggal. A felmerülő nehézségeket, akadályokat áthidalták. Az elkészült bábokat azonnal élvezettel

játékba is vitték, kipróbálták. A gyerekek bábozásban való segítése, az ezáltal élményújtás, nem helyettük való bábozás, hanem az ő kibontakoztatásuknak segítése hálás feladat, ezzel gazdagodtam és máskor is gyakorlatba szeretném ültetni.

Nádudvar

A félig nyüzött bakkecske népmese feldolgozása során igyekeztem a tervezetnek megfelelően dolgozni. Tartalmas, komplex tevékenység tervet tarthattam a kezemben, módszerei, eszközei jól megválasztottak, hatékonyan hozzájárultak a kitűzött céloom eléréséhez. A mesefeldolgozásba kolléganőm is bekapcsolódott. Nehézségeim nem adódtak a jó gyakorlat feldolgozásakor. A kecskeduda hangját pendrive-ről hallgattuk, de így is mély átéléssel éltük meg. A hangszert képen is megtekintettük. A gyermekek együtt éltek a mesével, sikerült őket elvarázsolni. A hangszereknek olyan nevelő, fegyelmező hatása van, hogy használatát mindenképpen be kell építeni népmesefeldolgozásainkba. Megtanulnak a gyermekek együttműködni, alkalmazkodni, érzéseiket kifejezni, érzéseiken uralkodni. Fejlődik kommunikációs készségük, emlékezetük, koncentrációs készségük, önbizalmuk, szókincsük bővül. A mesefeldolgozást segítő tevékenységek, népi játékok az együtt játszás örömét fokozták. A komplex mesefeldolgozás során érzelmi életük gazdagodott. A mese megválasztása a gyermekek életkorának megfelelő volt, a visszatérő gondolatok beépültek

szókincsükbe. A visszahúzódó gyermekeink is egyre bátrabban kommunikálnak. Módszertani kultúránk gazdagodik, mert nagyon könnyen áttekinthető, megvalósítható komplex anyagból dolgozhatunk. Megszerettettjük a meséket, együttesen éljük meg a mese által nyújtott élményt.

Székelyudvarhely

Mesekezdő rituáléval indítottunk, leültek a mesepárnákra körbe: Mese, mese fakakas... Ezután a mesekezdő formulával folytattuk: Volt egyszer egy bakkecske...Ezalatt az óvónő előhúzta a tarisznyából a kecskebábot és odaadta egy gyereknek, akit a kör közepére állított. A kecske legelt, ugrált, énekelt (kecskés népdalt énekeltünk), majd világgá ment, megkerülte a körben ülő gyerekeket előlről-hátulról. A második jelenetnél a többi gyerek kinyújtotta a kezét és hatalmas fákká változtak. A következő jelenetben a kecske bebújt a rókalyukba, a paraván mögé. Odaszaladt a többi gyerek, ők alakították a rókát, nyulat, farkast – majd leültek a meseszőnyegre. A mesét a gyerekek első körben délutáni pihenő alkalmával hallották, de az, hogy alaposan ismerték a mese egy nálunk ismeretes változatát, jelentősen megkönnyítette a dolgunkat. A mesét szabad játék során dolgoztuk fel, a művészetek központban. Mivel előzőleg ismertük már a mesét, ezért semmilyen nehézséget nem okozott a mese feldolgozása. A gyerekek könnyedén improvizáltak minden helyzetben, könnyen kialakultak a spontán beszédhelyzetek is.

A papucsszagató királykisasszonyok

Volt egy király, annak volt tizenkét lánya. Mindegyik lány minden éjszaka tizenkét pár papucsot szagatott el. A király már nem győzte őket lábbelivel, hát kihirdette az egész országban: hogyha valaki meg tudja mondani, hol szagatják el a lányai minden éjjel a papucsokat, azt nagyon jól megfizeti.

Nem tudtak meg a lányokról semmit se, pedig őrt is állított a király a szobájok ajtajához, de így se jutott egyről kettőre. Az őrk minden éjjel úgy aludtak, mint a bunda, mert az ördögös kisasszonyok mély álmot erisztettek rájuk.

Volt a királynak egy juhásza, egy legény. Az meg ahogy legeltette a nyáját, egyszer három ördögöt látott, marakodtak egvmásval. Odament hozzájuk.

- Mért veszekedtek?
- Ezér a köpönyegér, amit apánktól örököltünk.
- Ezér veszekedtek olyan nagyon? Mi ez a köpönyeg? Ez semmi!
- Hej, nagy tulajdonsága van ennek: láthatatlanná teszi, aki magára húzza! Mindegyik magának szerette volna.
- No, jól van, figyeljeteK ide! Azé lesz a köpönyeg, aki a hegytetőre elsőnek felszalad, és elsőnek ér vissza hozzám! De mind a hárman egyszerre induljatok!

Szaladtak az ördögök, mint a veszett fene, a juhász meg magára vette a köpönyeget, és mer nem látták az ördögök, eltűnt, botval üthették a nyomát. A juhász legeltette tovább a birkákat. Mikor aztán kihirdette a király, hogy éjszakánként eltűnnek a lányai, és nagy pénz üti a markát a, nyomra vezetőnek, jelentkezett ő is.

- Felséges királyom, én megtudom, hová mennek a lányok.
- Jól van, ha megtudod, gazdagon megjutalmazlak.

Este lefeküdt a juhász a kisasszonyok szobájának az ajtajába. Magára húzta a köpönyeget, és láthatatlanná vált. Éjfél felé látja ám, hogy egy vén boszorkány repül be az ablakon a lányokhoz. Észrevétlenül utánalopakodott, látni akarta, miben mesterkedik a banya. Hát az valami kenőcsvel megkente mindegyiknek a vállát, hogy repülni tudtak. A juhász mindent végignézett, azt is meglátta, hova teszi a kenőcsöt. Mikor aztán mindnyájan kiröppentek az ablakon, megkente ő is a.. vállát, aztán uzsgyi utánuk, a nyomukban maradt. Nemsokára egy ezüsterdőbe értek, ott megpihentek a lányok. Az erdő közepiben volt egy ezüstkút, tizenkét ezüstpohár volt mellé rakva. Mindegyik kisasszony ivott egy pohár vizet. A juhász meg összeszedte utánok a tizenkét poharat, beletette mindet a tarisznyájába. Még egy ezüsgallyat is letört a fáról, azt is a tarisznyájába tette. Nagyon megcsendült a gally, mikor levette a fáról. A legkisebbik királykisasszony megijedt a

csendüléstől, a többiek meg csak nevték.

- Ugyan mitől ijedtél meg, te bolond? Ide nem jöhet senki, ide nem kísérhet minket senki se. Hát jól van, repültek tovább. Elértek az aranyerdő közepire. Ott már aranykút volt, és tizenkét aranypohár volt a kút köré rakva. Mindegyik lány ivott egy pohár vizet. Ahogy végeztek, a juhász szépen összeszedte utánok a poharakot, meg egy aranygallyat is letört. Megint nagyot csendült az erdő, a legkisebbik királykisasszony megint megijedt. A többiek csak nevték.

- Ne ijedezz, nincs itt senki, ki volna itt? Repültek tovább, a juhász meg mindég a nyomukban.

A gyémánterdőben már gyémántkút volt gyémántpoharakval. Mikor a kisasszonyok jóllaktak vízzel, a juhász összeszedte a poharakot, szépen elrakta mindet a tarisznyájába. Még egy gyémántgallyat is letört. Nagyot zendült erre az erdő, megijedt a legkisebbik királylány. A többiek csak ne-vettek,

- Ne ijedezz, nem jöhet utánunk senki! Repültek tovább, míg egy palotához nem értek. Ott tizenkét ördögúrfi várta őket, a muzsika meg mintha a padlásról szólt volna. Hozzáfogtak táncolni. De úgy táncoltak, hogy a szoba földjire élükre állított borotvák voltak kirakva. Persze, hogy egy kettőre elkopott a papucsuk. Elhajították, és felhúzták a másikat. Így ment ez addig, míg mind a tizenkét pár papucsot el nem szaggatták. Mikor mind a tizenkét pár papucs szétrongyolódott, az asztalhoz telepedtek. Arany kanál meg aranyvilla volt mindegyikük

előtt, avval eszegettek. Leejtette az egyik az aranykanalat, a juhász meg fölvette, és a tarisznyájába csúsztatta. A másik meg az aranyvillát ejtette le. A juhász azért is lehajolt, az is a tarisznyájába került.

Ahogy a lányok kimulatták magukat, iparkodtak visszafelé mind a tizenketten. De a juhász még ügyesebben repült, hogy ő érjen hamarabb haza. Mikor a lányok a királyi palotához értek, a juhász már az ajtajok előtt feküdt. A köpönyeg nem volt rajta.

- Ez se volt sehol. Nézzétek, úgy alszik, mint a bunda. Hol is lett volna ez? Mit tudna ez? - mondogatták a lányok.

Kivirradt, ment a király a juhászhoz.

- No, fiam, láttál-e valamit? Tudsz-e valamit?

- Tudok bizony, fölséges királyom. Láttam is, meg tudok is!

Akkor magához hívatta a király a tizenkét királykisasszonyt, a juhász meg beszélni kezdett:

Először egy ezüsterdőben voltak, itt a bizonyíték. Elővette az ezüstpoharakot meg az ezüstgallyat. Utána az aranyerdőbe értek, ahol aranypoharokból ittak. Akkor az aranypoharakot meg az aranygallyat kotorta ki a tarisznyájából. Innen elrepültek a gyémánterdőbe, ott is ittak egy-egy pohárral. Mutatta a királynak a gyémántpoharakot meg a gyémántgallyat. Egy palotában állapodtak meg, ahol

ördögifjakval táncoltak, ott szaggatták szét a papucsokat. De közben ettek-ittak, az egyik egy villát, a másik egy kanalat ejtett az asztal alá. Itt van a bizonyíték, fölséges királyom, amit leejtettek, én fölvettem.

- Rendben van, fiam.

A király a legfiatalabb királykisasszonyt feleségül adta a juhászhoz, a tizenegyet meg bezáratta éjszakánként a toronyba, hogy ne tudjanak elszökni sehova se.

Így szűnt meg a papucsszaggatás.

Maconka, 1983.

A mese forrása: Az aranyhajú lány c. könyv / Nagy Zoltán palóc gyűjtése/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét. figyelembe véve aktualizáljuk. Az élıszavas mesemondás elınye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetıségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerőbbben vagy bonyolultabb szófordulatokkal mesélhetjük a történetet. Fontos, hogy a rögtönzés mellett megtartsuk a mese felépítését, használjuk az állandósult meseformulákat, szókapcsolatokat. A régies, táj jellegű szófordulatokat csak akkor alkalmazzuk, ha hitelesen tudjuk használni. Mindig meghitt légkörben meséljünk, élményszerűen.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás elıtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Bábok készítése: seprıbıl

Díszlet készítése: lepedıkre batikolás /erdı, palota/

Népi játék: Itt ül egy kis kosárba, nevetéstiltó játék- ördög /angyal

Népdal: A juhásznak jól van dolga, Egy boszorka van / Korpás Éva: A Pozsonyi sétatéren CD/, Így kell járni

Népi mondókák: kiszámoló, táncszók, csúfolók

Népi kézművesség: seprőkötés nyírfagallyakból, batikolás

Hagyományok, szokások: táncmulatság

Népi hangszer: csengő, kolomp,

Zenei készségfejlesztés: páros tánc – 1-es csárdás, forgás, kaputartás, seprőtánc

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, kellékek, nézőtér előkészítése. A dramatizálás során egyszerűsíthetjük a történetet.

Mesélő: az óvónő mesél, a gyerekek báboznak: mozgatják, beszélgetik, táncoltatják. A szereplőket e mesemondás előtt kiválasztjuk, úgy ültetjük őket a nézőtérre, hogy könnyen mozgósíthatóak legyenek, amikor szerepelniük kell. Úgy játsszuk, hogy mindenkire osztunk szerepet, a királylányok és ördögfiak, juhok száma a gyerekek létszámához igazítható. A seprőbábok, takarásban vannak a színfalnak /paraván/ mögött. A szereplők hátulról jönnek előre a seprőbábbal.

Szereplők: király, királylányok, juhász, 3 ördög, banya, ördögfiúk

Bábok: seprőbábok

Díszlet: a gyerekek által készített batikolt paraván / királyi palota, mező, erdő/

Nézőtér: a gyerekek a meseszőnyegen ülnek a földön a paraván előtt

Kellékek: csengő, kolomp, köpeny, furulya, tarisznya, papucsok, ezüst/arany/gyémánt tárgyak, zenei CD /ugrós zene, /

Bábtechnika: seprőbábok mozgatása felülről /reptetés, tánc/, páros tánc

Bábos párbeszéd: király- juhász, 3 ördög – juhász, királylányok közt,

Bevezetés: mesébe hívó ének: Egy boszorka van, mesekezdő rituálé:

*„Mese.mese mátká, pillangós határba
Ingó-bingó rózsa, hallgass most a szóra!
Hallgasd meg a mesémet, álmodj róla szépet! “*

Mesekezdő formula: *„Egyszer volt, hol nem volt, hetedhét országon is túl, ott, ahol a kurta farkú malac túr...” /Mesélő - hosszabb, érdekesebb mesekezdő formulával indíthat, eltérhet az eredetitől/*

1. Jelenet - a palota előtt játszódik. A király /seprőbáb/ jutalmat ígér annak, aki megleszi a királylányokat, hogy éjjelente, hogyan és hol szaggtadják el a papucsukat. A mesélő, rendező is egyben, úgy mesél, hogy közben utasítást ad: pl. „a király minden reggel gondterhelten jár a palota előtt fel-alá, kérdegeti szolgálóit, nem látták-e a lányait. Kidoboltatja, hogy” a szereplő királynak teret enged, hogy megszólaljon és elmondja a mondókáját. Szóban utasíthatja, hogy mérgesen, kiabálva vagy miként szólaljon meg. Szükség szerint előmondhatja a szereplők szövegét. A király visszamegy a palotába / díszlet mögé/

2. Jelenet – A legelőn játszódik / a mesélő zöld anyaggal letakarja a paravánt / A juhászlegény /seprőbáb/ terelgeti nyáját / néhány kiválasztott gyerek/. Amíg énekel és furulyázik, addig járkálnak a juhai, ha abbahagyja, lefeksznek. 3 ördög / 3 gyerek piros szarvval/érkezik, egy köpenyen veszeksznek hangosan: „Enyém! Add ide!”. Párbeszéd - Juhászlegény: „Miért veszekedtek?” Ördögök: „Nem tudunk osztozkodni ezen az apánktól örökölt láthatatlanná tevő köpönyegen.”. Juhászlegény: „Azé lesz,

aki elsőnek felszalad a hegyre, és elsőnek szalad vissza a köpenyhez.” Az ördögök elszaladtak, mire visszaértek, a juhászlegény eltűnt a köpeny alatt. Az ördögök visszaértek, keresték, de nem találták. Az ördögök visszamennek. A juhászlegény hazaviszi a nyáját / leülnek a meseszőnyegre/:

3. Jelenet - A palota előtt játszódik. Kijön a király, a juhászlegény beszél a királlyal: „Én meglesem a királylányokat”. A király: „Jól van, ha megtudod, gazdagon

megjutalmazlak. Most pedig örködj a palota előtt!” A legény este magára vette a köpönyeget, megleste a királylányokat /belesett a palota- paraván mögé/. Egy banya csodakenőccsel bekente a királylányok vállát. A királylányok kirepültek. 3x körbepültek a paravánt / a mesélő közben batikolt erdőt terít a paravánra /. Követte őket, utánuk repült. / Amikor megszólal a csengő / a narrátor csenget/, a juhászlegény úgy tesz, mintha zsebre tenne valamit az erdőben. A csengőszóra mindig megállnak a királylányok is és körbenéznek.

4. Jelenet – Az erdőben játszódik. A királykisasszonyok az ördögökkel táncolnak ugrós zenére: párban, szólóban, forogva, ugrálva, levegőben. Amikor véget ér a zene, mindenki eltűnik a paraván mögött. Az ördögöket játszó gyerekek visszaülnek a meseszőnyegre.

5. Jelenet – A palota előtt játszódik. Előjön a király. Szólítja a királylányokat, kérdezi őket, hol voltak. Szólítja a juhászlegényt, aki leveszi a köpönyt, előveszi tarisznyájából a bizonyítékokat: ezüst/arany/gyémánt tárgyakat. A papucsok miatt éjjelente lakat alá kerültek a királykisasszonyok. A juhászlegény megkapta a legkisebb királykisasszonyt jutalmul. „*Ásó, kapa, nagyharang válasszon el minket*”.

Mesezáró formula: „Így ért véget a papucsszagatás. Itt a vége, fuss el véle.

Befejezés: Mesezáró rituálé - Csengő, taps, meghajlás. A gyerekek elmondhatják a mesével kapcsolatos érzéseiket, élményeiket, ötleteiket. Zenére megtáncoltathatják a bábokat: csak a királylányokat, vagy mindegyiket.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

A jó gyakorlat során a gyerekek beleélhették magukat a bábozás folyamatába, eredménye sokrétű: a kognitív fejlődés megvalósult abban, hogy a gyermekek figyelték, és emlékeztek (segítséggel), hogy mi következik az események sorrendjében, mikor kell megszólalniuk. A tánc hozzájárult a tempóérzék, a tempótartás, a ritmusérzék fejlesztéséhez. Mindkét játék során a gyerekek kognitív téren fejlődhettek, a memóriájuk, megfigyelőképességük bővülhetett. Végül a művészi-alkotó tevékenység által a gyerekek szépség iránti fogékonysága erősödhetett, valamint az értékelés által a kritikai gondolkodásra volt szükségük. A seprűbábok és a tánc összekötése egy jó ötletnek bizonyul, jó úgy alakítani a szereplőket szabadon, hogy minden gyereknek jusson báb. A seprűbábok használata számomra egy újabb része lett módszertani kultúrámnak, melyet más mesénél is bátran alkalmaznék.

Nádudvar

Nem változtattam a mesefeldolgozás során, a jó gyakorlat részein. A mese cselekményét tekintve inkább nagyobb gyermekeknek való, de nagy örömmre a játéktevékenységek kellően befogadóvá tették a kisebb gyermekeket is a meseélményre. A mese terjedelme miatti aggodásom alaptalannak bizonyult. A kisebb gyermekek is figyelemmel kísérték a mese fonalát. Napról napra egyre

jobban értették a cselekményét. A meséhez köthető játékok, tevékenységek segítették a mesére hangolódást, az együttes élmény megélését. A mese tevékenység, hozzájárul a gyermekek szocializálódásához, hiszen megtanulja figyelmét összpontosítani, egymásra hangolódva dolgozni. A mese újra élése, eljátszása során kialakuló közös gondolkodás, együttműködés, vita, segíti a széleskörű befogadást, a helyes viselkedési normák elsajátítását. Mesefeldolgozásaink során minden gyermek szabadon, önállóan döntheti el,

melyik szereplővel azonosul, kinek a bőrébe bújik szívesen. Az sem baj, ha nem tudják a teljes szöveget, hiszen egy – egy meserészlet is beindítja a képes gondolkodást, s ez biztosítja számukra az irodalmi élményt.

A mesepárna, a mesetarisznya, a gyertyagyújtás, a mesehallgatás motivációs szertartás. Figyeljünk kedves kollégák arra, hogy ehhez kapcsoljunk a mesével kapcsolatos közös hangulati, érzelmi

élményt, hogy a motiváció ne váljon rutin, reflexszerűvé a gyermekek számára. Módszertani kultúránk ismét gazdagodott az eszköztár elkészítésével, a népi kézművesség ötletekkel. A zenei anyag igényes válogatása segítette a munkánkat.

Székelyudvarhely

A jó gyakorlatot, seprőbábok híján, ujjbábokkal játszottuk el. Egy mesébe hívó énekkel indítunk: Egy boszorka van... Majd ezután következett a mesekezdő rituálé, a gyerekek elfoglalták a helyüket a meseszőnyegen és közösen elmondtuk: Mese, mese, kacsalábon... Az első jelenetben, ami a palota előtt játszódott, mesélőként a királynak teret engedtem, hogy elmondhassa a mondókáját, ahogyan ő szeretné (mérgesen, kiabálva

stb.) A második jelenetben a juhászlegény terelgette a nyáját. Arra jött 3 gyerek piros szarvval (3 ördög), akik egy köpenyen veszekedtek. A juhászlegény megszerezte a köpenyt az ördögfiaktól, hazavitte a nyáját-leültek a meseszőnyegre. A harmadik jelenetben a juhászlegény bejelentette a királynak, hogy ő meglesi a királylányokat. Az óvónő mindenik helyszínnél csengetett egyet, a juhászlegény mindenik csengőszóra begyűjtötte a tárgyakat, a királylányok szétnéztek. Következő jelenetben a királykisasszonyok az ördögökkel táncoltak. Utolsó jelenetben a juhász levette a palástot, elővette a tarisznyából a bizonyítékokat, a legkisebbik királylányt hozzá adták a juhászlegényhez. A mesét tapasztalatszerző tevékenységen dolgoztuk fel, nyelv és kommunikáció fejlesztési terület által, de azelőtt már megjelent a hét elején a délutáni pihenők előtt is. A gyermekek a mesemondásból származó tartalmakat és élményeket drámai és zenei-mozgásos tevékenységek során fejezték ki, ez által fejlődött a művészi és szépérzékük, a művészet eszközei által a kommunikációs gátakat is könnyebben ledöntötték.

Mese egy nagyon szegény emberről

Hát, hol, hol nem, a világ szélétől nem messze lakott egy nagyon szegényember, hanem gyerekecskékből volt neki tizenhatocska. De bizony, abból, amit ételnek hívnak — nagyon kevéske jutott a mi jó emberünknek. Gyerekei úgy rá voltak szokva a koplalásra, mint a cigány lovai. Az apjuk már nem győzi hallgatni a sok gyereksiránkozást, fölkerelkedik, ő

bizony, elmegy az Istenkéhez, megmondja neki, hogy ha már megadta neki a sok gyereket, hát, gondoskodjék is róluk. Útnak is indul a mi emberkénk, egyszer, ahogy ráesteledett, bemegy egy

kocsmába. A kocsmáros hallván panaszkodását, megkérdezi, hogy ugyan hová indul:

— Hát, bíz' én az Istenkéhez megyek, mert adott nekem tizenhat gyereket. Adjon nekik ennivalócskát is!

Erre a kocsmáros jól megtölti emberkénk lapos tarisznyáját, hogy hajnalban ne éhen induljon. Úgy déltájban elér egy erdőbe.

Elébe jön egy nagyon öregember, köldökéig ér a szakállá, ő is megkérdezi, hová tart:

— Hát, bíz' én az Istenkéhez mennék panaszra, mert adott nekem tizenhat gyereket, hát adjon nekik valaminkét, mert egyedül nem győzöm őket táplálni. — Ne menjél te tovább, édes fiam! Ehol van, ládd-e, ez a kis asztalka. Ha te ennek azt mondod, hogy terülj, asztalkám, akkor mindjárt szétterül, lesz rajta étel is, ital is. Ha már jóllaksz, akkor azt mondd neki: zárulj asztalkám — bezáródik.

Nagyon megörül a mi emberkénk az asztalkának. Aztán hogy ím, nagyon is éhen van, már mondja is:

— Terülj, asztalkám! Hú, lelkemadta! Annyi enni-innivaló lett rajta, hogy csak, no! De megörülnek ennek az éhes gyermekeim! — gondolja a szegényember. — De jól is tartom őket, mihelyt hazaérek. Csakhogy rászakadt az éjszaka. Visszamegy a kocsmába, de már nem sopánkodik.

Hínye — gondolja magában a kocsmáros. — Ez már kaphatott is valamit az Istentől, hogy egy cseppet sem panaszodik. Bemegy az emberünk a szűk hálásába, de az ajtót behúzza magára. Hanem a kocsmáros gyanút fogott, leskelődik a kulcslyukon. Hát, csak látja, hogy előhúz egy kis asztalkát ingyenvendége a hitvány kabátja alól.

Parancsára szétterül, majd minden jóval megtelik a kis asztalka. Eszik, iszik a gazdája, aztán összezárja. Le is fekszik, majd elalszik, mint a ködmön. Hortyogását kivárva, bemegy a kocsmáros a szobáckába, kilopja az asztalkát, gyorsan csináltat egy ugyanolyant a szomszéd asztalossal, és azt lopja vissza a szegényember vackára.

Az a virradatot se várva siet éhes gyerekeihez. Már messziről kiáltja nekik, hogy siessenek be a házba, mert mindjárt jóllakhatnak mind, adott az Istenke. Már elő is veszi a kis asztalkát, a ház közepére állítja, mondja neki:

— Terülj asztalkám! — De bizony, az nem terül, hiába biztatja tízszer, százszor! Se nem terül, se nem ad semmi enivalót. Elsírja magát haragjában a nagyon szegényember, összetöri a kis asztalt, rárakja a tűzre. Éhen fekszik le mindenki, éhen is ébrednek mind a tizenhét. Másnap visszaindul erdei jótevőjéhez, de előtte éjszakára megint abba a kocsmába megy, hol már kétszer meghált. Megint panaszkodik, a kocsmáros most még jobban megtölti lapos tarisznyáját, reggelre is jusson. Másnap délfelé ismét rátalál az öregemberre, de az most már kétszer olyan öreg. Panaszkodik a nagyon szegényember tizenhat gyereke éhségére, a becsapós asztalkára, magára az Istenkére is.

— Jól figyelj, te rívós ember! Látod azt a göndör báránycsőrét? Ezt is odaadom neked. Ha ennek így, la, megcsavarod a farkát, aranyat hullat ki. Ha már elegendő, csavard a farkát szépen visszafelé! Vidd magaddal, de nagyon vigyázz rá! Nyalábjaiba veszi a szegényember a báránycsőrét. Örvendezve viszi magával. Hanem nagyon beesteledett, negyedszer is meghál a kocsmában. Báránycsőrét beviszi a hálásra, még ki is próbálja. Hanem a kocsmáros megint csak kileste, kedves báránycsőrét éjjel kicserélte.

Másnap reménykedve állít haza a báránycsőrével. Otthon kipróbálja, farkát csavargatja, az rí is fájdalmában, mert a farkacsőrét már majd letöri a nagyon szegényember! De bizony, nem hullik abból egy darab arany se! Mérgében

megöli, megfőzik, megeszik az utolsó csontocskájáig. Harmadszor is visszaindul a nagyon szegényember Istenkéjéhez. A gonosz kocsmáros újra ad szállást, alaposan föl is tarisznyázza, de másnap az erdőben már meg se találja azt a jóságos öregembert, aki mégis, kétszer is megcsalta. Mindenfelé keresgéli, megkeseredve várja-várja. Hát, egyszer mégis eléjön az öregember, haragos dérrrel-dúrral.

— Én már téged kétszer boldoggá tettem, de egyszer sem tudtál velem élni. Most még harmadszorra odaadom neked ezt a kis dobot, hozzá meg ezt a botocskát. Ha a bot veres végével megütöd a dobot, minden ütésedre egy-egy fegyveres katona ugrik ki belőle. Ha meg a botocska fehér végével ütsz a dobra, visszaugrik abba minden katona sorban. De ha ezeket se tudod megőrizni, úgy ne is gyere többet ide, nem adok semmit se.

Szépén megköszönte a nagyon szegényember a nagyszakállas öregember sok segítségét és jó tanácsát, a kis dobot nyakába akasztotta, a botocskát meg kebelébe rejtette. Késő éjszakára megint a régi kocsmába megy hálásra a mi emberünk. A kocsmáros adott neki enni, és szállásul egy jobb kicsiny szobácskát, gondolta, csak megint lehet vendégénél valami. Kíváncsian lesegette is. De most pórul járt a zsvány kocsmáros! Mert mikor a szegényember le akart feküdni, botocskája veres végével kétszer megütötte a kicsi dobot. Menten kiugrott abból két derék katona,

azokat az ajtó nyílásába állította. Mélyen hortyog már a szegényember. Kíváncsi mohóságában rányitja az ajtót a kocsmáros. A két őrtálló katona nyakon ragadja, majdnem megfojtja! Fölriad a szegényember.

Könyörög már a kocsmáros, ígéri, hogy a terülj asztalkát meg az aranyat hullató báránykát rögvest visszaadja!

Az asztalt meg a báránykát mindjárt előkerítették, hálásukba vitték, kivilágos kivirradtig strázsálta mindenüket a két kemény katona. A nagyon szegényember csak most jött rá a zsványságra, de az őt többször föltarisznyázó huncut kocsmárost csak elbocsátotta reggel, amikor hazaindult éhes gyerekeihez Istenke ajándékaival. Lett aztán otthon igazi öröm, amikor a terülj asztalkámról végre igazán jóllakhatott a nagyon szegényember tizenhat gyereke. És nem csak egyszer volt eszem-iszom, vigadalom! Az igazi báránykát is feltették konyhaasztalukra, amikor a farkát szépen megcsavarták, csak úgy dőlt belőle az aranypénz! Ládájukat megtöltötték, a többivel meg elindultak a városba a tizenhat rongyosnak drága ruhákat venni.

Ám, gazdagságában olyan kevély lett az egyszeri szegényember, hogy a feleségével magát a királyt is meghívatta vendégségbe az asztalukhoz. De bíz', kilökdösték a király szolgálai, még a kutyákat is ráuszították. Hanem a mi emberünk újra és újra hívogatta a királyt! A király elunta, végül azt üzenté, hogy embereivel elmegy arra a híres lakomára, a, de ha igazán jóllakatni nem tudják, levágatja a fejét büszke meghívójának és minden cselédjének! Szeme-szája elhül a királynak, amikor látója a nagy gazdagságnak, a vendégasztalnak, a sok arany tárgynak, hát még az aranyat hullató báránynak!

Kéri is a király, aztán követeli! Végül haragjában sereggel jön érte. De vesztére tette! Hogy falujukhoz ér a temérdek katona, a szegényember botja veres végét és a kicsi dobját gyorsan előkapja. És páholni kezdi egyszeri emberünk, amíg mind levágja a király seregét sok-sok katonája. A nagyon szegényemberből, tizenhat gyerek Istenkéhez sopánkodó apjából — végül is király lett.

Forrás: *Mesél a palóckirály c. könyv / Pintér Sándor gyűjtése, Tóth Imre átdolgozásában /*

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét. figyelembe véve aktualizáljuk. Az élőszavas mesemondás előnye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetőségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerűbben vagy bonyolultabb szófordulatokkal mesélhetjük a történetet. Fontos, hogy a rögtönzés mellett megtartsuk a mese felépítését, használjuk az állandósult meseformulákat, szókapcsolatokat. A régies, táj jellegű szófordulatokat csak akkor alkalmazzuk, ha hitelesen tudjuk használni. Mindig meghitt légkörben meséljünk, élményszerűen.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Nyelvi játékok: ellentétek keresése: szegény-gazdag, jó-rossz, fekete-fehér, kicsi-nagy stb.

Bábok készítése: csutkabáb, csuhébáb, rongybáb.

Díszlet készítése: festett bútorok

Népi játék: „Adj, király, katonát, Ki népei vagytok?” – hidas játék

Népdal: „Szegény legény, Esik az eső, Virágéknál ég a világ, Száraz kórót égettem”.

Népi mondókák: „Így mennek”

rajzoltató: „Úton megyen két karó”

Népi kézművesség: bútorfestés

Hagyományok, szokások: kukoricafosztás, kukoricamorzsolás, ünnepi lakoma, népi étel

Népi hangszer: tekerőlant, kukoricacsörgő, dob, csengő

Zenei készségfejlesztés: katonásdi – menetelés, lovaglás, kardozás zenére, dob kíséretre.

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, kellékek, nézőtér előkészítése

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben rendezzi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszéltetik a bábot. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak.

Szereplők: szegény ember és a családja, öregember, kocsmáros, katonák, király

Bábok: rongybáb, csutkabáb, csuhébáb, nemezelt bárány

Díszlet: parasztház és a gyerekek által készített festett fabútorok, festett dobozok.

Nézőtér: a gyerekek a háziszőtt rongyszőnyegen ülnek

Kellékek: dob, csengő, tarisznya, kendő, kalap, ételek, aranypénz, kukoricacsutka kardok

Bábtechnika: bábok mozgatása / járás, fekvés, beszéd közben odafordul ahhoz, akihez beszél/, katonásdi / menetelés, kardozás/, a terülj asztalka /lapjának megfordítása/ használata

Bábos párbeszéd: szegény ember - családja, szegény ember - öregember, szegény ember kocsmáros, szegény ember- király.

Bevezetés: mesébe hívó ének– *Aki nem lép egyszerre, mesekezdő rituálé:*

*"Mesekút, mesekút,
kinccsel teli csodakút,
nincsen alja se teteje,
se hátulja, se eleje,
se kiút, se beút,
de aki jó, az oda jut."*

Fő rész:

Mesekezdő formula: „*Hol volt, hol nem volt, a világszélétől nem messze lakott egy nagyon szegény ember...*” / mesélő/

1. **Jelenet** – útnak indul: a szegény ember elindul panaszt tenni az Istenkéhez, mert nem tudja eltartani a gyerekeit. Találkozik egy öregemberrel. Öregember

- szegény ember párbeszéd: - „Ugyan hová mégy? - „Istenkéhez, hogy adjon ennivalócskát gyerekeimnek.”

- „Ne menj tovább, édes fiam. Adok neked egy asztalkát. Ha azt mondd neki, terülj asztalkám, terülj, akkor lesz rajta étel is, ital is. Ha már jóllaksz, akkor mondd neki: zárulj asztalkám – bezáródik.” – „Köszönöm.” /ki is próbálta, jóllakott, hazaindult. /

2. **Jelenet** – a kocsmában: estére egy kocsmához ért. Szegény ember / „Jó estét, szállást kérek éjszakára.” / - kocsmáros / „Máris mutatom a szobát!” / párbeszéd. A szobájában megvacsorázik / „Terülj, asztalkám! – Zárulj asztalkám” /, elalszik. A kocsmáros kilesi és kilopja az asztalt, kicseréli egy másikra.
3. **Jelenet** – otthon: /szegény ember – családja párbeszéd/ az asztal nem működik, éhesek maradnak
4. **Jelenet** – útnak indul: a szegény ember az öregemberhez. Szegény ember / panaszodik, sír/ - öregember párbeszéd:

„Jól figyelj, te rívós ember! Látod azt a göndör báránykát? Ezt is odaadom neked. Ha ennek így la, megcsavarod a farkát, aranyat hullat. Ha már elegendő, csavard a farkát visszafelé! Vidd magaddal és nagyon vigyázz rá!” /megköszönte, hazaindult. /

5. **Jelenet** – a kocsmában: estére a kocsmához ért, szállást kért. A szobájában kipróbálta a báránykát. A kocsmáros kilesi és kicseréli egy másikra.

6. **Jelenet** – otthon: / szegény ember – családja párbeszéd/ a bárány nem működik, megölik, megfőzik, megeszik, jóllaknak.

7. **Jelenet** – útnak indul: a szegény ember az öregemberhez. Szegény ember / panaszkodik, sír/ - öregember / haragszik/ párbeszéd:

„Én már téged 2x boldoggá tettelek, de egyszer se tudtál vele élni. Most még harmadszor odaadom neked ezt a kis dobot, hozzá meg ezt a botocskát. Ha a bot veres végével megütöd a dobot, minden ütésedre egy – egy fegyveres katona ugrik ki belőle. Ha meg a botocska fehér végével ütsz a dobra, minden katona visszaugrik sorban. De ha ezeket sem tudod megőrizni, úgy ne is gyere többet ide, nem adok semmit se.” megköszönte, hazaindult. /

8. **Jelenet** – estére a kocsmához ért. Szegény ember / „Jó estét, szállást kérek éjszakára.” / - kocsmáros / „Máris mutatom a szobát!” / párbeszéd. A szobájában kettőt ütött a dobra, kiugrott két katona, akik őrt álltak az ajtónál.

Mikor a leskelődő kocsmáros belépett a szobába, a két katona püfölni kezdte. Párbeszéd: Kocsmáros / könyörög, ígéri, visszaad mindent, amit ellopott/ - szegény ember / most jön rá, hogy becsapta a kocsmáros,

visszarendeli a katonákat, hazaviszi az összes ajándékot. /

9. **Jelenet** – otthon: Szegény ember – családja párbeszéd. Nagy volt az öröm eszem-iszom, vigadalom! Gazdagok lettek. Meghívják a királyt is vendégségbe.

10. **Jelenet** –

vendégség: eljön a király, kéri, követeli a kincset érő asztalt és báránykát.

Ráuszítja a katonáit a szegény emberre. A szegény ember verni kezdi a dobot veres végével,

előugranak a katonái és leverik a királyt a seregével együtt.

Mesezáró formula: „A nagyon szegény emberből, tizenhat gyerek Istenkéhez sopánkodó apjából-végül is király lett. Tán még most is élnek, ha meg nem haltak.” / mesélő/

Befejezés: Mesezáró rituálé - Csengő, taps, meghajlás. A gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. „Adj, király, katonát” játszanak.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

A gyermekek személyiségében történt változások a következők: a bábozás által a gyerekek a főhős jellemével azonosulva átélhették az igazságosság, a becsületesség, a segítségnyújtás fontosságát. A gyerekek a személyiségükben is változást értek el, ugyanis a mese által megtanulhatták, hogy a csalásnak, hazugságnak mindig megvan a büntetése is, és mennyivel fontosabb őszintének lenni. A kulturális értékek átöröklésére is megteremtődött a lehetőség a csutkabábokról történt beszélgetés által, az azokkal való bábozás és a

kukoricamorzsolás által is. A zsíros kenyér megkenése úgy, mint a kukoricafejtés a gyerekek finommozgásának fejlesztését is szolgálta.

A csutkabábokkal való játszás mellé igencsak jól illett a kukoricamorzsolás tevékenysége, amit érdekes volt kipróbálni kisebb-nagyobb gyerekekkel is. Nagyobb gyerekek maguk is készíthettek saját csutkababát.

Nádudvar

A tevékenységterv a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő, részletes, A tevékenységterv a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő, részletes, ötletgazdag, gazdag élményvilágú. A hagyományok tovább éltetését, hozzájuk kapcsolódó népi játékok, népzene megismertetését szolgálta. A nép kézművesség ajánlást, a bútorfestést sajnos nem tudtuk kipróbálni, de a későbbiekben meg fogunk ismerkedni a technikájával. Csodálatos a palóc népmese, kincs. Élvezetes a nyelvezete. Újra felfedezhettünk elfeledett kifejezéseket. Szómagyarázatokkal, szavak mondatba foglalásával építettük be szókincsünkbe. Fejlődött a gyermekek anyanyelvi kulturáltsága. Tudtak azonosulni a választott szereplők jellemével. Napokig megjelenítették a szabad játék során a mese fonalát. Élményként élték meg a mesefeldolgozást. A mese szövege, története könnyen megjegyezhető, jól tagolt, a gyermekek fejlettségi szintjéhez igazodó. Eredménynek tartom, hogy gyermekeink képesek érzelmeik megjelenítésére, kimutatására. Értik, szeretik a humort, a tréfás meséket. A mese ne csak a gyermeknek, nekünk is legyen élmény. A mese minket is segít abban, hogy a mindennapi gondokból, gondolatokból kiragadjon és a lelkünknek egy pozitív „táplálékot” adjon. A jó gyakorlat

feldolgozása során gazdagodott népmesekincstárunk, bővült szókincsünk a palóc népmesék feldolgozása által. A meséhez köthető játékoknak, játéktevékenységeknek köszönhetően ismeretanyagunk színesedett.

Székelyudvarhely

A mesefeldolgozást mesébe hívó énekkel indítom: Aki nem lép egyszerre. A gyerekek a mesekezdő rituáléra, leülnek körbe a mesepárnákra: Mese, mese fakakas... Ezután a mesekezdő formulával folytatjuk: Hol volt, hol nem volt... Az első jelenetben a szegény ember elindul az Istenkéhez, hogy segítséget kérjen tőle, hogy táplálja a gyermekeit. Találkozik egy öregemberrel (párbeszéd a szegényember és az öreg között). A szegény ember egy asztalkát kap ajándékba, aminek csak annyit kell mondani, hogy terülj asztalkám, terülj. Második jelenetben a szegényember visszamegy a kocsmába szállást kérni, amíg alszik, a kocsmáros ellopja az asztalkát, kicseréli egy másikra. Következő jelenetben megint találkozik az öregemberrel. Most az öreg egy aranyat hullajtó báránykát ajándékoz neki. A szegény ember visszamegy a kocsmába aludni. Éjjel a kocsmáros kicseréli az aranyat pottyantó báránykát. Ezután a szegényember megint útnak indul és találkozik az öreggel, aki még utoljára segít rajta és ad neki egy botocskát és egy dobocskát. Ha a botocskával megüti a dobot egy katona ugrik elő. Amikor a kocsmáros el akarja lopni a dobot, a két katona megvédi a szegény embert, sőt még az asztalkát és a bárányt is visszaszerzik. Gazdagok lesznek, meghívják a királyt vendégségbe. A királynak megtetszenek a varázslatos eszközök és követeli a szegényembertől, ráküldi a királyi sereget (nézőtérén ülő gyerekeket). A szegényember megszólaltatja a dobját és a katonái legyőzik a király seregét. Utolsó jelenetben a szegény emberből király lesz. Mesezáró formulát mond a mesélő, majd a mesezáró rituáléval bezáródik a mese. A mesét tapasztalatszerző tevékenységen dolgoztuk fel, nyelv és kommunikáció fejlesztési terület által, de azelőtt már megjelent a hét elején a délutáni pihenők előtt is. Az óvónő mesél, a gyerekek báboznak: mozgatják, beszélgetik, táncoltatják. A mesélő úgy meséli a történetet, hogy közben rendez is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján végzik a mozgást és a párbeszédet. A szereplőket mese közben választja ki az óvónő.

Békavőlegény

Volt egyszer, hol nem volt, Nekeresdországban egy király. Annak volt három szép lánya, Lencsike, Tercsike, a legkisebb pedig Erzsike.

Egyszer a király nagyon megbetegedett. Mindig ugyanarról a kútról, egy kicsiny kútról hordtak neki vizet. Hogy megbetegedett, azt mondja a legnagyobb lányának:

— Lencsike, eredj, hozzál nekem a kis kútról vizet! Fogta a kancsót Lencsike, el is ment a vízért. Mikor odaért, hát látta, hogy egy olyan

béka ül a kúton, amelyik teljesen eltakarja a vizet. Azt mondja Lencsike:

— Te, béka! Merítsd meg nekem ezt a korsót!

— Megmerítem, ha ide-adod az aranygyűrűdet!

— Bizony nem adom én azt egy csúnya békának! Hazament Lencsike, elmondta az apjának, hogy mi történt.

— Miért nem adtad neki oda, fiam? De a lány erre nem szólt semmit. Elment aztán a másik lány is, Tercsike. Ő is ugyanúgy járt. A nagy béka ott ült a víz tetején. Ő is kérte a békát, hogy merítse meg neki a korsót, de a béka azt felelte, hogy csak akkor meríti meg, ha odaadja neki az aranygyűrűjét.

— Bizony, nem adom én egy ilyen csúnya békának! — mondta Tercsike is.

Hazament ő is, nem vitt az apjának vizet. Haragudott a király nagyon, hogy a két lány többre becsüli az aranygyűrűjét, mint az apjuk egészségét. Azt mondja a legkisebb lányának:

— Erzsike, kedves kislányom, te vagy a legjobb a három lányom közül. Eredj, hozzál nekem vizet a kis kútról! Elment ő is. Akkor is ott ült a béka. Mondja Erzsike:

— Te béka, légy szíves, merítsd meg a korsómat! —
Megmerítem, ha ideadod az aranygyűrűdet!

— Ejnye, te béka, te béka, hát elveszed az aranygyűrűmet? —
de azért lehúzta az ujjáról, aztán odaadta a békának. A béka megmerítette neki a korsót. Ment haza Erzsike, vitte, az apjának a vizet. A király már nagyon szomjas volt, jót húzott belőle. Igaz-e, annyi idő alatt már meg-szomjazhatott! Beesteledett, vacsoráztak a királyi házban. Ott mindig nagy vacsora szokott lenni. Egyszer csak zörgetnek az ajtón.

— Ki lehet az, ki lehet az? — kérdezték egymást. Kinyitják az ajtót, hát a nagy béka ugrik be a konyha közepére.

— Király uram, király uram, éhes vagyok én.
Vessetek óda neki a dézsába egy kis moslékot!

—mondta a király a cselédeknek.
—Király uram, király uram, nem kell az nekem!
Cintányérből pecsenye kell nekem!

— No, akkor ki adja a maga tányérját oda? —
kérdi a király. Egyik sem jelentkezett. A

végén Erzsike adta neki a tányért. Jóllakott a béka, utána azt mondja a királynak:

— Király uram, király uram, szomjas vagyok én!

— Adjatok neki egy csepp vizet! — szól a király.

— Király uram, király uram, nem víz kell nekem, kancsóból piros bor kell nekem!
Itt megint Erzsikének kellett átadnia a poharát. Eljött aztán a lefekvés ideje.

— Király uram, király uram, álmos vagyok én!

Vessetek neki valami rongyot a sarokba — mondja a király —, hadd kukkoljon oda!

—Király uram, király uram, nem az kell nekem, szép paplanos ágyba fekszem én!

—Persze az ágyát sem engedte át egyik lány sem, csak Erzsike. Ő volt a legengedelmesebb. A béka megint megszólalt.

—Király uram, király uram, szép lány kell nekem! Hű, ez már igen nagy kérés volt! — A végén aztán Erzsike mégis szótfogadott. Azt mondta:

Ha béka, béka, csak nem esz meg! — Lefeküdtek. Egyszer rugdoskodik a béka, gyönyörű szép királyfinak változott.

Reggel, mikor felkeltek, már jegygyűrű volt az Erzsike ujján. A királyfi eljegyezte magának. A két néjje nagyon irigykedett rá, de már minden hiába volt, mert Erzsike volt az engedelmes.

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét a gyermekeknek.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Bábok készítése: fakanálbáb

Díszlet készítése: kút, palota

Népi játék: „Kútba estem, Csön-csön gyűrű, Itt a köcsög, mi van benne”

Népdal: „Mély kútba tekinték, Cifra palota”

Népi mondókák: „Egy megérett a megy, Felelgetős békamondóka: Mit varrsz?”

Népi kézművesség: korszó, agyagedények

Hagyományok, szokások: fazekasság

Népi hangszer: recefice, tökduda

Zenei készségfejlesztés: békatánc, néptánc

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet előkészítése

Narrátor: az óvónő. Úgy meséli a történetet, hogy közben rendez is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábót. Nem betanult szöveget mondanak,

improvizálnak. A fakanálbábokkal a paraván fölött báboznak. A szereplőket a mese elején választjuk ki. Minden szereplő elhelyezkedik a palotában, vagy a kútnál.

Szereplők: király, 3 királylány, béka/királyfi

Bábok: horgolt báb, fakanálbáb,

Díszlet: palota – batikolt lepedő, kút – lehet egy kosár is, asztal – abrosszal leterítve, ágy - takaróval

Nézőtér: a gyerekek székeken ülnek félkörben vagy asztal körül

Kellékek: csengő, korsó, gyűrű

Bábtechnika: horgolt bábok, fakanálbábok mozgatása /járás, forgás, ülés, korsóvivés, evés, ivás/, beszélgetéskor arra néz a báb, akihez beszél.

Bábos párbeszéd: király – királylányok, béka – királylányok, béka – királylány

Bevezetés: mesébe hívó ének: Cifra palota, mesekezdő rituálé:

*"Mesekút, mesekút,
kinccsel teli csodakút,
nincsen alja se teteje,
se hátulja, se eleje,
se kiút, se beút,
de aki jó az oda jut"*

Fő rész:

Mesekezdő formula: „*Hol volt, hol nem volt, a világszélétől nem messze...*” / narrátor/

1. Jelenet – palotában játszódik: az öreg király beteg, elküldi a legidősebb lányát a kútra vízért. / a jelenetet egy magasabb / gyerekmagasságú/ paraván mögött játsszák magásra tartott kézzel, mindig csak az jelenik meg, aki szerepel. Arra is kell figyelniük, hogy a bábok jól láthatóak legyenek, elég magasra emeljék.

2. Jelenet – a palota előtt, a kútnál: elindul a legidősebb királylány a kútra, kezében korsó közben mondókázik: Itt a köcsög, beszél a békával, hazafut. / kiegészíthetjük azzal, hogy leszalad a lépcsőn, átsétál a kerten át a virágok közt stb./
3. Jelenet – palotában játszódik: az öreg király beszél a legidősebb lánnyal / megbeszélhetik miért nem hozott vizet, a király mérges, nagyon beteg / elküldi középső lányát a kútra vízért. / az előbbiekhöz hasonlóan különböző akadályok megkerülésével tehetjük érdekesebbé az utat/

4. Jelenet – a palota előtt, a kútnál elindul középső királylány a kútra, kezében a korsó, közben mondókázik: Egy megérett a meggy, beszél a békával, hazafut.

5. Jelenet – palotában játszódnak: az öreg király beszél a legidősebb lánnyal az öreg király beteg, elküldi a legkisebb lányát a kútra vízért.

6. Jelenet – a palota előtt, a kútnál: elindul a legkisebb királylány a kútra, kezében korsó közben énekel: Mély kútba tekinték, beszél a békával, Csön-csön gyűrűt játszanak, nekiadja a gyűrűt, a béka vizet merít, békatáncot járnak / párban, guggolásban/ a legkisebb királylány a vízzel hazafut, közben mondókázik: Egy megérett a meggy.

7. Jelenet – palotában játszódnak: a király meggyógyul, énekelnek: Virágéknál /királyéknál/ég a világ, lakomáznak. Jön a béka a palotába: „Kipp, kopp kopogok, találd ki, hogy ki vagyok!”, enni, inni és ágyat kér. Csak a legkisebb királykisasszony tesz eleget kérésének. Az ágyban királyfivá változik. /Az ágyba odakészíthetjük a fakanál királyfit. Amikor lefekszik a béka, betakarjuk és a királyfi bábót vesszük elő/ Lakodalmat csapnak. / Tánc/

Mesezáró formula: „*Boldogan éltek, még most is élnek, ha meg nem haltak.*” Csengő, taps, meghajlás.

Befejezés: a gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. A bábokkal együtt táncolnak, eljátsszák a Csön-csön gyűrűt és a Kútba estem c. játékot.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

Segített a mese abban, hogy a gyerekek mélyebb beleéléssel bábozzanak, a szereplők hangszíne, mozdulatai és hangulata mind tükrözték a megismert mese világát, érzelmeiket ezúton is kifejezhették, és azonosulni tudtak a mesehősökkel. A korábban beléjük ivódott minták segítettek abban, hogy el tudjanak játszani szimbolikus alakokat, figurákat. (hercegnő, béka stb.) Mindemellett a mese által a gyerekekben indirekt módon rögzültek az erkölcsi tanulságok. A bábozás segítette a gyermeki személyiség fejlődését: érzelmi kapaszkodót nyújtottak, az életről tanítottak a mesében talált igazságok. A „fazekasság” kipróbálása által a gyerekek beleélték magukat a mesterségbe, és élvezettel készítettek korsókat, poharakat, ugyanakkor a gyerekeknek erősödött a szem-kéz koordinációja, finommozgása is.

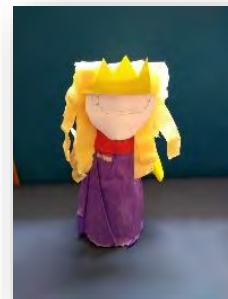
Nádudvar

A mese feldolgozása során nem változtattam a jó gyakorlaton. Csoportunk létszáma és összetétele miatt a meséléseink körültekintő, alapos szervezést igényelnek, tőlünk óvónőktől megosztott figyelmet, improvizatív képességet. Nagyon szeretek úgy mesélni, hogy a mese folyamatába bevonom a gyermekeket. Ők boldogan, szárnyaló fantáziával mozognak, beszélgetik a bábót, improvizálnak. A kesztyű bábokkal ügyesen adják vissza, a szereplők mozgását, a párbeszédet. A tervezet fő része az ötletek felsorakoztatásával a mese örömteli, színes feldolgozását segítette. A mese a gyermekek számára érdekes, vonzó volt, a bábok lekötötték figyelmüket, a hangerő, a hangszín a rögtönzések színesítették az előadást. A meséhez kapcsolt népi játékok, mondókát, a népzene

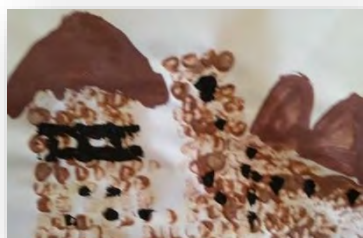
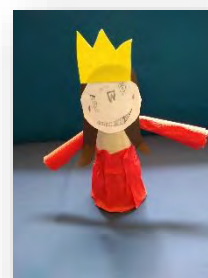
elvarázsolta a gyermekeket. A mesefeldolgozáshoz kapcsolódó játékok, tevékenységek által, formálódott zenei ízlésviláguk, fejlődött szabálytudatuk, segítőkészségük. A komplex meseélmény folyamatában (mese, zene, tárgyalkotás, népi játék) gazdagodott érzelmi életük. A

beszélgetések során lehetőséget biztosítottunk az érzelmek kifejezésére. Fejlődött anyanyelvi kulturáltságuk, nyelvi kifejezőkészségük, mese megértésük. Nagy örömmel szolgált, hogy lehetőségünk volt a mesefeldolgozás során ősi mesterségek (fazekasság) kipróbálására, az agyag tulajdonságainak, megismerésére, a szabad örömteli alkotásra. Megtekintettük a Fazekas dinasztia kiállítótermét, megcsodálhattuk, mi készíthető az agyagból. Módszertani kultúránk folyamatosan fejlődik, színesedik az adaptált jó gyakorlat feldolgozásával. Számos ötlet meríthettünk és használhattunk fel a mindennapi tevékenységeink során.

Székelyudvarhely

A jó gyakorlatot fakanálbábokkal játszottuk. A gyerekeknek legjobban az a jelenet tetszett, amikor betoppan a béka, aki enni, inni és szállást kér. Mindenik királylány megtagadja a segítséget, kivéve a legkisebb, aki odaadja a tányérját, a poharát a békának, sőt még együtt is hál vele. Reggelre a béka szépséges

királyfivá változott és feleségül vette a legkisebbik királylányt. A mesét tapasztalatszerző tevékenységekben dolgoztuk fel, nyelv és kommunikáció fejlesztési terület által, de azelőtt már megjelent a hét elején a délutáni pihenők előtt is. A bábozás előtti napokban a meséhez köthető játékok, tevékenységek megszervezése okozott kisebb-nagyobb nehézségeket. Bábok készítése, díszlet készítése, népi játékok kiválasztása, népdalok, népi mondókák stb. A gyermekek irodalmi kultúrája fejlődött, palóc népmese által, élőszóval, bábbal, játékkal, énekkel,

kézművességgel, hagyományokkal, készségfejlesztéssel. Bővült az eszköztáram és a módszertani repertoárom a könyvvél kapcsolatos munka, az eszközök elkészítése és az olvasóvá nevelés terén, valamint a gyermekek érzelmi intelligenciájának fejlesztése terén.

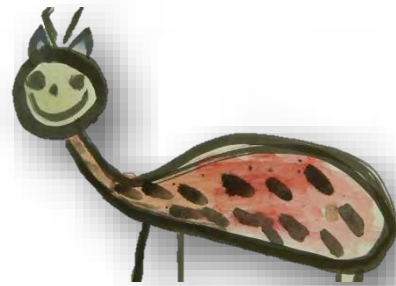
A farkas, a róka meg a szegény ember

Egyszer egy szegény ember kiment szántani a mezőre. Éhes volt nagyon a farkas, odament hozzá. Azt mondja neki:

— Szegény ember, én téged megeszlek!

— Hallod-e, farkas koma, csak addig hagyd meg az életemet, amíg ezt a csepp földet felszántom!

Megsajnálta a farkas.

— No jól van, szántsd fel! — A farkas visszament addig az erdőbe. Ahogy a szegény ember ott szántogat szomorúan, arra jön a róka.

— Hát te miért búsulsz, miért keseregsz? — kérdezi a szegény embert.

— Hogyne búsulnék — mondja —, mikor estig tart az életem. Este jön a farkas, aztán megesz.

— Sose búslakodj azért! Ide hallgass! Itt van ez a zsák, engem bújtass ebbe bele! Ha jön majd a farkas, én elkezdek vadászok módjára kürtölni. Ha kérdezi a farkas, hogy mi szól, monddad, hogy a

vadászok jönnek!

Úgy is volt. A róka belebújt a zsákba, az ember meg szántogatott tovább. Esteledett, jött a farkas.

— No, szegény ember, akkor én most téged megeszlek!

— Hát ... megegyeztünk. Ahogy az ember megszólalt, a róka elkezdett kürtölni a zsákban.

— Ki kürtöl itt! — kérdezte a farkas.

— Valami vadászok járnak erre, azok kürtölnek — válaszolt a szegény ember.

— Jaj, akkor nekem végem! Agyonlőnek, ha itt látnak.

— A farkas megijedt, elszaladt. A róka kibújt a zsákból. De szavamat ne felejtsem, előre kikötötte, hogy kilenc tyúkot, kilenc kakast adjon neki a szegény ember, ha megmenti az életét. Most gondolkodóba esett a szegény ember, honnan adjon ő ennyi mindent a rókának. Ment haza, de ment vele a róka is. Bent a házban azt mondja az ember a családjának:

— Itt van a ház előtt a róka. Kilenc tyúkot meg kilenc kakast követel, amiért megszabadított a farkastól. Kezdjetek csaholni, mint a kutyák!

— Szegény ember, hozd ki a kilenc tyúkot meg a kilenc kakast! — követelte újra a róka.

— Mindjárt viszem, csak várjál, míg ezt a kilenc kutyát lecsitítom, mert észrevették, hogy itt vagy! —

közben mindenki csaholt a házban. — Szegény ember, ki ne bocsásd azokat a kutyákat, mert azok engem szétszagatnak! — elizkolt a róka, annyira megijedt, hogy inkább lemondott a pecsenyéről.

Forrás: Malac Julcsa c. könyv / B. Kovács István gyűjtése/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét a gyermekeknek.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Bábok készítése: szegény ember, tehén, róka, farkas – síkbáb kartonból

Díszlet készítése: mező, erdő, parasztház

Népi játék: Jön a farkas, Pecsenyeforgató, Sülnek a kenyerek. Hogy a csibe? Hogy a kocsonya? Zsákban ugrálás, Zsákbamacska – kitalálós játék, Fogócska
Népdal: Béres, vagyok, béres, A part alatt / Kolompos együttes/, Szeretnék szántani, Ez a kapa / Korpás Éva: Hegyen-völgyön CD/
Népi mondókák: Szántunk földet,

Népi kézművesség: kórójátékok – gereblye, ökör, szalmajátékok, madzagszövés
Hagyományok, szokások: mezei munkák, kenyérsütés, molnárkalács, szalmafonás

Népi hangszer: kürt, furulya, cserépsíp, kolomp

Zenei készségfejlesztés: hallásfejlesztő, ritmuskirakó, ritmustapsoló játékok, néptánc.

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, nézőtér előkészítése

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben kiválasztja, rendezi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábót. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak. A nézők 2 rongypokrócon ülnek egymással szemben, a köztük levő tér a színtér. A szegény ember oda-vissza szántja a barázdát.

Szereplők: szegény ember, farkas, róka, gyerekek

Bábok: szegény ember – szalmakalap-fejbáb, farkas, róka - óriásbábok textilből, az ekét húzó ökör - zsákból,

Díszlet: mező, erdő, parasztház

Nézőtér: a gyerekek 2 rongypokrócon ülnek

Kellékek: csengő, kolomp, zsák, szekér,

Bábertechnika: óriásbábok, síkbábok mozgatása /járás, szántás, ülés, evés/

Bábos párbeszéd: szegény ember - farkas, szegény ember - róka, ember – gyerekek

Bevezetés: mesébe hívó mondóka– „Szántunk földet”, mesekezdő rituálé:

*„Mese, mese, mátká,
Fekete madárka,
Enyém fele, tied fele,
Neked adom mind. “*

Fő rész:

Mesekezdő formula: *„Egyszer volt, hol nem volt, de hogy volt, azt nem tudom, de hogy volt azt tudom, élt egyszer egy szegény ember, aki kiment szántani a mezőre szántani.” /mesélő/*

1. Jelenet – a mezőn a farkassal: a szegény ember szántogat / a többi gyerek énekel és tapsol: Szeretnék szántani/, odamegy hozzá a farkas.
Farkas - szegény ember párbeszéde.

- *Szegény ember, én téged megeszlek!*

- *Hallod-e farkas koma, csak addig hagyd meg az életem, amíg ezt a csepp földet felszántom!*

- *Na, jól van, szántsd fel, estére visszajövök!*

2. Jelenet – a mezőn a rókával: a szegény ember szántogat / a többi gyerek énekel és tapsol: Szánt a babám/, odamegy hozzá a róka. Róka - szegény ember párbeszéde.

- *„Hát te miért búsulsz, miért keseregsz?”*

- *Hogyne búsulnék, mikor estig tart az életem. Este jön a farkas, aztán megesz.*
- *Sose búslakodj azért! Ide hallgass! Itt van ez a zsák, engem bújtass bele! Ha jön a farkas, én elkezdek vadász módjára kürtölni. Ha kérdezi a farkas, hogy mi szól, monddad, hogy a vadászok jönnek!*

3. Jelenet – a mezőn a farkassal: a szegény ember szántogat / a többi gyerek énekel és tapsol: Béres vagyok, béres/
Farkas - szegény ember párbeszéde.

- *No, szegény ember, én most téged megeszlek!*
- *Hát, megegyeztünk.*
- *Ki kürtöl itt?*
- *Vadászok járnak erre, azok kürtölnek.*
- *Jaj, akkor nekem végem! Agyonlőnek, ha itt találnak / elszalad!*

4. Jelenet – a ház előtt: Szegény ember hazamegy, bemegy a házba / minden gyerek, aki eddig csak néző volt, bemegy a paraván mögé/, a családnak mondja halkán.

- *Itt van a ház előtt a róka. Kilenc tyúkot meg kilenc kakast követel azért, hogy megszabadított a farkastól. Kezdetek csaholni, mint a kutyák!*

A róka elindul a házhoz / körbeszaglászik, leskelődik, bekopog, bekiált. Róka - szegény ember párbeszéde. Szegény ember kinéz az ablakon:

- *Szegény ember hozd már a kilenc tyúkot, meg kilenc kakast.*
- *Mindjárt viszem, csak várj, míg a 9 kutyát lecsitítom.*
- *Szegény ember, ki ne bocsásd azokat a kutyákat, mert azok engem szétszaggatnak!*

/ a gyerekek, csaholnak, a róka elfut/

Mesezáró formula: „Eliszkolt a róka, annyira megijedt, hogy inkább lemondott a pecsenyéről. Ha a róka el nem iszkolt volna, az én mesém is tovább tartott volna.”

Befejezés: Mesezáró rituálé - Csengő, taps, meghajlás. A gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. A part alatt, Ez a kapa énekekre táncolnak.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

„A szegény ember, a róka meg a farkas” című palóc népmesére alapozott jó gyakorlat egy nagyon pontosan megalkotott komplex tevékenységterv, melynek céljai jól megfogalmazottak, módszerei és eszközei pedig teljes mértékben a kitűzött célok elérését szolgálják. Változtatásra nem volt okunk a mese feldolgozásában. A szabad tevékenység során inspirálódtunk a „jó gyakorlat” által felsorolt lehetőségekből és saját magunk elképzelését is beleültettük, így az alkotó tevékenység során óvodásaink egy része papírhengerből és színespapírokból készített bábokat, míg a másik csoport vonalvezetést gyakorolt textilre megrajzolt alkazatok kavicsokkal való kirakása alatt. A mese bábjátékkal való

feldolgozása sok fejlesztési területen eredményességet mutatott. A gyerekek számára a bábokkal való játék, azok életre keltése egy nagy élmény, mely felszabadítja őket, így vidám hangulatot kelt, a gyerekek szorongása oldódik a játék közben. A gyerekeknek a mese eljátszásával bővült a szókincse és a

kommunikációs készsége, hiszen nem előre betanult szöveget kellett mondjanak, hanem a történet és az utasítások alapján improvizálhattak, mely aktivizálta gondolkodásukat, kreativitásukat, spontaneitásukat. A mese által a gyerekek kicsi betekintést nyerhettek a régi földművelési technikába, a palóc falusi életbe, találkoztak régi eszközökkel, kifejezésekkel. A művészi, alkotó tevékenység során a gyerekek manuális készségei fejlődtek. Élményt jelentett számukra a saját báb elkészítése, majd pedig a kavicsokkal való vonalvezetés a finommotorika fejlesztésére tett hangsúlyt.

Nádudvar

A tevékenységterv remekül összerakott, ötletes, tevékenységekben gazdag, változatos eszközkinálatú megvalósításra váró tervezet. Óriás bábbal és fejbábokkal meséltünk. Nem volt nehézségem a jó gyakorlat feldolgozásakor. A mesébe hívó mondóka, ének, játék mindig más, de ez nem zavarja a gyermekeket, tudják, ha letelepszem a szőnyegre, varázslat következik. Az időérzékük is remek, mert arra törekszem, hogy mindig közel azonos időben történjen a mesélés. A jó gyakorlatnak kiemelkedő eredménye, hogy gyermekeink nyelvi kifejezőkészsége, mese megértése, kommunikációs készsége intenzíven fejlődik. Szókincsük gyarapodik. Megismerik a mese nyelvezetét, népi játékokkal találkoznak, népdalokat, népi mondókákat hallgatnak. Tárgyalkotó tevékenység során új anyagokkal, technikákkal ismerkedhetnek meg a gyerekek. Zenei kulturáltságukat

fejlesztjük, színesítjük. A jó gyakorlatnak köszönhetően módszertani kultúránk folyamatosan fejlődik. A hétköznapijaink mesevilágban telnek, az érdekesebbnél érdekesebb eseményeknek köszönhetően.

Székelyudvarhely

A gyerekek jól ismerték a mesét a délutáni csendes pihenő idejéről. A reggeli beszélgető kör alkalmával szó került arról is, hogy ki az a gyerek a csoportban, aki sokszor huncutkodik, vagy becsap másokat. Ennek kapcsán újra elmondtuk A farkas, a róka meg a szegény ember című népmesét. A gyermekekkel elbáboztuk a mesét: felelevenítettük a cselekményt, kiválasztottuk a szereplőket, kiosztottuk a bábokat, a kellékeket, kijelöltük a helyszíneket.

Az első jelenetben azt elevenítettük fel, amikor a szegény ember találkozott a farkassal. Közben elénekeltük a Szeretnék szántani kezdetű népdalt. A gyerekek improvizálták a szöveget, de mondhatták úgy is, ahogy eredetileg volt. A második jelenetben azt játszottuk el, amikor találkozott a szegény ember a rókával. A harmadik jelenetben ismét a farkas és a szegény ember találkozott, a negyedikben a ház előtt játszódtott a cselekmény. Mesezáró formulával fejeztük be a mesét.: Úgy gondolom, hogy a mesekezdő, mesezáró formulákat lehet variálni attól függően, hogy a gyerekek melyikéhez vannak szokva, nem von le semmit a feldolgozás minőségéből, sőt. A gyermekek nagyon élvezték a bábozást, aktívan részt vettek benne. A mesefeldolgozás folyamata által fejlődött a gyermekek

fantáziája, szókincsük gyarapodott, kifejezőképességük gazdagodott, amihez hozzájárult a konkrét kommunikációs helyzetekben való aktív részvétel, fejlődött a figyelmük, képzeletük, emlékezetük, gondolkodásuk. Nőtt a művészetek és dramatikus művek iránti fogékonyságuk, oldódtak az egyéni és a gyerekek közti konfliktusok.

Kelemenke ködmönkéje

Volt egyszer, hol nem volt, egy asszony meg egy ember. Volt nekik egy leányuk is. Történt egyszer, hogy kérő ment a házhoz. Azt mondja az ember a feleségének:

— Hallod-e, asszony, ha már így van, eredj le a pincébe, hozzál nekünk legalább egy liter bort! El is ment az asszony. Várták, várták, de csak nem jött vissza sokáig. Már nem győzték várni. Azt mondja az ember:

— Már nem tudom, mi baja lehet ennek az asszonynak, hogy ilyen sokáig nem jön. Lemegyek megnézem. —Ahogy leér a pincébe,

látja,
hogyan a felesége egy káposztáskőre borulva sír keservesen.

— Mi bajod neked, te asszony?

— Jaj, ne is kérdezd! Ha majd férjhez megy a leányunk, azután lesz neki egy kisfia, csináltatunk majd neki egy kis ködmönt. Lejön a pincébe, ráesik ez a káposztáskő, agyonüti. Kire marad az a ködmön?

— Igazad van! Jaj, de okos gondolatod támadt, jó asszony! No, de közben őt is várják vissza fent a fiatalok. De őt is hiába várták. Leült ő a felesége mellé a káposztáskőre, sírt keservesen.

Oszt a leány, hogy ő már elmegy megnézni, mi történt. Megy le a pincébe, hát ott találja őket sírva. Elmondtak neki is mindent. Ő is hozzáfogott a síráshoz, hogy kire is marad ez a kis ködmön, ha a káposztáskő agyonüti az ő fiát.

Ahogy ott sírdogálnak, a vőlegényt is gond ütte. Úgy határozott, hogy ő is utánuk megy. Leér a pincébe, látja a három sírot. Kérdezi tőlük miért sírnak olyan keservesen? Elbeszélték aztán neki is. Ha majd születik egy fiuk, csináltatnak neki egy kis ködmönt. Lemegy majd a kisfiú a pincébe, a káposztáskő agyonüti. Kire marad akkor a kis ködmön? Ahogy ezt a vőlegény meghallotta, azt mondja nekik:

— Megyek éti útra kelek. Addig vissza sem jövök, amíg három olyan bolondot nem találok, mint maguk.

Úgy is volt. Elindult ő, ment, mendegélt. Beért egyszer egy faluba. Látja, hogy egy ember hol kiszalad az udvarra egy teknővel, hol vissza a házba. Meg kiszaladt, meg beszaladt.

— Mit csinál maga, bátyámuram?

— Ugyan, öcsémuram, mit csinálnék?! Három esztendeje, hogy csináltam ezt a házat. Ha kinyitom az ajtót, világos van, ha meg bezárom, sötét! Három esztendőtől hordom bele ezzel a teknővel a világosságot, de csak nem tudom megvilágítani.

— Mit ad nekem, ha megvilágosítom?

— Hát, adok három-száz forintot.

Több se kellett a legénynek. Fogott egy csákányt, ablakot vágott a ház falába. Mindjárt világos lett a házban! Megörült nagyon a gazda, rögtön adott neki háromszáz forintot. No, az egy bolondot már megtalálta a legény. Megy tovább.

Hát ahogy elér egy másik faluba, látja, hogy egy ember villával hányja a diót a padra.

— Mit csinál maga, bátyámuram?

— Három esztendei ez a diótermés. Azóta mindig hányom ezzel a villával, de még egyet se tudtam felhajítani.

— Mit ad nekem, ha felhajítom a diót?

— Hát nem sajnálnék háromszáz forintot! Fogott a legény egy kosarat, telerakta dióval. Ancvajra felhordta a diót. Meg volt elégedve a gazda, ki is fizette a háromszáz forintot. Így találta meg a második bolondot is. No de ment ő tovább.

El is ért nemsokára egy másik faluba. Látja, hogy egy bikát kötéltre kötöztek, úgy próbálják felhúzni a toronyba.

— Mit csinálnak maguk?
— kérdezte meglepetten.

— Van egy kis jó fű a tornyon. A torony is, a bika is a községé. Azt akarnánk, hogy lejelje le.

— Ó, jóemberek, megálljanak! Ha le kell legeltetni, hát én majd lelegeltetem!

Felment a legény a torony tetejére, learatta a fűvet sarlóval, ledobta a bikának, az meg jóízűen megette. Itt is fizettek a legénynek háromszáz forintot, mert nagyon meg voltak elégedve. Ő is megtalálta a harmadik bolondot is, így hát visszatért a menyasszonyához.

El is vette nemsokára feleségül, most is élnek, ha meg nem haltak. A káposztáskövet meg eltették onnan, hogy tényleg agyon ne üsse majd a gyereket.

A mese forrása: Malac Julcsa c. könyv / B. Kovács István gyűjtése/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét a gyermekeknek.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Nyelvi játékok: nyelvtörők, szólások és közmondások a bolondságról.

Bábok készítése: tökbábok, zsákbáb

Díszlet készítése: ablak nélküli ház, templom, diófa kartonból

Népi játék: Lopják, lopják a szőlőt, *Dombon törik a dió*, párválasztó játékok, beugratós játékok, ugróiskola.

Népdal: „*Kerek a káposzta, Kiment a ház, Boci, boci tarka, Ettem szőlőt, Badacsonyi szőlőhegyen, Érik a szőlő*”

Népi mondókák: „*Csiteri, csütöri csütörtök, Lementem a pincébe*”

Népi kézművesség: lopótök- tökfaragás

Hagyományok, szokások: szüreti mulatság, töklámpás, gyereklakodalmas

Népi hangszer: csengő, tökduda, tökcitera

Zenei készségfejlesztés: ritmuskirakó – tök és dió terményekkel ritmusokat kirakása, kitapsolása.

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, nézőtér előkészítése

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben kiválasztja, rendezi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábot. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak.

A főszereplőket előre kiválasztjuk, ketten is vezethetnek egy bábot. A többi gyerek énekel, néhányan a díszletet alakíthatják / fa, templom, ház/.

Szereplők: szegény lány, szegény lány szülei, kérő, 3 bolond ember, bika

Bábok: személyek - lopótökbábok, bika – zsákbáb,

Díszlet: kerítés, ház-paraván, terítő, fa, templom

Nézőtér: a gyerekek a meseszőnyegen ülnek

Kellékek: csengő, zöld fű, kosárka, káposztáskő

Bábtechnika: Bábozás tökbábokkal – A bábot egyik kézzel a nyaknál fogva irányítják, a másik kézzel a kezét /a fakanalat/ mozgatják. Párban mozgatva is vezethetik a bábokat, miközben különböző feladatokat oldanak meg: járás, forgás, főzés, tárgyak megfogása a bábbal. Párbeszéd: kérő - szegény lány és szülők, kérő és a 3 bolond ember között zajlik.

Bevezetés: mesébe hívó ének: „Kerek a káposzta”, mesekezdő rituálé:

*„Hunyd be szemed!
Nyisd ki füled!
Mesét mondok
mostan neked.”*

Fő rész:

Mesekezdő formula: „Hol, volt, hol nem volt, az Óperenciás tengeren is túl, a kidőlt-bedőlt kemencén, az égig érő fa tetején, a hetvenhetedik ágán, volt egy rincirancos szoknya, annak volt hetvenhét ránca, a

hetvenhetedikbe volt egy kis könyv, annak a tizennegyedik levelén volt ez a kis mese: Volt egyszer egy asszony meg egy ember. Volt nekik egy lányuk.” / mesélő/

1. Jelenet – kérő jön a házhoz. Köszön, fogadják, leültetik az asztalhoz. Mikor elfogy a bor. A lány, az anya, az apa egymás után lemennek a pincébe, hangosan sírnak. A kérő kérdezi miért. A család a lányt siratja: ha az férjhez megy, születik egy fia, Kelemenke, akinek lesz egy ködmönkéje. Lejön a pincébe borért, ráesik a nagy kő és meghal. Kire marad a kis ködmön? A döbönt kérő világgá megy, hogy még három olyan bolondot találjon, mint jövendőbelije és családja.

2. Jelenet – „Badacsonyi szőlőhegyen” - minden gyerek énekel, a kérő körbejárja a teret, megáll a ház előtt.

Látja, hogy egy ember teknővel jár ki-be a házba. Odaköszön. - *Mit csinál bátyámuram? - Három esztendeje hordom a házba a világosságot, mert ha nyitom az ajtót, világos van, ha bezárom, sötét. - Mit ad nekem, ha megvilágosítom? - 300 forintot.* A legény csákánnyal ablakot vág a ház falába / lerántja a kendőt az ablakról/, megkapja a pénzt, elteszi, elköszön. - *Egy bolond már megvan!*

3. Jelenet – „Kiment a ház az ablakon” - minden gyerek énekel, a kérő körbejárja a teret, megáll a fa előtt.

4. Jelenet - Látja, hogy egy ember villával hányja diót a padra. Odaköszön. - *Mit csinál bátyámuram? - Három esztendeje próbálom feldobálni a villával a diót a padra, de nem sikerül. - Mit ad nekem, ha segítetek? - 300 forintot.* A legény egy kosárba rakja, és úgy viszi fel a padra a diót. Megkapja a pénzt, elteszi, elköszön. - *2 bolond már megvan.*

5. Jelenet – *Dombon törik a diót,* - minden gyerek énekel, a kérő körbejárja a teret, megáll a templom előtt.

6. Jelenet – Látja, hogy egy ember bikát húzna fel kötélen a templom tornyába. - *Mit csinál bátyámuram? - Van egy jó kis fű a tornyon, azt akarom, hogy lelelje. - Mit ad nekem, ha segítetek? - 300 forintot.* A legény felmászik a

toronyba, ledobja a bikának a füvet. Megkapja a pénzt, elteszi, elköszön. - 3 bolond már megvan. Mehetek vissza, feleségül veszem a lányt.

7. **Jelenet** – *Boci, boci tarka*, - minden gyerek énekel, a kérő körbejárja a teret, megáll a választottja előtt. - *Találtam 3 bolondot, ezért visszajöttem, hogy feleségül vegyelek. Leszel a feleségem?* - *Igen.* - *Ásó, kapa, nagyharang válasszon el minket.* - *De a káposztáskövet tegyük el a pincéből, nehogy agyonüsse a gyereket!*
Örömben táncra perdültek: *Kerek a káposzta* - minden gyerek énekel, a bábok táncolnak.

Mesezáró formula: „*Még most is élnek, ha meg nem haltak.*”

Befejezés: Mesezáró rituálé - Csengő, taps, meghajlás. A gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket, újra eljátszhatják a mesét. A bábok és a díszlet a mesesarokban a gyerekek rendelkezésére állnak néhány napig.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

A szabad tevékenység során inspirálódtunk a „jó gyakorlat” által felsorolt lehetőségekből és saját magunk elképzelését is beleültettük, így a tevékenységünk második részében „Kecske ment a kiskertbe” című mozgásos népi gyermekjátékot játszottuk a gyerekekkel, hangulati levezetésképp pedig „Kő, papír, olló” játékot játszottunk párban. A „jó gyakorlat” tevékenység alkalmazása alatt több területen is pozitív eredményeket figyelhettünk meg. A gyerekek nyitottakká váltak, a népmesék iránt, betekintést nyerhettek a palóc nép múltjába. A lehetőség, hogy a gyerekek bábok életre keltésével kapcsolódhattak be a mesélésbe, azok mozgásával és beszéltetésével, elősegítette a gyerekek kommunikációs készségeinek fejlődését. A gyerekeknek bővült szókincsük, megismerkedtek régi

szavakkal és azok jelentésével, a párbeszéddek által könnyebben kommunikáltak egymás között, önbizalmat szereztek, és egyesek legyőzhették szorongásukat, melyet a mások előtt való szereplés okoz. Ebben nagy segítségekre voltak a bábok, akik bőrbe bújhattak a gyerekek. A közös bábjáték elősegítette a csapatszellem kialakítását, a közös munkára való nevelést, egymásra való odafigyelést és elfogadást. A mese tartalma által felfedezhették a humort a mesében, ezáltal a csoportban egy vidám, önfeledt hangulat keletkezett. A népi gyermekjátékok által fejlődtek a gyerekek mozgáskészségei, megtanultak szabályok alapján játszani, együtt játszani. Megtanultak nyerni, de veszíteni is, és örülni társaik sikerének. A mozgás mellett pedig kulturális, művészi hatással is volt az óvodásokra.

Nádudvar

A népmesébe illő népdalok, népi játékok, népi mondókák, népi hangszerek beépítésével színesítettem a mesei hangulatot. A bolondságokról szóló szólások, közmondások megbeszélése során bővült szókincsük, formálódott anyanyelvi kulturáltságuk. A bábok elkészítéséhez szükséges lopótök beszerzése gondot jelentett számomra. Hosszadalmas gyűjtőmunka eredménye a sok szép lopótökbáb. A gyermekeknek is az elején nehéz volt a báb párban való mozgatása, de a többszöri mesélés, bábozás gyakorlás segítette a technika elsajátítását. A tréfás mese során a gyermekek ismeretet szereztek az emberi butaságokról. A mesefeldolgozás során a gyerekek a szereplők által viselkedési modellekkel azonosulhattak. Örömmel fogalmazták meg a véleményüket, a meseelőadás is humorosra sikeredett. A humor kifejezése során erősödött összetartozásuk,

fejlődött az egymásra figyelésük. A jó gyakorlatunk segítette az anyanyelvi kompetenciák, improvizációs képesség, kifejezőkészség, mese megértés fejlődését. A humor segítette gátlásaik oldását. Igyekezünk megteremteni azt a mesei hangulatot, világot, melyben a mesemondó, és a mesét hallgatók együtt, örömmel

barangolnak az aktuális mese világában. Egymás szemébe nézve, huncutkodva a

mese élményét megélve próbáljunk emlékezetből mesélni. Fedezzük fel a néphagyományok tovább éltetése során a hagyományörzés, népi játékok, népdalok érték közvetítő élményt adó csodáját.

Székelyudvarhely

A gyerekek már jól ismerték a mesét, amikor elkezdtek feldolgozni. Az Öltözködés témájú héten a ruhadarabokkal kapcsolatosan felelevenítettük ismét, a gyerekek elmondták a mesével kapcsolatos élményeiket. Ezután sikerült a kapott minta alapján elbábozni a mesét. Csuhebábokat használtunk a feldolgozáshoz, amit a gyerekekkel közösen készítettünk el a korábbi héten. Betétdalokként más népdalokat/gyermekdalokat énekeltünk, mint ami a modellben volt megadva, mivel nem volt idő ennyi számunkra új dalt megtanulni. Így a Badacsonyi szőlőhegyen helyett az Ettem szőlőt, most érik című dalt énekeltük el, a Kiment a ház az ablakon helyett pedig a Hej, kora reggel kezdetűt. Nagyon élvezték a gyerekek. A végén mi eljátszottuk a lakodalmat a Danikáné népi gyermekjátékot felhasználva: választottunk kérőket, Danikánét, eladó lányt, körbe álltunk, elénekeltek a Most viszik, most viszik... kezdetű dalt. A dal végén Danikáné azt énekelte, hogy: „Nem adom a lányomat arany hintó nélkül, / Abba pedig hat ló legyen, mind a hatnak arany farka legyen!” A kérők erre azt válaszolták, hogy „Meglesz!” és versenyt futottak a helyükre, aki hamarabb ért vissza, azé lett a

lány. A gyermekek nagyon élvezték a tevékenységet, aktívan részt vettek benne. A gyerekek tudtak azonosulni a mesehősökkel, a fantáziájuk aktiválódott, konkrét kommunikációs helyzetekben kellett aktívan részt vegyenek, ami segítette az önkifejezésüket, egymáshoz való

viszonyaikon javított (kellett egymásra figyelni, tolerálni a másikat). A népi gyermekjáték is sokat segített a kapcsolataik alakulásában, mozgásukban, leleményességükben. Minden mesefeldolgozás által fejlődik a pedagógus, így voltam ezzel én is, ezúton is. Külön öröm, ha látjuk, hogy a félénkebb, gátlásosabb gyerekek is megnyíltak, aktívan részt vettek a tevékenységekben, mert a mese közel állt hozzájuk.

Fanyűvő Jankó

Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony, annak volt egy fia. Szoptatta hét esztendeig. Mikor a hét esztendő letelt, kivitte az erdőre. Azt mondta neki:

- No, édes fiam, szedjed kifelé a fákat, kicsiket, nagyokat, mindenfajta! Szaggatt is a gyerek a kicsiket, de a nagyobbakval nem birt. Azt mondta az anyja:

- Még nagyon gyenge vagy, édes fiam. Hazavitte, szoptatta még hét esztendeig. Kimentek megint az erdőre. No, édes fiam, szedjed kifelé a fákat, kicsiket, nagyokat, mindenfajta!

Szaggatta a fiú a kicsiket, a nagyokat, mindenfajta. Hányta rakásra, Mint az asszonyok a kendert. Azt mondta neki az anyja:

- Most már látom, hogy erős vagy, elmehetsz hát országot-világot járni, szerencsét próbálni.

Hazamentek. Az anyja feltarisznyázta a fiút, és elbúcsúztak egymástól. Ment, mendegélt, hát egyszer egy keresztúthoz ért. Ott tanálkozott egy olyanforma fiúval, mint ő. Odaköszönt neki.

- Jó napot, testvér!
- Adjon Isten, testvér! Ugyan kihez van szerencsém?
- Én vagyok a Fanyűvő Jankó. Hát te ki vagy?
- Én meg vagyok Kőmorzsoló Jankó. Be is mutatom a tudományom, ha kíváncsi vagy rá.

- No , hadd látom, mit tudsz!
Felvett Kőmorzsoló Jankó egy követ, és lisztnek morzsolta össze. Fanyűvő Jankó megfogott egy nagy fát, és nyomban kihúzta tövestől.

- Ez már igen - mondta Kőmorzsoló -, te is erős vagy ám!

Mentek, mendegéltek, hát megint egy keresztúthoz értek. Tanálkoztak egy olyanforma fiúval, mint ők. Odaköszöntek neki:

- Jó napot, testvér!
- Adjon Isten, testvérek! Ugyan kikhez van szerencsém?
- Én vagyok Fanyűvő Jankó.
- Én meg Kőmorzsoló Jankó. Hát te ki vagy?
- Én meg Vasgyúró Jankó.
- No, hadd lássuk, mit tudsz! Vasgyúró Jankó kivett a zsebiből egy vasdarabot, és úgy összegyúrta, Mint asszonyok a tésztát.
- No - azt mondja Fanyűvő Jankó -, ha már ilyen szépen összejöttünk, tegyünk esküt, hogy mi az életben soha el nem hagyjuk egymást, testvérek leszünk!

Úgy is volt, megesküdték, aztán letelepedtek, megebédeltek, mert volt még nekik egy kis hazai. Utána mentek, mendegéltek, míg egy útelágazáshoz értek.

- Most már merre menjünk? Merre tartsunk? - kérdezték egymást. Volt nekik nyílpuskájuk is.

- Amerre a nyílveszőm megy - mondta Kőmorzsoló Jankó.

Kilőtte a nyilat, és mentek a nyílvesző nyomán. Egyszer egy erdőben elesteledtek. Ott tipegnek-topognak jobbra-balra, hát megtanáltak egy nyulat. Azt mondja Kőmorzsoló Jankó:

- Hopp, itt van a nyílpuska vesszőjének a nyoma, ezt én lőttem agyon!

Mindjárt az egyik szaladt fáér, a másik vízér, a harmadik meg tüzet gyújtott. Közakarattal megnyúzták a nyulat, eldarabolták, megmosták, bele a bográcsba. Azt mondták, hogy annak kell megsütni, aki agyonlőtte. Kőmorzsoló sütögette a húst, a másik kettő meg lefeküdt, mivel nagyon fáradtak voltak. Egyszer megszólal a sötétből valaki:

- Ki vagy ott, hé, mit csinálsz annál a tűznél?
- Én vagyok
Kőmorzsoló.
- Mit csinálsz ott?
- Húst sütök.
- Eszek-e én abból?
- Ebből bizony nem
eszel!
- Akkor
megbirkózunk?
- Akkor
megbirkózunk!

Hát előjött a sűrűből egy hétfejű sárkány, átnyalabolta Kőmorzsolót, és addig csivirgette, addig csavargatta, míg a földre nem terítette. A hasára húzta a bográcsot, megette a húst, a bográcsot is kitörülte, avval elment. Kőmorzsoló Jankó meg lefeküdt, szégyellte erősen, hogy megették tőle a húst. Elsőnek Vasgyúró ébredt fel reggel. Felrázta a másik kettőt:

- Keljetek föl, testvérek, mert üres a bogrács! Hol van a hús, Kőmorzsoló?
- Jaj, ne bántsatok, ne bántsatok! Olyan szellem jött rám, hogy muszáj volt elaludnom! Jól van, nem bántották, megreggeliztek a hazaiból. Mentek, mendegéltek megint. Ahogy egy útelágazáshoz értek, Vasgyúró Jankó lőtte ki a nyilát. Mentek a vessző nyomán tovább, hát egyszer egy elesett őzet tanáltak.

- Hopp, itt van a nyílpuskám vesszőjinek a nyoma, ezt én lőttem agyon! -így Vasgyúró Jankó.

Egyik szaladt fáér, a másik vízér, a harmadik meg tüzet rakott. Közakarattal megnyúzták az őzet, eldarabolták, megmosták, bele a bográcsba. Ketten

lefeködtek, Vasgyúró Jankó meg sütögette a húst. Odszól neki valaki:

-Ki vagy ott, hé? Mit csinálsz annál a tűznél?

-Én vagyok Vasgyúró.

-Mit csinálsz ott?

-Húst sütök.

-Eszek-e én abból?

-Abból nem eszel!

-Akkor megbirkózunk?

-Akkor megbirkózunk!

Hát jött a tizennégy fejű sárkány, átnyalábolta Vasgyúró Jankót, addig csivirgette, addig csavargatta, míg a földhöz nem vágta. A hasára húzta a bográcsot, onnan ette meg a húst, de még a bográcsot is kitörülte. Vasgyúró Jankó nem tudott mit tenni, lefeküdt ő is, elaludt, mert el volt nagyon fáradva. Fanyüvő Jankó ébredt fel elsőnek.

- Kel jelek fel, testvérek! Üres a bogrács, hol a hús?
- Jaj, ne bántsatok, ne bántsatok! rimánkodott Vasgyúró -, olyan szellem jött rám, hogy muszáj volt elaludnom!

Jól van, nem bántották, megreggeliztek a hazaiból, aztán útnak indultak. Mentek, mendegéltek. Ahogy egy útelágazáshoz értek, Fanyüvő Jankó kilőtte a nyilát, hát mentek a nyílvevő nyomán. Egy erdőben elesteledtek, tipegtek-tapogtak jobbra-balra. Könnyű

volt megtanálni, mert egy nagy szarvast lőtt Fanyűvő. Az egyik szaladt fáér, a másik vízér, a harmadik tüzet rakott. Megnyúzták a szarvast, eldarabolták, megmosták, aztán bele a bográcsba. Azt mondták, hogy annak kell megsütni, aki lelötte. Fanyűvő Jankó sütögeti a húst, hát egyszer odaszól valaki:

- Ki vagy ott, hé? Mit csinálsz annál a tűznél?
- Én vagyok Fanyűvő Jankó.
- Mit csinálsz ott?
- Húst sütök.
- Eszek-e én abból?
- Abból bizony nem eszel!
- Akkor megbirkózunk?
- Akkor megbirkózunk!

A huszonegy fejű sárkány átnyalábolta

Jankót, csavargatták egymást, de Fanyűvő Jankó volt az erősebb, legyőzte a sárkányt. Odahúzta egy nagy fához, hozzákötözte egy láncval. Ő meg visszament a tűzhöz, és lefeküdt. Reggel költi a többieket:

- Keljetek fel, testvérek, megsült a hús! Felkelnek, hát tele a bogrács olyan szép húsval, mint a rózsa.
- No, gyertek - mondja Fanyűvő -, megmutatom nektek, ki ette meg tőletek a húst!

Vezeti őket a fához, de hűlt helyi a huszonegy fejű sárkánynak, de még a fának is. Kihúzta a fát tövestül, és elhúzta maga után. Fanyűvőék mentek mindenütt a fa húzásának a nyomán, hát egyszer egy nagy gödörszakadékhoz értek, ott is be volt húzva a nagy fa. Azt mondja Fanyűvő Jankó:

- Én elmegyek a huszonegy fejű sárkány nyomán, ha megesküdtök, hogy megvártok, míg vissza nem térek.

Úgy is volt, megesküdték, hogy megvárják. Nem messze volt ott egy fűrésztelep, hoztak onnan fűrészport, sodrottak belőle egy rettentő hosszú kötelet. Rákötötték egy kosárra, beleültették Fanyűvő Jankót, és leengedték a mélységbe. Amikor földet ért Jankó, útnak indult, ment mindenütt a fa húzásának a nyomán. Hát már messziről meglátott egy kacsalábon sergő várat. Ott lakott a legkisebb királykisasszony, akit a hétfejű sárkány elrabolt. Bemegy, beköszön:

- Adjon Isten jó napot!
- Adjon Isten! Hol jársz te itt, ahol még a madár se jár tőletek? Az én uram a hétfejű sárkány, agyonver, ha itt tanál!
- Eljöttem, hogy megmentselek attól a csúf állattól.
- Jaj, ha én azt tudnám, hogy te engem megmentesz, mindenemet rád áldoznám!

Amíg ők beszélgettek, a hétfejű sárkány hazahajította a hét mázsás buzogányát. Azt mondja a királykisasszony: Jaj, már tudja az uram, hogy itt vagy! Kisvártatva tényleg mormog hazafelé a sárkány:

- Mmmm! Mmmm!
Kedves feleségem, nyisd ki az ajtót, idegen szagot érzek!
- Csitt, csitt, kedves férjem, a sógorod jött látogatóba!
- Hol vagy, sógor? Isten hozott!
- Itt vagyok, köszönöm.
- Éhes vagy-e, sógor, szomjas vagy-e?
- Se nagyon éhes nem vagyok, se szomjas.

Azt mondja a sárkány:

- Te asszony, hozzál fel a pincéből ólomszilvát, kőkenyeret, fakést meg egy üveg bort, hadd kenyerezzen a sógor, míg az ebéd készen nem lesz!

Hát egyszer odaszól a királykisasszony:

Készen van az ebéd, tálaljak-e? Azt mondja az ura:

- Tálalhatsz. Kitalált a királykisasszony, megebédelték, utána elbeszélgettek.

Egyszerre csak azt mondja a sárkány Jankónak:

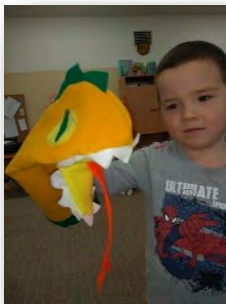
- Aki tőletek erre járt, még mindegyikkel megbirkóztam. Kilencvenkilenc embernek a feji karóban van, és a tiéd lesz a századik!

- Majd meglátjuk! - így Jankó.

Kimentek aztán a szérűre, megbirkóztak. Ott csivirgették-csavargatták egymást. A sárkány belevágta Jankót térdig a földbe. Jankó megharagudott, kiugrott, belevágta a sárkányt nyakig. Kapta a kardját, levágta mind a hét fejit, kiszedte mind a hét nyelvit. A nyelveket elpakolta a táskájába, a fejeket meg behúzta a századik karóba. Ment aztán befelé a királykisasszonyhoz:

- No, szívem szép szerelme, te az enyém, én a tiéd, minket már csak ásó-kapa választhat el egymástól.
- Jaj, igen ám, de ideleln van még a két idősebb néném is! Mi lesz velük? Az egyiknek az ura a tizennégy fejű sárkány, a másiknak a huszonegy fejű.
- Nem baj, azokval is megbirkózok.

Úgy is volt. Belepakoltak mindent a várba, aztán körülveregették egy nád-pálcával, az meg aranyalmának vált. Az aranyalmát betette Jankó a táskájába, aztán útnak indultak. Mentek, mendegéltek mindenütt a fa húzásának a nyomán, hát messziről megláttak egy libalábon sergő várat. Azt mondja a királykisasszony:

-Ott lakik a középső néném. Bemennek, beköszönnek:

-Adjon Isten jó napot!

-Adjon Isten! Jaj, hol jársz te itt, mikor még tőletek a

madarak sem járnak

erre? Az én uram a tizennégy fejű sárkány, agyonver, ha itt tatszál! Eljöttem, hogy megmentselek attól a csúf állattól. Jaj, ha én azt tudnám, hogy engemet megmentesz, mindenemet rád áldoznám.

Ahogy beszélgettek, hazaszállott a tizennégy mázsás buzogány, az udvar közepin csapódott a földbe. A királykisasszony gyorsan elbújtatta a hugát. Kisvártatva jött a sárkány nagy morogva:

- Mmmm! Mmmm! Kedves feleségem, nyisd ki az ajtót, idegen szagot érzek a háznál!
- Csitt, csitt, kedves férjem, a sógorod jött látogatóba!
- Hol vagy, sógor? Isten hozott.

- Itt vagyok, köszönöm.
- Éhes vagy-e, sógor, szomjas vagy-e?
- Se nagyon éhes nem vagyok, se nagyon szomjas.
- Asszony, hozzád föl a pincéből ólomszilvát, kőkenyeret, fakést meg egy üveg bort, hadd kenyerezzen a sógor, míg az ebéd készen lesz! Mikor készen lett az

ebéd, odaszólt a királykisasszony:

- Kész az ebéd, tálaljak-e?
- Tálalhatsz. Tálalt a királykisasszony, megebédeltek.

Egyszerre csak azt mondja a sárkány:

- Kilencvenkilenc embernek a feji a karóban van, a tiéd lesz a századik!
- Majd meglátjuk!

Megbirkóztak. Cserviggették-csavargatták egymást. A sárkány levágta Jankót térdig a földbe. Jankó megmérgeskedett, kiugrott, belevágta a sárkányt derékig. A sárkány még mérgesebb lett, kiugrott, belevágta Jankót hónaljig. Jankó kiugrott, belevágta a sárkányt nyakig. Kapta a kardját, levágta a sárkánynak mind a tizennégy fejit, kiszedte mind a tizennégy nyelvit. A nyelveket elpakolta a táskájába, a fejeket meg behúzogatta a századik karóba. Jankó bement a két királykisasszonyhoz.

- No, itt már nincs több dolgom, mehetünk a huszonegy fejű sárkányhoz!

A középső királykisasszony körülveregette a várat egy nádpálcával, és az aranyalmának vált. Az almát beletették Jankó táskájába, avval útnak indultak. Mentek, mendégéltek, hát már messziről megláttak egy gólyalábon sergő várat. Mondják a királykisasszonyok:

- Itt lakik a legidősebb nénénk. Mentek, hát ott volt a nagy fa az udvaron.

Beköszön Jankó:

- Adjon Isten!

- Adjon Isten! Hol jársz te itt, ahol tőletek még a madarak se járnak. Az uram a huszonegy fejű sárkány, agyonüt, ha meglát.
- Eljöttem, hogy megmentselek attól a csúf állattól. - Ha én azt tudnám, hogy engemet megmentesz, mindenemet rád áldoznám.

Ahogy ott beszélgettek, az ajtó elé vágódott a földre a huszonegy mázsás buzogány. A királykisasszony összecsapta a kezét:

- Jaj, már megérizte a férjem, hogy itt vagy!

A királykisasszony elbűjtatta a két hűgát. Mormol a sárkány hazafelé:

- Mmmm! Mmmm! Kedves feleségem, nyisd ki az ajtót, idegen szagot érzek!
- Csitt, csitt, kedves férjem, a sógorod jött látogatóba!
- Hol vagy, sógor? Isten hozott!
- Itt vagyok, köszönöm.
- Éhes vagy-e, sógor, szomjas vagy-e?
- Se nagyon éhes nem vagyok, se szomjas.

Azt mondja a sárkány:

- Te asszony, hozzál fel a pincéből ólomszilvát, kőkenyeret, fakést meg egy üveg bort, hadd kenyerezzen a sógor, míg az ebéd készen nem lesz!
- Hát egyszer odaszól a királykisasszony:
- Készen van az ebéd, tálaljak-e? Azt mondja az ura:
- Tálalhatsz.

Ahogy megebédeltek, azt mondja a sárkány:

- Kilencvenkilenc embernek a feji a karóban van, a tiéd lesz a századik! - -- Majd meglátjuk! - így Jankó.

Közben a királykisasszony megkereste a sárkány gyűrűjét, amelyikben a legnagyobb ereji volt, aztán odaadta Jankónak, hogy húzza az ujjára. Úgy is volt. Ebéd után kimentek a szérűre birkózni. Ahogy csivirgatták-csavargatták egymást, a sárkány levágta Jankót térdig a földre. Jankó megharagudott, kiugrott, bevágta a sárkányt derékig. A sárkány is mérges lett nagyon, kiugrott, bevágta Jankót hónaaljig. Jankó megcsavarta a gyűrűt, kiugrott, belevágta a

sárkányt nyakig a földbe. Kapta a kardját, levágta a sárkány huszonegy fejit, kiszedte mind a huszonegy nyelvit, a nyelveket belepakolta a táskájába, a fejeket meg behúzogatta a századik karóba. Bement, mondja a királykisasszonyoknak: Mindnyájan meg vagytok mentve attól a csúf állattól.

A királykisasszony körülveregette egy nádipálcával a várat, hát az vált egy aranyalmának. Az aranyalmát betette Jankó táskájába, és útnak indultak hazafelé. Mentek, mendegéltek, nagy sokára odaértek a gödörszakadékhoz. Jankó megmozgatta a kosarat. Jeleztek odafentről, hogy ott vannak. Jankó beleültette a legidősebb királykisasszonyt, azt felhúzták. Veszekedtek rajta fent:

- Enyim lesz!
- Enyim lesz!

Visszaengedték a kosarat, Jankó beleültette a középsőt. Azt is felhúzták, azon is marakodtak odafenn:

- Ez lesz az enyim!
- Ez lesz az enyim!

Végül nagy nehezen megosztottak a két kisasszonyon. Leengedték a kosarat, Jankó beleültette a legfiatalabb királykisasszonyt, azt is felhúzták. Utoljára leengedték a kosarat, de Jankó nem ült bele. Arra gondolt, hogy középtájon visszaengedik, és ő lezuhan, szörnyet hal. Beletett egy nagy követ a kosárba. Mikor felhúzták félig, visszaengedték, de még a kötelet is utánahajították.

Jankó odalent maradt a mélyben. Kisvártatva jött egy nagy vihar, jégeső. Jankó egy nagy fa alá húzódott, ahol griffmadár tanyázott. Még minden esztendőben elpusztultak a fiai, a jégeső agyonverte őket. Jankó meghallotta a csipogást, hát

felmászott a fára, betakargatta a fiókákat a kabátjával. Mikor hazarepült a griffmadár, elcsudálkozott:

- Édes fiókáim, hogy lehet az, hogy megmaradtatok?

- Édesanyánk, az az ember mentett meg minket, aki lent ácsorog a A griffmadár leszállt Jankó elé, és megszólalt:
- Ide figyelj, idegen, megmentetted a fiaim életét, ezért teljesítem minden kívánságodat!
- Nekem az a kívánságom, hogy a föld színére jussak, hát valahogy vigyél föl, te griffmadár!
- Fölviszlek, de szerezz nekem három ökröt meg három hordó bort!

Jankó megveregette az egyik aranyalmát, hát az visszaváltozott várnak. Volt abban minden: ökör is, bor is, minden. Jankó felpakolt a madárra, aztán repültek felfelé. Mikor hátrahajlította a fejét a griffmadár, Jankó belehajított neki a szájába egy ökröt meg egy hordó bort. Már csak egy cseppet kellett volna menni, mikor elfogyott az ökör is, elfogyott a bor is. A griffmadár hátrahajlította a nyakát, Jankó meg hirtelenjében levágott a combjából egy darabot, azt vetette a griffmadár szájába. Mikor felérnek, azt mondja a griffmadár:

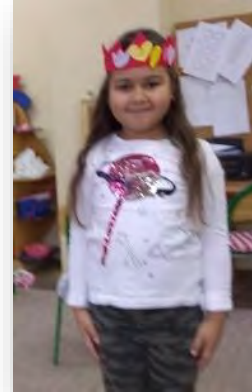
- Mondd meg, milyen hús volt az, amit utoljára adtál!
- Emberhús, a combból vágtam egy darabot.

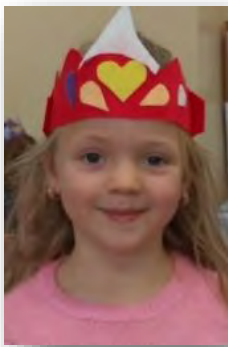

Köszönd, hogy nem ismertem az emberhúst, hogy ilyen jó az emberhús, mert odalent megettelek volna! Elbúcsúztak, Jankó indult a királyi palota felé. Amikor a városba ért, már lakták a lagzit: Kómorzsoló meg Vasgyúró volt a vőlegény, a két idősebb királykisasszony meg a menyasszony. Csak a legkisebb királykisasszony

maradt pártában, hát szomorkodott, hogy az apja se, az anyja se tudta megvigasztalni. Jankó meg ott tusakodott a kapunál az örökvel, de sehogy se akarták beengedni.

- Ha már sehogy sem engedtek be, legalább hívjátok ide a legkisebb királykisasszonyt, ő biztosan fölismer engem!

Kijött végül. a királykisasszony, fölismerte Jankót, és egyből átölelte. Bevezette Jankót a nagyterembe.

- Édesapám, itt az igazi megmentőnk, ő ölte meg a sárkányokat!

- Hát tud-e ez a vitéz valami bizonyosságot mutatni, hogy igazat mondasz?

Jankó elővette a sárkánynyelveket, így már a másik két királykisasszony is ráismert.

- Ez a vitéz az igazi megmentőnk!

Kőmorzsolót meg Vasgyúrót szilaj csikó farkához kötözték, úgy húzták végig a városon, hogy diribró-darabra szakadtak.

Jankó elővette a három aranyalmát, egy nádpálcával megérintette mind a hármat, hát azok azon nyomban kastéllyá változtak. Aztán feleségül vette a legkisebb királykisasszonyt. Volt nagy lakodalom.

Még most is élnek boldogan, ha meg nem haltak.

Tarnalelesz, 1984.

Forrás: [Az elvarázsolt királyfi c. könyv / Nagy Zoltán gyűjtése/](#)

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét. figyelembe véve aktualizáljuk. Az élıszavas mesemondás előnye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetőségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerűbben vagy bonyolultabb szófordulatokkal mesélhetjük a történetet.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Nyelvi játékok: artikulációs és ritmusgyakorlatok

Bábok készítése: botbáb, kendőbáb, agyagbáb, fakanálbáb

Díszlet készítése: kendő, dobozvár

Népi játék: Itt ül egy kis kosárba, párválasztó játékok,

Népdal: Erdő mellett, Cifra palota,

Népi mondókák: Két ács fát vág

Népi kézművesség: vesszőfonás

Hagyományok, szokások: fafaragó, ács, asztalos, kosárfonó

Népi hangszer: facimbalom

Zenei készségfejlesztés: hallásfejlesztés – visszhangjáték

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, nézőtér előkészítése. A dramatizálás során egyszerűsíthetjük vagy részeire bonthatjuk a történetet: pl. találkoznak, útnak indulnak a legények, Fanyúvő nem adja a vacsoráját és legyőzi a sárkányt.

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben kiválasztja, rendezi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábót.

Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak. Az egyes szerepeket több gyerek is játszhatja úgy, hogy minden gyerek részt vehessen a mesélésben és a játékban.

Szereplők: Fanyúvő, Kőmorzsoló, Vasgyúró, 3 sárkány, 3 királykisasszony, griffmadár, fiókák, király

Bábok: botbáb, kendőbáb, agyagbáb, fakanálbáb, tárgybabok

Díszlet: batikolt erdő paraván

Nézőtér: a gyerekek a meseszőnyegen ülnek

Kellékek: vihardob, csengő, tarisznya, kendők, fa, fém, kő tárgyak

Bábtechnika: bábok mozgatása /járás, ülés, birkózás/

Bábos párbeszéd: Fanyúvő - Kőmorzsoló, Vasgyúró, Fanyúvő - 3 sárkány, Fanyúvő 3 királykisasszony, Fanyúvő - griffmadár, fiókák, király

Bevezetés: mesébe hívó – ének: *Erdő mellett nem jó lakni*, mesekezdő rituálé:

*"Mesekút, mesekút,
kinccsel teli csodakút,*

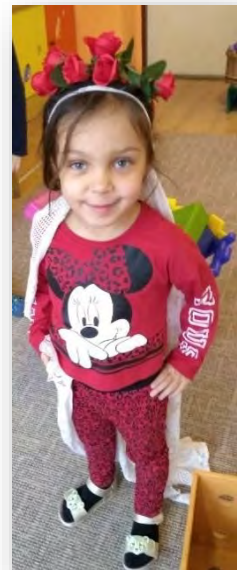

*nincsen alja se teteje,
se hátulja, se eleje,
se kiút, se beút,
de aki jó az oda jut. “*

Fő rész:

Mesekezdő formula: *„Hol volt, hol nem volt, volt a világon egy asszony, annak volt egy fia. / mesélő/*

1. Jelenet – útnak indul Fanyűvő: a találkozik Kőmorzsolóval. Párbeszéd: - *Jó napot testvér! Én Fanyűvő vagyok. Ugyan kihez van szerencsém? - Adjon Isten, testvér! Én Kőmorzsoló vagyok. Be is mutatom tudományom. / követ morzsol/ - Én is megmutatom, mit tudok. /Mefog egy fát, tövestől kihúzza. / Együtt mennek tovább.*
2. Jelenet – útnak indulnak: a találkoznak Vasgyúróval. Párbeszéd: - *Jó napot testvér! / Bemutatkoznak/ - Adjon Isten, testvér! Én Vasgyúró vagyok. Be is mutatom tudományom. /Összegyúr egy vasdarabot./ - Tegyük esküt, hogy mi az életben el nem hagyjuk egymást, testvérek leszünk. Együtt mennek tovább.*
3. Jelenet – vadásznak: Kőmorzsoló meglátta a nyulat, meglötte, hazavitte és megsütötte este. A többi testvér aludt, a sötétben odaszólt neki valaki: - *Ki vagy ott? – Kőmorzsoló. - Mit csinálsz a tűznél? – Húst sütök. - Eszek-e én abból? – Ebből bizony nem eszel. - Akkor megbirkózunk? - Akkor megbirkózunk!* Előjött a 7fejű sárkány. Legyőzte Kőmorzsolót, hasáról megette a húst. Kőmorzsoló nem mondta el hová lett a vacsora a többieknek.
4. Jelenet – másnap is vadásznak: Vasgyúró meglátta az őzet, meglötte, hazavitte és megsütötte este. A többi testvér aludt, a sötétben odaszólt neki valaki: - *Ki vagy ott? – Vasgyúró. - Mit csinálsz a tűznél? – Húst sütök. - Eszek-e én abból? – Ebből bizony nem eszel. - Akkor megbirkózunk? - Akkor megbirkózunk!* Előjött a 14 fejű sárkány. Legyőzte Vasgyúrót, hasáról megette a húst. Vasgyúró nem mondta el hová lett a vacsora a többieknek.
5. Jelenet – harmadnap is vadásznak: Fanyűvő meglátta a szarvast, meglötte, hazavitte és megsütötte este. A

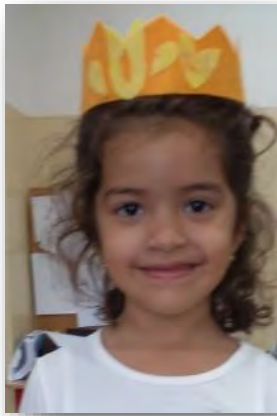
többi testvér aludt, a sötétben odaszólt neki valaki: - *Ki vagy ott? – Fanyűvő. - Mit csinálsz a tűznél? – Húst sütök. - Eszek-e én abból? – Ebből bizony nem eszel. - Akkor megbirkózunk? - Akkor megbirkózunk!* Előjött a 21 fejű sárkány. Fanyűvő legyőzte a sárkányt, fához láncolja, meg akarja mutatni többieknek, de elmenekül. Követik a nyomát egy szakadékig.

6. Jelenet – a gödörszakadéknál: - *Én lemegyek a 21 fejű sárkány nyomán, ha megesküdtök, hogy megvártok, míg visszaérek.* Megesküdtek, kötélre kosarat kötöttek, leengedték.
7. Jelenet – a kacsalábon sergő várnál: Fanyűvő – legkisebb királykisasszony párbeszéd: - *Adjon Isten jó napot! - Adjon Isten! Hol jársz erre, ahol a madár sem jár? Az én uram a 7 fejű sárkány, agyonver, ha itt talál.* Sárkány - legkisebb királykisasszony párbeszéd: - *Kedves feleségem, nyisd ki az ajtót! Idegen szagot érzek. - Csak a sógorod jött látogatóba! - Te asszony hozzád fel a pincéből ólomszilvát, kőkenyeret, fakést és egy üveg bort, hadd kenyerezzen a sógor.* Megebédeltek, beszélgettek, megbirkóztak. Nyakig belevágta a sárkányt a földbe. Levágta mind a 7 fejét, kivágta mind a 7 nyelvét. Fanyűvő legkisebb királykisasszony párbeszéd: - *Na, szívem szép szerelme, te az enyém, én a tiéd, minket már csak ásó-kapa választhat el egymástól. - Igen, de mi lesz a két nénémmel?* Megveregették a várat

nádpálcával, aranyalmává változott. Útnak indultak a két idősebb királylány kiszabadítására.

8. Jelenet – a libalábon sergő várnál:
Fanyűvő – középső királykisasszony párbeszéd: - *Adjon Isten jó napot! - Adjon Isten! Hol jársz erre, ahol a madár sem jár?*

Az én uram a 14 fejű sárkány, agyonver, ha itt talál. Sárkány - középső királykisasszony párbeszéd: - Kedves feleségem, nyisd ki az ajtót! Idegen szagot érzek. - Csak a sógorod jött látogatóba! - Te asszony hozzád fel a pincéből ólomszilvát, kőkenyeret, fakést és egy üveg bort, hadd kenyerezzen a sógor. Megebédeltek, beszélgettek, megbirkóztak. Nyakig belevágta a sárkányt a földbe. Levágta mind a 14 fejét, kivágta mind a 14 nyelvét. Megveregették a várat nádpálcával, aranyalmává változott, magukkal vitték. Útnak indultak a legidősebb királylány

kiszabadítására.

9. Jelenet – a gólyalábon sergő várnál:
Fanyűvő – legidősebb királykisasszony párbeszéd: - *Adjon Isten jó napot! - Adjon Isten! Hol jársz erre, ahol a madár sem jár? Az én uram a 14 fejű sárkány, agyonver, ha itt talál. Sárkány - legidősebb királykisasszony párbeszéd: - Kedves feleségem, nyisd ki az ajtót! Idegen szagot érzek. - Csak a sógorod jött*

látogatóba! - Te asszony hozzád fel a pincéből ólomszilvát, kőkenyeret, fakést és egy üveg bort, hadd kenyerezzen a sógor. Megebédeltek, beszélgettek, megbirkóztak. Nyakig belevágta a sárkányt a földbe. Levágta mind a 21 fejét, kivágta mind a 21 nyelvét.

10.Jelenet – kosárhúzás: Kőmorzsoló és Vasgyúró mindenkit felhúzott a

gödörből. Amikor Fanyúvő Jankóra került volna sor, visszaengedték a kötelet. Szerencsére Jankó óvatos volt és maga helyett egy követ tett a kosárba. Túlélte, körülnézett a környéken. Vihar, jégeső jött.

11. Jelenet – viharban: meglátta,

hogyan a griff fiókák élete veszélybe került a viharban. Megmenti őket a jégeső elől.

12.Jelenet –repülés: Hazaér a griffmadár. Griff madár – Fanyúvő párbeszéd: *Idefigyelj, idegen, megmentetted fiókáim életét, ezért teljesítem minden kívánságodat. Nekem az a kívánságom, hogy a föld színére jussak! - Felviszlek, de szerezz nekem 3 ökröt, 3 hordó bort!* Jankó megveregette az almát, volt a várban minden. Fölpakolt és repültek felfelé. Amikor a griffmadár hátranyújtotta fejét, megetette, megitta. Utoljára saját

combjából adott egy falatot. - *Köszönd, hogy eddig nem ismertem az emberhúst, mert odalenn megettelek volna!* Jankó megköszönte a segítséget, elbúcsúztak.

13. Jelenet – a palotában: lakodalomra készülődött a 2 idősebb királykisasszony Kőmorzsolóval és Vasgyúróval. A legkisebb királykisasszony csak szomorkodott. Mikor megérkezett Fanyűvő, megörült: - *Édesapám, itt az igazi megmentőnk, ő ölte meg a sárkányt. A másik 2 királykisasszony is ráismert.* – *Ez a vitéz az igazi megmentőnk.* Kőmorzsolót és Vasgyúrót megbüntették. Jankó elővette a 3 aranyalmát, nádpálcájával nyomban várrá változtatta őket.

Mesezáró formula: „*Még most is élnek boldogan, ha meg ne* A dramatizálás során egyszerűsíthetjük a történetet: útnak indulnak, Mezősárnyasi legyőzi a sárkányokat, felragyognak a csillagok, hold, nap, hazatérnek, megesküsznek. Befejezhetjük a mesét *m haltak.*”

Befejezés: Mesezáró rituálé - Csengő, taps, meghajlás. A gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. Az összes bábót, szereplőt megtáncoltatják.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

Az alkotó tevékenység során óvodásaink agyagból készítettek bábokat, a tevékenységet pedig az „Itt ül egy kis kosárban” című népi gyermekjátékkal zártuk. Nehézségeink a mese feldolgozása alatt a mese terjedelmével és egyes tartalmi részletével voltak, mivel csoportunk összetételében többségben kiscsoportos gyerekek vannak, így tartalmilag és terjedelem terén is kisebb változtatásokat kellett végezzünk, a célok sikeres elérése érdekében. A mesében a

gyerekek számos szereplővel és azok személyiségével ismerkedhettek meg. Megtanulhatták a jó és a rossz közötti különbséget, hogy a jó győzedelmeskedik, a rossz pedig elnyeri méltó büntetését. Megtanulták, mennyire fontos az összetartás, a segítőkészség, a szerénység és a bátorság. A bábjáték során bővült szókincsük, fejlődött verbális és nonverbális kommunikációjuk. Sikerélménnyel gazdagodhattak még a visszahúzódbb gyerekek is, hisz a báboknak köszönhetően ők is bátrabban részt vettek a tevékenységben. A bábok sokszínűsége művészi, esztétikai hatással van a gyerekekre. Megtanulják értékelni a kézzel készített tárgyakat, fejlesztik kreativitásukat, művészi alkotó rálátásukat, hogy hétköznapi alapanyagokból is lehet új és különleges alkotásokat készíteni. Az agyagból való bábkészítés is újszerű élményt kölcsönzött, habár a technika a gyurmázás technikájával megegyezik, de az agyag textúrája eltérő. Élményt nyújtott nekik,

hogy munkájuk száradás után egy maradandó alkotássá válik, mely sikerélményt szerzett nekik.

Nádudvar

Szerettem volna, ha ez a mese is meseélményt nyújt a kisebb gyermekeinknek is.

Ezért a megvalósítást alaposan átgondolva valósítottam meg.

Akadtak nehézségeink, melyek csoportunk összetételéből

adódtak. A mese terjedelme miatt változtattam a

mesefeldolgozáson, csak a nagyobb gyermekekkel

dolgoztuk fel a mesét, s meseelőadásként

mutattuk be a kisebbeknek. Színházi előadásra készültünk., bábok, díszlet kellékek, jegyek, előadói időpont kitűzésével stb. tettük izgalmasabbá a készülődést. A kisebb gyerekek énekekkel, mondókákkal, népi játékkal készültek, ezekkel kapcsolódtak be a mesélés folyamatába. A meséink a közösségi, szociális érzelmek alakítója. A meselégkör, a mese együttes meghallgatása, befogadása, az együttjátszás öröme, elmélyíti, formálja a mese élményét, a közösséget. A gyermekek számára a mesében megjelenő összetartozás, összefogás, a közösségi erő mintául szolgál. Azok a gyerekek, akik mindennap hallanak mesét, az iskolába lépéskor anyanyelvi fejlettségben kitűnhetnek társaikhoz képest. Ehhez nyújtott segítséget a jó gyakorlat is meseajánlással, feldolgozási módszerek, eszközök ajánlásával. Jó, hogy van a csoportszobánkban bábsarok, ahol a gyermekek önállóan, önmaguk örömeire használhatják a bábokat, a paravánt. A báb mögé bújva azok a gyermekek is megszólalnak, akik gátlásokkal küzdenek. Rugalmasan igazodunk a gyermekek igényeihez, pillanatnyi hangulatukhoz. Együtt éljük a gyermekekkel a mesét. A mese megvalósítása igényelte a lehetőségeink

mérlegelését, s megerősített abban, hogy hosszabb terjedelmű mesét is bevállalhatok a szervezés alapos átgondolását szem előtt tartva.

Székelyudvarhely

A gyerekek már jól ismerték a mesét, amikor elkezdtek feldolgozni, hiszen a délutáni csendes pihenő előtt öt napon át mondtuk ezt a mesét. A Testrészeink heti téma kapcsán vettük ismét elő. Beszéltünk arról, hogy egészségünk megőrzése érdekében jó, ha erősek és egészségesek maradunk- itt jött a képbe Fanyűvő és társai. A mesefeldolgozáshoz a Mesét másként módszert is

alkalmaztuk, és pedig mindenki elmondta a mese végén, hogy ki szeretett volna

lenni a meséből és miért. Ezután Ragacs játékot játszottunk, ami a következő képpen zajlott: Lassú tempóban sétálunk, ügyelünk arra, hogy séta közben ne érnünk egymáshoz. Amikor azt mondom: „Ragacs!” mindenkinek a hozzá legközelebb álló gyermekhez kell ragadnia, annak megfelelően, hogy milyen testrészt mondok a felszólítás után (pl. váll, comb, mutatóujj stb.)

Összeragadva haladnak tovább addig,

amíg nem hangzik el az új testrész neve. Ekkor párt váltanak, lehetőleg olyat, akivel ebben a játékban még nem találkoztak. Ha páratlan számú a csapat, akkor lesz egy 3-as is. Ez a játék erősíti a társas kapcsolatokat. A gyermekeknek nagyon tetszett a tevékenység, jól érezték magukat a nap folyamán. A gyerekek tudtak azonosulni a mesehősökkel, a fantáziájuk aktiválódott, konkrét kommunikációs helyzetekben kellett aktívan részt vegyenek, ami segítette az önkifejezésüket, egymáshoz való viszonyaikon javított (kellett egymásra figyelni, tolerálni a másikat).

Mese a sötét ország királyáról

Volt a világon egyszer egy király, annak országában se a nap nem sütött, se a hold nem világított, se a csillagok nem ragyogtak.

Már jó koros volt a király, de fiai nem voltak, csak három lánya, azokat meg ellopták a sárkányok. Míg fiatal volt a király, egyre várta, hogy majd csak ad az Isten az ő országa fölé napot, holdat, csillagot, ám hiába várta. Megöregedvén, kihirdeti, hogy annak a vitéznek adja halála után az országát, aki a napot, holdat, csillagokat visszaszerzi.

Elmegy a királyhoz egy szegény özvegyasszony, mondja a királynak:

— Fölséges királyom! Énnékem van három derék

legényfiam. Ők azt mondják, ha adsz nekik pénzt, paripát, kardot, ők megszerzik fölséged országának a napot, holdat és a csillagokat.

— Küldd csak hozzám, néném a fiaidat! Adok én nekik ruhát, pénzt, paripát, fegyvert; mindent, ami csak kell hosszú útjukra. Jönnek is az özvegyasszony legényfiai a királyhoz. Hanem a legkisebb legénynek megmondotta otthon az ő boszorka nénje, hogy a királynál csak azt a lovat válassza magának, amelyik magától teszi be a fejét a kantárba, és a legjobban hajló kardot válassza, mert az a kard a kőtől sem csorbul ki, a sárkány bőrét is átvágja. A királytól kapnak is minden szükségest. A két öregebb legény kiválasztja a két legszebb lovat a király istállójából. Hanem a legkisebb legényke látja, hogy egy gyenge polyhos maga nyújtja bele a nyakát az ő kantárjába, azt választja hát, bár alig bír fölállni. De, amikor rátalál a leghajlósabb kardra, és azzal gyengén megüti a polyhos csikót, az magától indul utána, de még nem ül a hátára, gyalogosan ballagnak ki hát, kettecskén a városból. A bátyjai már messze vágatnak. Ám a város szélén megrázza magát a polyhos csikó, menten aranyszörűvé válik, és meg is szólal: Üljlél föl rám, édes gazdám, csak azt mondd

meg nékem, úgy szálljak-e én teveled, akár a szél, vagy mint a gondolat! Így szól a kislegény az ő táltosához: —Csak úgy menjél, édes lovam, hogy se neked, se nekem semmi bajom ne essen. — Fölszáll hát a táltos a levegőégbé, meg sem állnak a csillagok kovácsáig. Kérdi a legénytől a csillagkovács, hogy téged, hogy hívnak? —Te keresztelj meg engem, az lesz az én nevem. Meg is kereszteli Mezőszárnyasinak. De mindjárt kér is valamit új kereszttapjától. —Csinálj nékem egy százmázsás golyóbist, de mindig

tűzben legyen, míg el nem jövök érte. Azzal leszáll táltosával ahhoz az ólomhídhöz, amerre bátyjainak jönni kellett. Várakoznak, jön is a két idősebb, és mondogatják egymásnak, hogy nézd csak, minő táltos ló lett abból a polyhos csikóból, megelőzött minket. Az ólomhídnál egy selyemrétes erdőszélre és egy forrásra találtak. Ott fog hát a három testvér éjszakára hálni.

Letelepednek, megjött az este, megbeszélték, hogy az első éjszaka a legidősebb fog őrködni. De bizony, a soros jól elalszik. Látja ezt Mezőszárnyasi, lemegy az ólomhíd alá, annak hasadékán kidugja a kardját, de mit lát! A pulykalábon forgó vár ura, a hétfejű sárkány baktat arra lóháton. Ahogy a hídra ér, megbotlik lóva lába Mezőszárnyasi kardjának hegyében. Fölkiált a sárkány mérgesen:

— Kutya egye a véred, épp most hallottam a híred! Ez biztos Mezőszárnyasi lesz. Meg is szólal az a híd alól:

— Mér nem hagysz minket pihenni, hiszen nem bántottunk mi téged! Hallottam én már a híred, te híres! — Gyere ki a híd alól, ha mersz, küzdjél meg velem! Kijön Mezőszárnyasi, szembeszállnak, derekasan verekednek

virradatig. Már mindketten nagyon fáradtak. Hogy két holló száll felettük, felkiált a sárkány:

— Adjatok nekem egy kis vizet! Megengedem, hogy az ólomerdőben költsetek, ráadásul dögöt is adok nektek. Ám, Mezőszárnyasi a költési szabadságon felül kilenc dögöt ígér a két hollónak. Azok is tudják, hogy jobb a több. Mindjárt fölfrissítik

Mezőszárnyasit a rácsöpögtetett friss vízzel. Erőre is kap tőle, nagyélő kardjával levágja a sárkány hét fejét, és megy a lusta bátyjaihoz. Lóra ülnek, mennek a rézerdőn keresztül, megtalálják a rézhídat, most a rézerdő széli selyemréten éjszakáznak. A középső legény volna a soros, de biz' az is elalszik. Mezőszárnyasi megint lemegy a híd alá. Arasznyira dugja ki kardját a rézhíd alól. Hát ím, jön a kilencfejű sárkány, a hídon megvágja a lábát a sárkány lova. — Biztosan te vagy megint, Mezőszárnyasi! Te bántál el a hétfejű öcsémmel. De most itt a véged! Följön a rézhíd alól Mezőszárnyasi. Iszonytató küzdelembe fognak, de nem bírnak egymással. Mindketten ledűlnek. Ismét kétholló száll feléjük. Messziről kiáltja nekik a kilencfejű sárkány, hogy csepegtessenek rá egy kis friss vizet. Övék lesz a rézerdő, költhetnek, S három dögöt is kapnak. Ám Mezőszárnyasi meg-meg ráígér, hogy szabad lakástok lesz a rézerdőben, és tizenkét dögöt kaptok. Jobb a több. Ismét Mezőszárnyasit frissítik fel a hollók. Le is vágja az a kacsalábon forgó vár urának mind a kilenc fejét. Most nem is pihenhet Mezőszárnyasi. Lóra ülnek, mennek, mendegélnek, egyszer csak bejutnak az aranyerdőbe. Ennek az erdőnek a tizenkétfejű sárkány volt az ura, aki az aranygalamblábon forgó aranyvárban lakott. Rátalálnak az aranyhídra, meg az erdőszeleli selyemréte forráskútjára. Ezen a harmadik éjszakán Mezőszárnyasi a soros. Bemegy az aranyhíd alá, félőlnyire fölszúrja a könnyen hajló kardját az aranyhídon. Úgy éjfél tájra jön lóháton a tizenkétfejű sárkány. Ahogy halad az

aranyhídon, lova hasa beleakad a kardba, mindjárt ki is fordul a bele. Lekiált iszonyatos dühvel a híd alá a sárkány:

— A kutyák nyalják föl a véredet, Mezősárnyasi! Tudok cselekedeteidről! Most én küzdök meg veled, gyere ki a hídra! Hej, kiugrik nagy sebtiben Mezősárnyasi az aranyhíd alól. Összecsapnak, verekednek, tüzet tajtékzik a sárkány tizenkét szája. Küzdenek a végkimerültségig, már sokallja is a fölöttük károgva keringő két fekete

holló. Meglátja őket a nehezen fújtató sárkány, felkiáltja:

— Bocsászatok rám egy kis frissítő vizet, szabadon költhettek az aranyerdőmben, három kövér dögöt is kaptok! Mezősárnyasi is megígéri, jól megduplázva tizennyolc dögöt is kínál. Ezek a hollók is tudják, hogy jobb a több. Ezért Mezősárnyasira csurgatják a vizet nagy bőséggel. Megfrissülve le is szedheti a sárkánynak mind a tizenkét fejét. Avval odamehet végre a testvéreihez pihenni. Kipihenten mondja bátyjainak Mezősárnyasi, hogy most már menjenek be azokba a várakba, ahol a sárkányok laktak. De testvérei lebeszelnék avval, hogy nagyon veszedelmes állat ám a sárkány! Azok megesznek bennünket! Arról semmit sem tudnak, hogy az öccsük már végzett azokkal a sárkányokkal. Ugratja is őket: Ugyan, dehogy esznek meg, hiszen van a kezetekben kard. Ha meg akar enni, levágod a fejeit. Hát te azt nem tudod, öcsénk, hogy tüzes lángja is eléget? Dehogy éget, dehogy süti meg az emberi állatot! Hiszen a döglött sárkányok már nem fújnak tüzes lángot. Biztatására el is érnek a pulykalábon forgó ólomvár kapujához. Bekiált Mezősárnyasi:

— Forgó vár, állj meg, mert én vagyok már a te urad! — Meg is áll, be is mennek mindhárman lovastól. Hát, kit találnak ott? Annak a királynak egyik lányát, aki őket küldte. Ahogy rátalálnak, mindjárt fölragyog országuk egén egynéhány

csillag. Nagy a királyuk öröme! Megvendégeli a három legényt a szabaddá lett királylány, örömmel hallja, hogy hétfejű sárkányura már nem él, és azt is, hogy hazaviszik őt királyi apjához, mihelyt visszatérnek. Odaértek a kacsalábon forgó rézvárhoz. Mezőszárnyasi parancsára nem akar megállni a vár, mondván, hogy nem uruk parancsolja:

—Ha urad nem volnék, nem is parancsolnék!

De nem él már a régi urad, a kilencfejű sárkány! — Erre megáll a vár. Ebben a pillanatban a királyuk országának egén feltűnt a hold! Bemennek a várba, ott találják a sárkány által elrabolt középső királylányt, neki is megígérik, hogy visszatérvén hamarosan hazaviszik apja országába. Megpihentek, mulatoznak, és elindulnak az aranygalamblábon forgó aranyvárba. Mezőszárnyasi parancsára az is megáll, kinyílik kapuja. Ettől újra felkelt a nap királyuk hajdan sötét országában, ahol az örvendező nép boldog királya ennek okát is tudja. Bemegy a három legény az aranyvárba. Ott találják a legkisebbik és legszebbik királykisasszonyköt. Azt mondja neki Mezőszárnyasi:

—No, fölséges királykisasszonykám, én megöltem, erről a világról kipusztítottam azon három sárkányt, amelyek a ti kínozítok voltak, akik veletek együtt a napot, a holdat és a csillagokat is elrabolták a ti országotokból. De ragyog már a fény apátok országában. Itt hagyjuk hát ezt a helyet, titeket is hazaviszünk, mert apátok régen vár már.

— Menjünk, megyünk! De az aranyvárat, jó emberek, vigyük el magunkkal! Ne ámuljatok el! Megmutatom én, hogy hogyan. Avval leakaszt a szögről egy aranyvesszőt a kis királykisasszony, megcsapja vele a várat, az aranyalmává válik, bele is fér a királykisasszony zsebébe, így mennek a rézvárhoz.

Ott a középső kisasszony rézvára rézalmává, a legidősebb ólomvára meg ólomalmává válik. Viszik is magukkal. A három legény nyergébe maga elé veszi a három

királykisasszonyt, vígan mennek hazafelé. Csakhogy megtudja ezt a várak közelében lakó vén boszorka, akinek olyan nagy feje van, mint egy huszonegy akós hordó! Volt annak három lánya is. Látván, hogy a királylányok kiszabadultak, szól a boszorka legidősebb lányának, hogy szálljon azon út sáncpartjára, amerre a legények jönnek, váljék kívánatos körtéket termő fává. Majd ő meg éhséget bocsát a legényekre, hadd egyék a piros körtéket, amitől majd szörnyethalnak, mert minden körtét gyilkos mód' megmérgez. Jönnek a legények. Meglátják a szép piros körtéket. Nagy éhség száll a legöregebb testvérré, siet a körtefához. De Mezőszárnyasi megelőzi, belevágja kardját a körtefába, abból vér csurog ki; mindjárt elszáll bátyja éhsége. A mérgezett körtefa kudarca után rögtön elküldi a boszorkány középső lányát, váljék forrássá a királylányokat szabadító legények útjában. Mert aki abból a forrásból egy kortyot is iszik, halálfia. Elviselhetetlen szomjúság szállja meg út közben a két öregebb testvért, majd kidőlnek szomjúságuktól. Sietnek a forrásához, de öccsük eléjük vágat. Beledöfi kardja hegyét a buzgó forrásba, máris piros vér buzog abból. Mindjárt elmúlik testvérei szomjúsága. Ekkor olyan hideget bocsát rájuk a banya, hogy majd megveszi őket az Isten hidege. Erre már leteszi a nyergéből Mezőszárnyasi a legkisebb királykisasszonyt. Sarkantyúba kapott táltos lovával fölszáll a csillagok kovácsához. Kéri tőle, dobja százmázsás tűzgolyóbisát a boszorkányra és hidegcsináló harmadik lányára. Fogóikkal megragadják az égi kovácslegények a tűzgolyót, hagyóítják egyenesen a boszorkára meg a lányára. Egyből odalett a dermesztő hideg. Leszáll kis legényünk a földre, maga elé ülteti a legkisebb királykisasszonyt. Sietnek már hazafelé az 6 királyukhoz. Harmadnapon napszálltakor érnek a király városába. Feljött a hold, ragyognak a csillagok. Megérkezik a szegény özvegyasszony három világot járó és világosságot hozó legényfia. Ölükben a királykisasszonykák. Meglátja a király három, rég halottnak hitt kedves leányát! A hirtelen örömtől galambősz haja újra hollófeketévé válik! Öreg lábai, melyekkel már alig bírt járni, most megifjodva futnak leányai

el! Örömében nemcsak rí, de zokog a vén király. Lesz is ezen az estén öröm meg öröm az országban! A legifjabb legény meg mulatozás közben szépen elmesélte, hogyan mérkőzött meg a három sárkánnyal. Harmadnapon pedig ország-világra szóló lagzi-lakodalom tartatott a király palotájában. A hármaskövön a legboldogabb csakis az özvegyasszony legkisebb fia volt, a legifjabb királykisasszonykával.

Forrás: Mesél a palóckirály c. könyv / Pintér Sándor gyűjtése, Tóth Imre átdolgozásában/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét. figyelembe véve aktualizáljuk. Az élőszavas mesemondás előnye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetőségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerűbben vagy bonyolultabb szófordulatokkal mesélhetjük a történetet.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Bábok készítése:
mákgubóbáb,
szalmabáb, síkbáb
papírból

Díszlet készítése:
erdő, palota

Népi játék: Itt ül
egy kis kosárban

Népdal: Süss fel
nap, Három csillag, Egy boszorka van, Hold, hold

Népi mondókák: naphívogató

Népi kézművesség: szalmacsillag, kékfestő
Hagyományok, szokások: szalmafonás
Népi hangszer: csengő, bőgő, köcsögduda, kereplő
Zenei készségfejlesztés: dallambújtatás

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, nézőtér előkészítése. A dramatizálás során egyszerűsíthetjük a történetet: útnak indulnak, Mezőszárnyasi legyőzi a sárkányokat, felragyognak a csillagok, hold, nap, hazatérnek, megesküsznek és befejezhetjük a mesét.

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben kiválasztja, rendezi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábót. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak. Az egyes szerepeket több gyerek is játszhatja úgy, hogy minden gyerek részt vehessen a mesélésben és a játékban.

Szereplők: öreg király, 3 királylány, 3 szegény legény, 3 paripa, 3 sárkány, vasfogu boszorka és 3 lánya, csillagkovács, 2 holló

Bábok: szalmabábok, mákgubóbábok, kendőbábok, síkbábok papírból

Díszlet: égbolt - nap, hold, csillagok, híd, erdő, 3 vár, palota

Nézőtér: a gyerekek a meseszőnyegen ülnek

Kellékek: „ólom-, ezüst-, aranykard”, golyóbis

Bábtechnika: bábok mozgatása asztalon, paraván felett

Bábos párbeszéd: király – legények, legkisebb legény – paripa, legkisebb legény – sárkányok, legkisebb legény – királykisasszonyok, boszorka - lányai.

Bevezetés: mesébe hívó – guggolós játék: *Ég a gyertya, ég, mesekezdő rituálé:*

*"Mesekút, mesekút,
kinccsel teli csodakút,
nincsen alja se teteje,
se hátulja, se eleje,
se kiút, se beút,
de aki jó az oda jut. "*

Fő rész:

Mesekezdő formula: „*Volt a világon egyszer egy király, annak országában se nap nem sütött, se hold nem világított, se csillagok nem ragyogtak.*” / mesélő/

- 1. Jelenet – sötét ország:** A öreg királynak nem voltak fiai, csak lányai, de azokat is ellopták a sárkányok. Kihirdeti, hogy annak a vitéznek adja halála után az országát, aki a napot, holdat, csillagokat visszaszerzi.

2. **Jelenet** –a palotában: 3 szegény legény elmegy a királyhoz, kérnek ruhát, pénzt, paripát, fegyvert és elindulnak megszerezni a napot, holdat, csillagokat. A két idősebb a legszebbet választja

mindenből, a legkisebb a legsoványabb csikót és a leghajlósabb kardot.

3. **Jelenet – táltos paripa:** a város szélén megrázza magát a csikó és aranyszörűvé válik: - *Üljél föl rám édes gazdám, csak azt mondd meg nékem, úgy szálljak-e én teveled, akár a szél, vagy mint a gondolat!* - *Csak úgy menjél, édes lovam, hogy se neked, se nekem semmi bajom ne essen!* Fölszállnak a levegőégbe a csillagokig, meg sem állnak a csillagok kovácsáig: - *Csinálj nekem egy százmázsás golyóbist, de az mindig a tűzben legyen, míg el nem jövök érte.* Leszállnak az ólomhídnál, a két testvér csodálkozik, minő táltos ló lett a csikóból.

4. **Jelenet – ólomhíd:** letelepednek éjszakára, az idősebb testvér elalszik örökös közben. A legkisebb, Mezőszárnyasi, a híd alatt vár, kidugja kardját annak hasadékán. Mikor át akar kelni a hídon a 7 fejű sárkány, megbotlik benne: - *Kutya egye véred, épp most hallottam felőled!* Gyere ki a híd alól, ha mersz, küzdjél meg velem! Derekasán küzdenek hajnalig. Elfáradnak. Holló repül el felettük: - *Adjatok nekem vizet, adok érte költőhelyet és egy dögöt.* – *mondta a sárkány.* – *Én 9 dögöt adok.* – *ígérte nekik Mezőszárnyasi.* A hollók neki segítettek, a friss vízzel megcsepegtették. Le is győzte a sárkányt, levágta a 7 fejét is. A két testvér mit sem sejtett.

5. **Jelenet – rézerdő:** letelepednek éjszakára, az idősebb testvér elalszik örökös közben. A legkisebb, Mezőszárnyasi, a híd alatt vár, kidugja kardját annak hasadékán. Mikor át akar kelni a hídon a 9 fejű sárkány, megbotlik benne: - *Kutya egye véred, épp most hallottam felőled! Te bántál el az öcsémmel? Gyere ki a híd alól, ha mersz küzdjél meg velem! Derekasán küzdenek hajnalig. Elfáradnak. Holló repül el felettük: - Adjatok nekem vizet, adok érte költőhelyet és 3 dögöt. – mondta a sárkány. – Én 9 dögöt adok. – ígérte nekik Mezőszárnyasi. A hollók neki segítettek, a friss vízzel megcsepegtették. Le is győzte a sárkányt, levágta a 9 fejét is. A két testvér mit sem sejtett.*

6. **Jelenet – aranyerdő:** letelepednek éjszakára, a középső testvér elalszik örökös közben. A legkisebb, Mezőszárnyasi, a híd alatt vár, kidugja kardját annak hasadékán. Mikor át akar kelni a hídon a 12 fejű sárkány, megbotlik benne: - *Kutya egye véred, épp most hallottam felőled! Te bántál el az öcsémmel? Gyere ki a híd alól, ha mersz küzdjél meg velem! Derekasán küzdenek hajnalig. Elfáradnak. Holló repül el felettük: - Adjatok nekem vizet, adok érte költőhelyet és 9 dögöt. – mondta a sárkány. – Én 18 dögöt adok. – ígérte nekik Mezőszárnyasi. A hollók neki segítettek,*

a friss vízzel megcsepegtették. Le is győzte a sárkányt, levágta a 12 fejét is. A két testvér mit sem sejtett.

7. Jelenet – pulykalábon forgó ólomvár: Bekiált Mezőszárnyasi. – *Forgó vár állj meg, én vagyok a te urad!* Megáll, bemennek. Megtalálják a legidősebb királykisasszonyt. Fölragyog sötét ország egén néhány csillag. Nagy a királyuk öröme!

8. Jelenet – kacsalábon forgó rézvár: Bekiált Mezőszárnyasi. – *Forgó vár állj meg, én vagyok a te urad!* Megáll, bemennek. Megtalálják a középső királykisasszonyt. Föltűnik sötét ország egén a hold. Még nagyobb a királyuk öröme!

9. Jelenet – a galamblábon forgó aranyvár: Bekiált Mezőszárnyasi. – *Forgó vár állj meg, én vagyok a te urad!* Megáll, bemennek. Megtalálják a legkisebb királykisasszonyt. Fölragyog sötét országban a nap. Nagyon nagy a királyuk öröme! – *Megöltem a 3 sárkányt, visszaszereztem tőlük a napot,*

holdat, csillagokat, titeket is hazaviszünk! – mondta Mezőszárnyasi. – *Megyünk, megyünk, de a várakat is visszük!* – lekaszt egy aranyvesszőt, megcsapja vele a várat, aranyalmává válik, zsebre teszik. Minden várral ezt teszik.

10. Jelenet – körtefa: boszorka és lányai útjukat állja. Legidősebb körtefa lesz. Meg akarja kószolni a legidősebb fivér, de Mezőszárnyasi

belevágja kardját, véres lesz a fa. Elszáll az éhsége.

11. **Jelenet – forrás:** a boszorka középső lánya útjukat állja, forrássá változik. A középső fivér inni akar belőle, de Mezőszárnyasi belevágja kardját, piros vér buzog ki. Elapad szomjúsága.
12. **Jelenet –hideg:** a boszorka legkisebb lánya útjukat állja, dermesztő hideget csinál.
13. **Jelenet – égi kovács:** Mezőszárnyasi táltos lovával felszáll a csillagok kovácsához. Lehajítják a tűzgolyóbist a boszorkára és a lányra, elpusztulnak.
14. **Jelenet –palota:** hazaértek, a király sírt a boldogságtól.

Mesezáró formula: „Harmadnapon pedig ország-világra szóló lagzi-lakodalom tartatott a palotában. A hármass esküvőn a legboldogabb csakis a z özvegyasszony legkisebb fia volt, a legifjabb királykisasszonyával.”

Befejezés: a gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. Ének, tánc.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

A gyermekek személyiségében történt változások a következők: a bábozás által a gyerekek a főhős jellemével azonosulva átélhették az igazságosság, a becsületesség, a segítségnyújtás fontosságát. A mese által megtanulhatták, hogy a csalásnak, hazugságnak mindig megvan a büntetése is, és mennyivel fontosabb őszintének lenni. A kulturális értékek átöröklésére is megteremtődött a lehetőség a csutkabábokról történt beszélgetés által, az azokkal való bábozás és a kukoricamorzsolás által is. A zsíros kenyér megkenése, úgy, mint a kukoricafejtés a gyerekek finommozgásának fejlesztését is szolgálta. A csutkabábokkal való játszás mellett igencsak jól illik a kukoricamorzsolás tevékenysége, ami érdekesség kipróbálni kisebb-nagyobb gyerekek közt is. Nagyobb gyerekek akár maguk is készíthetnek saját csutkababát.

Nádudvar

A tevékenységterv a gyermekek életkori sajátosságainak megfelelő, részletes, ötletgazdag, élményekre építő. A hagyományok tovább éltetését, hozzájuk kapcsolódó népi játékok, népzene megismertetését szolgálta. A népi kézművesség ajánlást, a bútorfestést sajnos nem tudtuk kipróbálni, de a későbbiekben meg fogunk ismerkedni a bútorfestés technikájával. Csodálatos a palóc népmese, kincs. Élvezetes a nyelvezete. Újra felfedezhettünk elfeledett kifejezéseket. Szómagyarázatokkal,

szavak mondatba foglalásával építettük be szókincsünkbe. Fejlődött a gyermekek anyanyelvi kulturáltsága. Tudtak azonosulni a választott szereplők jellemével. Napokig megjelenítették a szabad játék során a mese fonalát. Élményként élték meg a mesefeldolgozást. A mese szövege, története könnyen megjegyezhető, jól tagolt, a gyermekek fejlettségi szintjéhez igazodó. Eredménynek tartom, hogy gyermekeink képesek érzelmeik megjelenítésére, kimutatására. Értik, szeretik a humort, a tréfás meséket. A mese ne csak a gyermeknek, nekünk is legyen élmény. A mese minket is segít abban, hogy a mindennapi gondokból, gondolatokból kiragadjon és a lelkünknek egy pozitív „táplálékot” adjon. A jó gyakorlat feldolgozása során gazdagodott népmesekincstárunk, bővült szókincsünk a palóc népmesék feldolgozása során. A meséhez köthető játékok, játéktevékenységek által ismeretanyagunk színesedett.

Székelyudvarhely

A mese terjedelmére való tekintettel fontos szempont volt a megvalósítás során, hogy a kisebb gyerekek is megérthessék a mese cselekményét. Ismételt mesélésekkel mélyítettük a mese cselekményét. A kisebbek meseelőadásként is

átélhették a meseélményt. Látták a nagyobbak mese játékát, így számukra is feldolgozhatóbb lett a mese cselekménye. Az első mesejáték során a szereplők kiválasztásakor inkább nagyobb gyerekeket kértem meg, s majd a többszöri mesehallgatás után segitettem a kisebb gyerekek mesélés iránti vágyát kielégíteni.

Az értelmi képességek fejlesztésének is hatékony segítője a jó gyakorlatunk. A mesehallgatás és dramatizálás során fejlődik a gyermekek figyelme, emlékezete, logikája, összefüggéslátása, tér – idő viszonyok érzékelése, ítéletalkotása, felidézés képessége. Eredménynek tartom, hogy gyermekeink képesek a mese nyelvezetére, szófordulataira rácsodálkozni, igénylik az ismeretlen kifejezések megbeszélését. Intenzíven fejlődik képzeletük, beleérző – beleélő, empátikus képességük. Az óvodásaink kedvelik a mesék gyakori ismétlését, élmény számukra a mese többszöri feldolgozása. A nagyobb gyermekek átéléssel adták elő a mesét, s a kisebbek csodaként élték meg az előadást, majd az együttes mesejátékot. A meséhez köthető játékok és tevékenységek megvalósítására nagy hangsúlyt fektettem. Észre sem vettük az idő repülését amikor a csuhé bábok készültek. A népi játékokat ismertük, de az ismétlés az együttjátszás öröme mindig élmény, jókedv, boldogság.

A csodálatos ostor

Hetedhét országon túl lakott egy szegény ember, annak volt három fia. Egyszer a legidősebb gyerek azt mondta:

- Én már nem tűröm tovább a szegénységet, elmegyek szolgálatot keresni. Az anyja süttött neki hamuból bogácsát, és a gyerek útnak indult. Erdőkön, bokrokon keresztül ment sokáig, míg egyszer elfáradt, megéhezett. Tanált egy kiskutat, letelepedett melléje. Ahogy nekilátott az evésnek, kimászott a kútból egy kis béka.

- Legényke, adjál nekem abból a bodakból!
- Dehogy adok! Az utolsó hamut süttötte meg édesanyám bogácsának, és még nekem messze kell mennem, nem tudok adni belőle. A béka visszamászott a kútba

szomorúan, a gyerek meg jóllakott vízzel, aztán tovább indult. Ment, mendegélt, míg egyszer elérkezett a királyi kastélyhoz.

- Felsőleges királyom, szolgálatot keresek. A király fel is fogadta.

- Jól van, nálam

három nap az esztendő, száz forint a bér. Juhászom leszel, de ha a juhaimból egyet is elveszítesz, akkor három szíjat hasítok a hátadból! Vigyázz, nehogy a boszorkányok legelőjire menjen a nyáj!

Reggel felkelt, kihajtott a legényke, de a nagy melegben elaludt egy fa tövében. A juhok szétmentek, a boszorkányok legelőjire tértek. Mikor a legényke felébredt, a boszorkányok hajtották a juhot. Hiába kesergett, hogy adják vissza, nem hallgattak rá, elhajtották az egész nyáját.

Hazament a legényke, a király meg nem teketóriázott, kivágott három szíjat a hátából, avval elzavarta. A legényke hazament nagy szomorúan az édesapjához. - Mi baj van, fiam?

- Ez és ez történt, nem tudtam eleget tenni a király kívánságának.

A középső testvéri meg csak odavetette neki:

- No, te gyámoltalan, majd elmenek én! Ammódon sütött az anyja neki is bogácsát, és ő is azon az úton haladt, mint a bátyja, hát megtanálta a kiskutat. Hozzáfogott bogácsát enni. Nemsokára kimászott a kútból a kis béka.

- Legényke, adjál nekem a bodakból!

- Nem tudok adni, mert édesanyám az utolsó hamut sütötte meg bogácsának, aztán nekem még messze kell mennem, nem tudok adni. A kis béka bemászott vissza a kútba szomorúan. A legényke meg elindult, elért a királyi palotáig. Megfogadták őt is ammódon juhásznak, mint a testvérét. Megparancsolta neki a király:

- Ha kihajtasz, a boszorkányok legelőjére rá ne engedd a nyáját. mert akkor három szíjat hasítok a hátadból! De meleg volt, ő is elbágyadt, elálmosodott, hát lefeküdt egy tölgyfa tövibe. A juhok azalatt rátértek a boszorkányok legelőjire. Mire felébredt a legényke, a boszorkányok már elhajtották a nyáját. Hiába könyörgött, rimánkodott, nem adták neki vissza. No, visszament este a palotába.

- Hol vannak a juhok?

- Elhajtották a boszorkányok.

- Ugye megmondtam, hogy ne engedd a rétjikke? Kivágott a király három szíjat a hátából, avval elzavarta. Hazament az apjához.

- Mi történt, fiam? - Nem sikerült a pásztorkodás. A legkisebb gyerek megcsúfolta:

- Tís gyámoltalan vagy, majd elmenek én.

Az anyja neki is süttött bogácsát. Elindult aztán azon az úton, mint a két bátyja. Megtanálta a kiskutat, leült enni meg inni. A kis béka megszólította:

- Legényke, adjál nekem abból a bodakból! - Édesanyám az utolsó hamut sütte meg bogácsának, de gyere, egyél tís! Tört belőle, és adott a kis békának. No, a kis béka jó étvágyval eszegetett, aztán megszólalt:

- Várjál egy kicsit, aztán gyöväk! Nemsokára gyött a kis béka egy ostorval.

- Legényke, ez olyan ostor, hogyha egyet suhintasz vele, minden ellenséged elpusztol. De kapsz még tőlem mást is: egy ezüst, egy arany meg egy gyémántkantárt. Ezeket csak meg kell ráznod, és már benne is terem egy tátus. A

legényke megköszönte, a vállára vette az ostort, a három kantárt, avval elindult. Meg is tanálta az utat a királyi kastélyig. Bement az udvarba. Kérdezte a király tőle:

- Mi újság, legényke? Mit hoztál?

- Nem hoztam én semmit, csak szolgálatot keresnék.

- No, itt van nekem egy juhnyájam. He ezt megörzöd három napig, és semmi bajok nem lesz, száz forintot adok, de ha egy híja is lesz, három szíjat hasítok a hátadból. Úgy is volt,

kihajtott másnap reggel a legényke. Mondta neki a király: - A boszorkányok legelőjire rá ne engedd a nyáját, mert akkor baj lesz!

- Nem engedem, dehogy engedem. De bizony mikor gyött a nagy meleg, ráereszkedett a nagy fáradtság, hát egy kicsit elszunnyadt. A juhok meg rámentek a boszorkányok rétjire.

Mire felébredt, már hajtották a boszorkányok a nyáját. Utánok ment.

- Hova hajtjátok?

- Elhajtjuk, mert már a mienk, a mi legelőnkre engedted őket.

- Azt nem hajtjátok sehova! Egyet suhintott az ostorával, a boszorkányok mindjárt dőlöngöztek.

- Hagyd meg az életönköt, legényke, adunk egy véka aranyat!

- Jól van, hol van az arany?

Az egyik beszaladt a házába, hozta a véka aranyat. A legény elengedte őket. Este hazahajtotta a juhot, a véka aranyat meg eldugta az akol ajtajának a tövihez.

Másnap ahogy kihajtott, megint elaludt, a juhok meg rámentek a boszorkányok rétjire.

Mire felébredt a boszorkányok már ott voltak.

- Legényke, szabad a juhnak ott lenni?

- Szabad a kosnak.

- De az összes juh rajta van.

- Hadd legyen!

- Akkor elhajtjuk az egész nyáját!

- Azt nem hajtjátok sehova!

De bizony elkezdtek hajtani. Ő meg egyet suhintott az ostorával, a boszorkányok meg dőlöngöztek jobbra, balra. Rimánkodtak:

- Legényke, hagyd meg az életönköt, inkább adunk még egy véka aranyat. Kihozták. A legényke felvette a vállára, avval ballagott hazafelé. Persze előtte a nyáj. Otthon az aranyat eldugta ammód, mint az első zsákval. Harmadnap reggel is kihajtott, hát megint csak elszundikált a melegben. A juhok rámentek a boszorkányok legelőjire. Mire felébredt, a boszorkányok már ott voltak.

- Legényke, szabad a juhok ott lenni?
 - Szabad a kosnak.
 - De itt az összes juh rajta van.
- Elkezdtek hajtani a juhok, a legényke meg egyet suhintott, a boszorkányok meg dőlöngöztek.
- Hagyd meg az életönköt, legényke, inkább adunk egy harmadik véka aranyat!
 - No, hozzátok ki!

Kivitték. Felvette a vállára, avval hazament a királyi udvarba. De már akkor le is telt a három nap. A király kifizette. Jól van, megszolgáltál érte.

- Felső királyom; én már nem bírok gyalog hazamenni, adjon nekem egy kocsit! Adott is neki a király, hogy hazavihette a három véka aranyat. Otthon nagyon megdicsérte az apja.

A királynak volt három lánya, a legkisebb meg közben beleszeretett a legkisebb legénybe. Még az indulás előtt azt mondta neki

- Gyere vissza holnap, mert a legöregebb testvérem kendőrakása lesz Tis válasszál lovat az istállóban, ugrassál tis!

- Jól van, elgyövök.

Másnap megrázta az ezüstkantárt, hát ott termett benne egy ezüsttátus. Kivett a ló füléből egy ezüstruhát, magára vette, úgy szállt fel a lóra. Mikor a királyi udvarba ért, a legelső toronyra ki volt téve a jegykendő. Ugrattak a királylegények; de nem bírtak oda felugratni, nem tudták levenni a kendőt. Ő meg háromszor körülszállott a kastélyon, a kendőt meg elvitte. Kiabáltak utána: - Honnan való vagy?

- Ezüstvárról.

A király szaladt a térképhez, de olyat, hogy Ezüstvár, sehol nem talált. Nem tudta kihez adni a lányát. Másnap a középső lánynak lett a kendőrakása, a középső toronyra tették a kendőt. A sok királylegény ugrostatta a lovakot, hogy lekapják, de nem bírták elérni.

A legényke erre megrázta az aranykantárt, hát ott termett az aranytátus.

Háromszor körülszállottt vele a kastélyon, és elvitte a jegykendőt.

Kiáltott a király utána:

- Honnan való vagy?

- Aranyvárról. Szaladtak a térképhez, de az Aranyvárat nem tanálták sehol, nem tudták kihez adni a lányukat.

A harmadik napon a legkisebb királylánynak volt kiteve a kendője, azt már a legmagasabb toronyra

tették. Ott ugrostak a királylegények nagy fényes lovukval, de egy se bírt odáig felmenni. A legényke erre megrázta a gyémántkantárt, hát ott termett a gyémánttátus. Háromszor körülrepült vele a kastélyon, elvitte a jegykendőt. Kiabált utána a király:

- Honnan való vagy? - Gyémántvárról. Mentek a térképhez, de ilyet nem tanáltak. A király nem tudott mit csinálni, ahhoz adta a lányokat, akik vitték. Csak a legkisebb nem ment férjhez. Azt mondta, hogy ő csak a juhászlegényé lesz, senki másé. A király meg a királyné önagysága sehogy nem akarta a juhász-legényhez hozzáadni a legkisebb királykisasszonyt, de az nem engedett. Hozzáadták aztán nagy nehezen, de annyira haragudtak, hogy betették őket egy disznóólba.

- Ott lakjatok, azt érdemlitek! A királykisasszony rázendített a nagy sírásra, de a legényke megvigasztalta.

- Ne ríjj, szívem szép szerelme, szebb lesz ez az ól száz királyi palotánál! Avval kimázolta az ólat színaranyval. Fényesebben ragyogott a fala a csillagoknál. Az alját meg gyémántval terítette le. Olyan fényes volt, olyan csúszós, hogy oda mások nem is igen tudtak volna menni. Így ott laktak. A juhászlegény két sógora meg a háborúba készült az öreg király mellé. A

készülődést meglátta a legényke, hát kiment az ólból. Gúnyosan odakiáltottak neki:

- Gyere, sógor!
- Hova?
- Apánknak segíteni.
- Jól van, majd elmegyek. Kiválasztotta a legrosszabb lovat az istállóból, ráült. Ballagott vele a ló. Elhaladt egy darabon, a két sógora meg csakúgy szállott el mellőle. Mikor elhaladtak,

megrázta az ezüstkantárt, ott termett az ezüstitátus. Egykettőre a csatatérre ért a tátusval. Jókor érkezett, mert már majdnem legyőzték őket. No, elévette az ostort, csattogtatott erősen, hogy az ellenség rendre eldőlt. Avval otthagya a csatateret, gyött vissza. A girhes lova ott legelgetett egy sáncriban. Ráült a legény, ballagott megint a csatatér felé Nemsokára gyöttek szembe vele a sógorai.

- Még csak itt gyössz, sógor?
- Itt.
- Már végi van a háborúnak.
- Ki gyöztött?
- Mink.
- Akkor jó.

Megfordult, ő is ballagott haza. Másnap ahogy felébredt, megszólították megint a sógorai:

- Sógor, gyerünk!
- Hova?
- Apánknak segíteni a háborúba.
- Jól van, megyek. Bement az

istállóba, ráült a girhes lóra, avval ballagott. A két sógora nemsokára fényes lovon csakúgy porzott el mellette. Akkor megrázta az aranykantárt, hát ott termett az aranytátus, felült rá. Mire a csatatérre ért, majdnem leverték a királyi sereget. Elévette az ostorát, végigsújtotta őket. Ami ellenség volt, mind eldőlt. Felült aztán a tátusra, repült vele a girhes lóig. Ott megcserélte a lovakot, a girhes lovon ballagott a csatatér felé. Összetanátkozott a két sógorával.

- Még csak itt gyössz, sógor?

- Itt.
- Már végi van a háborúnak.
- Ki győzött? - Mink. Erre ő is visszafordult, elballagott haza, estére hazaklattyogott. A harmadik reggel megint csak:

- Sógor, gyere a háborúba!
- Jól van, megyek.
Felült a girhes lóra, ballagott egy darabon. A két sógora csakúgy szállott el mellőle,

elhagyták egykettőre. Mikor aztán nem látták, megrázta a gyémántkantárt, hát ott volt a gyémánttátus. Mire a csatatérre ért, már vesztesre állt a királyi sereg. Ő aztán egyet suhintott az ostorval, az ellenség mind eldőlt. De olyan alatt ment már akkor, hogy véletlenül éppen a király kardja sértette meg a karját. Hát a feleségi jegykendőjével csavarta be, hogy ne vérezzen. Avval felült a tátusra, elnyargalt a girhes lóig. Megcserélte a lovakot, úgy ment megint a csatatér felé. A sógorai már hazafelé tartottak.

- Sógor, még csak itt gyössz?
- Még itt.
- Végi van a háborúnak.
- Ki győzött?
- Mink.

Akkor megfordult, aztán hazaért estére. Másnap reggel kitette a kendőt a disznóól sarkára, hadd száradjon a vértől. Arra ment a király, meglátta a kendőt. - Ez meg a legkisebb lányom kendője! Hogy került ez ide? A juhászlegény lenne, aki leszakította a három kendőt a toronyból? Ő lett volna a háborúban háromszor is a tátusval? Véletlenül az én kardom sértette meg a karját?

Bement a király a palotába, mondja a feleséginek:

- Eredj már, asszony, nézd meg azt a lányt meg a gyereket, hogy mit csinálnak abban az ólban!

Bemegyén a királyasszony, hát felesett. Annyira csúszós volt a gyémántpadolat, hogy nem tudott megállni a lábán. Megy aztán vissza az urához.

- Eredj csak apjuk, nézd meg mi van ott! Megy a király, de ő is ammód felesett, nem tudott megállni, a nagy fényességtől meg alig látott. Megy ő is vissza, mondja:

- Ez így nem mehet tovább, a legkisebb vejem is fel kell hozni a palotába a lányomval együtt! Mikor felvitték, kivallotta a legényke, hogy az övé volt a tátus, ő verte le háromszor is az ellenséges sereget.

Akkor aztán csináltak olyan mulatságot, hogy tán még most is lagziskodnak, ha meg nem haltak.

Mihálygerge, 1983.

A mese forrása: Az aranyhajú lány c. könyv / Nagy Zoltán gyűjtése/

Tevékenységi terv

A mese megismertetése – legalább egy hétig meséljük a mesét. A gyerekek érdeklődését, érzelmi és értelmi képességét. figyelembe véve aktualizáljuk. Az előszavas mesemondás előnye, hogy a csoport és saját igényeink, lehetőségeink szerint rövidebbre vagy hosszabbra foghatjuk, egyszerűbben vagy bonyolultabb szófordulatokkal mesélhetjük a történetet. Fontos, hogy a rögtönzés mellett megtartsuk a mese felépítését, használjuk az állandósult meseformulákat, szókapcsolatokat. A régies, táj jellegű szófordulatokat csak akkor alkalmazzuk, ha hitelesen tudjuk használni. Mindig meghitt légkörben meséljünk, élményszerűen.

A meséhez köthető játékok, tevékenységek - Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, hogy még inkább ráhangoljuk a gyermekeket a mesére.

Ezeket a tevékenységeket a bábozás előtti napokban valósítjuk meg, melyeket a bábos foglalkozások során közvetve vagy közvetlenül felhasználunk:

Nyelvi játékok: nyelvtörők, nyelvtorna, artikulációs gyakorlatok, hangutánzók

Bábok készítése: nemezelt bábok

Díszlet készítése: kút, legelő, erdő, palota

Népi játék: Kinn a bárány, Elvesztettem zsebkendőmet, párválasztók, Adj, király, lovacskaázós, mozgásos ügyességi játékok, kendős játékok

Népdal: Egy boszorka van, Hol jártál báránykám, A juhásznak jól van dolga, Cifra palota

Népi mondókák: lovagoltatók

Népi kézművesség: ostorfonás, szűrminta, nemezelés

Hagyományok, szokások: ostorkészítés, ostorcsattogtatás

Népi mesterség: juhász, bőrműves

Népi hangszer: csengő, kolomp, kereplő

Zenei készségfejlesztés: dallambújtatás, kendős tánc.

Bábos mesélés gyerekekkel

Szervezés, előkészítés: a szereplők, díszlet, nézőtér előkészítése. Ilyen hosszú mesénél, csak egy részt játszunk el egyszerre. Pl. a szolgálatkeresést, kendőugratást vagy a csatákat.

Mesélő: az óvónő úgy meséli a történetet, hogy közben kiválasztja, rendezi is a szereplőket, szóbeli útmutatást ad. A szereplők az instrukciók alapján megvalósítják a mozgást, beszélgetik a bábot. Nem betanult szöveget mondanak, improvizálnak. Az egyes szerepeket több gyerek is játszhatja úgy, hogy minden gyerek részt vehessen a mesélésben és a játékban.

Szereplők: öreg király, királylányok, 3 szegény legény, béka, 3 paripa, boszorkányok, juhok

Bábok: nemezelt báb, filc tenyérbáb, seprőbábok, botbáb

Díszlet: út- kötél, kő, legelő- terítő, asztal, palota - paraván

Nézőtér: a gyerekek a meseszőnyegen ülnek

Kellékek: „ezüst, arany, gyémánt” tárgyak, kard, kantár, ostor, kendő

Bábtechnika: bábok mozgatása földön, asztalon, paraván felett

Bábos párbeszéd: béka– legények, király- legények, legkisebb legény – boszorkányok, legkisebb legény – király, legkisebb legény – királykisasszony, legkisebb legény – király.

Bevezetés: mesébe hívó – kapuzós, vonulós játék:
Bujj, bujj, bokros, mesekezdő rituálé:

*„Hunyd be szemed!
Nyisd ki füled!
Mesét mondok
mostan neked.”*

Fő rész:

Mesekezdő formula: „Hetedhét országon túl lakott egy szegény ember, annak három fia.” / narrátor/

1. **Jelenet** – útnak indul a legidősebb legény: a találkozik e kútnál egy békával, aki enni kér. Béka – legény párbeszéd:
 - *Legényke adjál nekem abból a bodakból!*
 - *Dehogy adok, az utolsó hamut sütötte meg édesanyám, és még messze kell mennem!*
2. **Jelenet** - Jóllakott, továbbindult, megérkezett a királyhoz. Legény- király párbeszéd:

- *Felséges királyom, szolgálatot keresek!*
- *Felfogadlak juhászomnak. Nálam három nap az esztendő. 100 forint a bér. Vigyázz, nehogy a boszorkányok legelőjére hajtsd a juhokat! Ha a juhaimból egyet is elveszítesz, akkor szíjat hasítok a hátadból.*

Legeltette a nyáját, elaludt, a juhok szétszéledtek, a boszorkányok elhajtották a nyáját. A király elkergette.

3. **Jelenet** – útnak indul a középső legény: a találkozik e kútnál egy békával, aki enni kér. Béka – legény párbeszéd:

- *Legényke adjál nekem abból a bodakból!*
- *Dehogy adok, az utolsó hamut sütötte meg édesanyám, és még messze kell mennem!*

4. **Jelenet** – Jóllakott, továbbindult, megérkezett a királyhoz. Legény- király párbeszéd:

- *Felséges királyom, szolgálatot keresek!*
- *Felfogadlak juhászomnak. Nálam három nap az esztendő. 100 forint a bér. Vigyázz, nehogy a boszorkányok legelőjére hajtsd a juhokat! Ha a juhaimból egyet is elveszítesz, akkor szíjat hasítok a hátadból.*

Legeltette a nyáját, elaludt, a juhok szétszéledtek, a boszorkányok elhajtották a nyáját. A király elkergette.

5. **Jelenet** – útnak indul a legkisebb legény: a találkozik e kútnál egy békával, aki enni kér. Béka – legény párbeszéd:

- *Legényke adjál nekem abból a bodakból!*
- *Az utolsó hamut sütötte meg édesanyám, de egyél te is!*
- *Legényke, adok érte neked egy ostort. Ha egyet suhintasz vele, minden ellenséged elpusztul. Kapsz egy ezüst, arany, gyémánt kantárt. Ha megrázod a kántárt, benne terem egy táltos.*

6. **Jelenet** – Megköszönte, továbbindult, megérkezett a királyhoz. Legény- király párbeszéd:

- *Felséges királyom, szolgálatot keresek!*
- *Felfogadlak juhászomnak. Nálam három nap az esztendő. 100 forint a bér. Vigyázz, nehogy a boszorkányok legelőjére hajtsd a juhokat! Ha a juhaimból egyet is elveszítesz, akkor szíjat hasítok a hátadból.*

7. **Jelenet** – Legeltette a nyáját, elaludt, a juhok szétszéledtek, arra ébredt, hogy a boszorkányok hajtják a nyáját. Legény- boszorkányok párbeszéd:

- *Hová hajtjátok a nyáját?*
- *Elhajtjuk, mert a mi legelőnkre engedted őket!*
- *Azt nem hajtjátok sehová. Suhint, a boszorkányok dülöngélnek.*
- *Hagyd meg az életünket, adunk egy véka aranyat! Megkapta, eltette, a nyáját hazavitte.*

8. **Jelenet** – Másnap legeltette a nyáját, elaludt, a juhok szétszéledtek, arra ébredt, hogy a boszorkányok hajtják a nyáját. Legényboszorkányok párbeszéd:

- *Legényke, szabad a juhok ott lenni?*
- *Szabad a kosnak!*
- *De az összes juh rajta van!*
- *Hadd legyen!*
- *Akkor elhajtjuk, mert őket!*
- *Azt nem hajtjátok sehová! Suhint, a boszorkányok dülöngélnek.*

9. Hagyd meg az életünket, adunk egy véka aranyat! Megkapta, eltette, a nyáját hazavitte.

10. Harmadnap ugyanez. A király megjutalmazta:

- *Letelt a szolgálat, itt a fizetséged.*
/megköszönte, hazaindult. /

11. **Jelenet – 1. kendőugratás:** Király kendőugratást tart a 3 királykisasszonyért. A legkisebb legény megrázza a kantárt, ott terem a táltos, a füléből előveszi az ezüst ruhát, felöltözik. A legidősebb királykisasszony kendőjét senki sem tudta levenni a palota legalsó tornyáról, csak az ezüst vitéz. Király - legény párbeszéd:

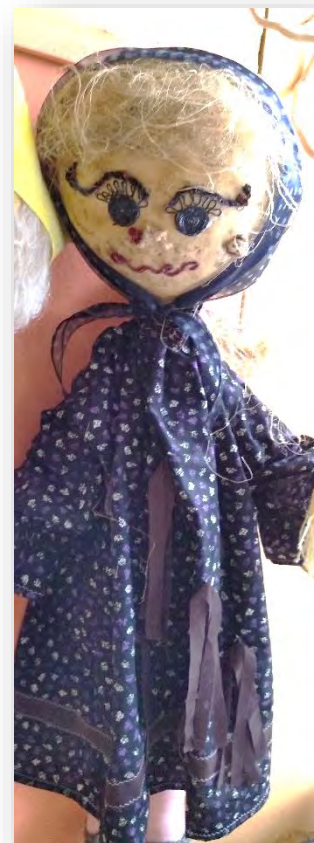
- *Honnan való vagy? - Ezüstvárból.*

12. **Jelenet – 2. kendőugratás:** A legkisebb legény megrázza a kantárt, ott terem az arany táltos, a füléből előveszi az arany ruhát, felöltözik. A középső királykisasszony kendőjét senki sem tudta levenni a palota középső tornyáról, csak az arany vitéz. Király - legény párbeszéd:

- *Honnan való vagy? - Aranyvárból.*

13. **Jelenet – 3. kendőugratás:** A legkisebb legény megrázza a kantárt, ott terem a gyémánt táltos, a füléből előveszi a gyémánt ruhát, felöltözik. A legkisebb királykisasszony kendőjét senki sem tudta levenni a palota legfelső tornyáról, csak a gyémánt vitéz. Király - legény párbeszéd:

- *Honnan való vagy? - Gyémántvárból.*

14. **Jelenet – párválasztás:** a király nem találja a nyertes vitézeket, ezért a királylányok választhatnak párt maguknak. A legkisebb a juhászlegényt választotta. A király haragudott és a disznóólba küldte őket: - Ott lakjatok, azt érdemlitek!

15. **Jelenet – 1. háború:** a király országát ellenség támadta meg, minden férfi segíteni indult. Az ellenség majdnem legyőzte a királyi sereget. Akkor ott termett az ezüst vitéz, csattintott ostorával, az ellenség menten elpusztult.

16. **Jelenet – 2. háború:** a király országát ellenség támadta meg, minden férfi segíteni indult. Az ellenség majdnem legyőzte a királyi sereget. Akkor ott termett az aranyt vitéz, csattintott ostorával, az ellenség menten elpusztult.

17. **Jelenet – 3. háború:** a király országát ellenség támadta meg, minden férfi segíteni indult. Az ellenség majdnem legyőzte a királyi sereget. Akkor ott

termett a gyémánt vitéz, csattintott ostorával, az ellenség menten elpusztult. A vitéz megsebesült, beletörölte sebé a legkisebb királykisasszony kendőjébe.

18. **Jelenet – győzelem:** a király felismeri a kendőt, rájön, ki a vitéz. Megörül, rögtön a palotába hívhatja a párt, megköszöni a segítséget.

Mesezáró formula: „Aztán csináltak olyan nagy mulatságot, hogy tán még most s lagziskodnak, ha meg nem haltak.”

Befejezés: Mesezáró rituálé: Csengő, taps, meghajlás. a gyerekek elmondhatják élményeiket, ötleteiket. Kendős tánc.

Adaptáció, tapasztalatok

Szalárd

Az alkotó tevékenység során óvodásaink textilkendőt díszítettek természetes színezőanyagokkal, majd pedig az „Elvesztettem zsebkendőmet” című népi gyermekjátékot

játszottuk el. Nehézségeink a mese terjedelméből akadt. Csoportunk összetételében kiscsoportosok vannak többségben, így a mese terjedelme és komplexitása nem egészen az ő korosztályuknak volt megfelelő, így nehezebb volt a mese megértése és a figyelem, koncentráció megtartása. A várható eredmények a gyerekek viselkedésében, személyiségi vonásaiban, tevékenységükben nyilvánultak meg. A gyerekek a bábjáték során a bábok segítségével azonosulni tudtak a szereplőkkel, azok érzéseivel, élményeivel, ezáltal fejlődött igazságérzetük, segítőkészre nevelte őket, bizalmat alapozott meg a világgal szemben, hogy a jó győzedelmeskedik a rossz felett, és a rossz elnyeri méltó büntetését. A mese cselekménye rávilágított bizonyos erkölcsi normák értékére,

fontosságára, melyet a gyerekek a „mesés bábozás” közben átérezhettek és megérthettek. A gyerekek megtapasztalhatták, hogy a legkisebb, a leggyengébb is arathat sikereket, hogy egymást segítsék, együttműködjenek a jó cél érdekében. A főszereplő alakja, nagyon sok pozitív jellemvonást mutatott be a gyerekeknek, mely által fejlődtek személyes és szociális készségeik egyaránt.

Nádudvar

A mese többszöri elmondásával, a meséhez köthető játékok és tevékenységek megvalósításával készítettem elő a nagyobb gyermekek mesejátékát és segítettem a kisebb gyermekeink mese megértését. A mese terjedelme, mondanivalója, feldolgozása inkább a nagyobb gyermekek számára megvalósítható. A kisebb gyermekeink kíváncsiságára, érdeklődésére építve egyéni képességeiknek megfelelően szerveztem a hétköznapokat. A mese megtanítja a gyermekek figyelmét összpontosítani, odafigyelni a mese cselekményére. Akaratlanul is követi a mese fonalát. Ezáltal bővül a szókincsük, fejlődik nyelvi kulturáltságuk, gondolkodásuk, s ez hatással bír a későbbi szövegértésükre. Minél könnyebben fejezi ki magát a gyermek, annál könnyebben alakítja ki saját énjét. A kisebb gyermekeink örömmel játszották a népi játékokat, énekelgették a népdalokat sok kedvenc volt közöttük. Képességeiknek megfelelően kapcsolódtak be a kézművesség tevékenységeibe. Mesteremberek munkájába nyertünk betekintést a videó felvételek megtekintésével. A gyermekeink elmélyülten hallgatták a mesét, a nagyobbak izgalommal készültek a meseelőadásra. Bábozás közben minden kis porcikájukkal élik a mesét, gesztusaikkal ügyesen kifejezik a szereplők jellemét. Az élőszavas mesélés előnye, hogy a gyermekeknek lehetősége van rákérdezni a mesében

történetekre. Tanácsolom a kollégáknak, hogy mesélés közben engedjék szabadjára fantáziájukat, próbáljanak több érzékszervre hatóan mesélni (hangok, ízek, illatok előhozása). Nem kell a mesét szóról szóra megtanulni. Éljük a mesét. IKT eszközök használatával is számos ismeretet adhatunk át gyermekeinknek.

Székelyudvarhely

A mesét sikerült a kapott minta szerint elbábozni / feldolgozni. Mi tettünk bele az előző minták alapján gyerekdalokat: a negyedik jelenetben, a legény-boszorka párbeszéde előtt elénekeltük az Egy boszorka van kezdetű dalt, a bábozás végén pedig eljátszottuk a Hej, vára, vára népi gyermekjátékot. A mesélés alatt a kicsiknek hamar lankadt a figyelmük, ezért ők megkapták a „Magyar népmesék” sorozathoz kapcsolódó memóriakártyát, amivel csendben játszhattak. Jól sikerült a bábozás, a gyerekek később is kérték, hogy ismételjük meg. A bábozás után arra kértem a gyerekeket, rajzolják le kedvenc mesehősüket ebből a meséből. Nagyon ötletesek voltak, szép kis rajzocskák születtek. A tevékenység eredményesnek mondható, a gyermekek jól érezték magukat. A tevékenység folyamán a gyermekek tudtak azonosulni az irodalmi hősökkel, aktiválódott a figyelmük, emlékezetük, képzeletük, gondolkodásuk, fejlődött a beszédük, a szókincsük gazdagodott, aktívan részt vettek a tevékenységben beszélőként és hallgatóként egyaránt, ki tudták nyilvánítani érzelmeiket a mesével kapcsolatosan, meg tudták fogalmazni gondolataikat. A művészi alkotó tevékenység alatt fejlődött a finom motorikájuk, fantáziájuk, a szem-kéz koordinációjuk, le tudták rajzolni kedvenc mesehősüket, a népi gyermekjáték pedig fejlesztette a társas kapcsolataikat.

Összegzés

A PALÓC MESEBESZÉD BÁBBAL JÓ GYAKORLAT

„A mese önmagunk képességeit illetően a határtalan lehetőségek birodalmába vezet el bennünket.”

/ Boldizsár Ildikó/

A mi mesés bábos világunkban a gyermekekkel karöltve a hős útját csodáltuk, a meséket százszor is hallani akartuk.

A kisgyermek szomjazva várta, hogy velünk együtt repüljön el, az általunk

teremtett mesevilágba és legyen részese a meshős kalandozásainak.

Ha a gyermek kezébe vett egy bábot, az rögtön életre kelt, egy pillanat múlva hangot is adott annak, és megkezdődött az utazás, a varázslat. A gyermek minden kis érzékével birtokolta a bábot, mozgatta, játszott vele, míg ő mögötte személytelen maradt.

Bábozás alkalmával megjelenítette érzéseit, gondolatait, vágyait, oldotta félelmeit, gátlásait és erősítette önbizalmát.

A mi meséink életre keltése, a csoportos szereplést, a gyermeki improvizációk kibontakozását, az élményekre épülő mesélést, az együttesen megélt játék pillanatait tartotta a legfontosabbnak.

A bábjáték színes világa örömeztet, vidámságot keltett a gyermeki lélekben, s ez a beszédét is színesebbé tette. A bábokkal történő mesedramatizálás, verselés, énekelgetés

kiemelkedően fejlesztette a gyermek beszédképességét, személyiségét.

A bábjáték aktivizáló hatása abban is érvényesült, hogy a gyermekek részt vettek a bábok, a díszletek és a kellékek előállításában is.

A bábkészítés tág teret nyújtott a sokoldalú alkotó tevékenység fejlesztésére. A bábozás közben lehetőséget kínáltunk a népmesekinccsel, néphagyományokkal / szokások, ünnepek, tárgyi kultúra/ való megismerkedésre, művészeti önkifejezésre /irodalom, képzőművészet, zene/.

A meseélményen túl, motiváltuk, aktivizáltuk a gyermekeket, megerősítettük az együvé tartozás érzését, kölcsönös együttműködésre ösztönöztük, a természet megismerésére és tiszteletére

neveltük őket. Partnereinknek lehetőség nyílt, hogy megismerjék a palóc vidék és kultúra sokszínűségét.

*„ARANYHAJSZÁL MESEPROGRAM
– AZ ÓPERENCIÁS TENGEREN, HATÁRON INNEN ÉS TÚL”*

A meseprojekt tapasztalatainak és eredményeinek rövid összefoglalása:

- ❖ Székelyudvarhelyen bemutatták, hogyan
kapcsolják az egészségnevelés
témaköréhez a modern
meséket,
- ❖ Szalárdon a modern
tánclépések
alkalmazását láttuk a
magyar népmesék
feldolgozása során,
- ❖ Nádudvaron az
élőszavas
mesemondásra épülő
interaktív népmese
feldolgozást ismerhettük
meg,
- ❖ Füleken a bábok kaptak
főszerepet az óvoda mesés jó
gyakorlatában.

A közös szakmai munka több szempontból is gyümölcsöző volt. Az együttműködésünk során a jógyakorlatok bemutatása és adaptálása mellett lehetőségünk nyílt: az állandó fejlődésre, az

önképzésre, megismerhettük egymás mesefeldolgozásait, pedagógus társaink metodikáját.

Lehetőség nyílt külhoni kapcsolatépítésre, szakmai kapcsolat kiépítésére és fenntartására, mesetárházunk gazdagítására, a projektben szereplő országok kulturális kincseinek megismerésére.

Ezeket az értékeket, a megismert módszereket és eszközöket be tudtuk építeni a mindennapi munkánkba, tovább adtuk kollégáinknak és az érdeklődőknek.

Az Erasmus+ nemzetközi pályázatnak köszönhetően a szakmai kapcsolat mellett barátságok is köttettek. Bízunk benne, hogy ezt a jó kapcsolatot a jövőben is tudjuk ápolni.

A tradicionális tájegységek mesefeldolgozásaiban megtalálható meséket és a kortárs irodalom meséit igyekeztünk az óvodás gyermekek életkori sajátosságaihoz igazítva játékos formában élményekre épülve, életre kelteni.

Szívből ajánljuk a gyűjteményeinket. Hisszük, hogy a nagy gonddal szerkesztett mese és játéanyagunk, mesésebbé,

színesebbé,
érdekesebbé
varázsolja
hétköznapijaitokat.
Munkátokhoz erőt,
egészséget kívánunk!

*AZ ARANYHAJSZÁL MESEPROGRAM
LELKES KIS CSAPATA*

„ARANYHAJSZÁL MESEPROGRAM

– AZ ÓPERENCIÁS TENGEREN, HATÁRON INNEN ÉS TÚL”

2018 - 2021

mesegyűjteményei:

- ❖ Ficánka Napköziotthon Székelyudvarhely – Mesés egészség jó gyakorlat
- ❖ Füleki Daxner Utcai Óvoda – Palóc mesebeszéd bábbal jó gyakorlat
- ❖ Napfény Óvoda és Bölcsőde, Nádudvar - Börönd mese jó gyakorlat
- ❖ Szalárdi János Általános Iskola és Óvoda - Mesék táncos paripáján bihari népmesék jó gyakorlat

Felhasznált irodalom

- ❖ Bajzáth Mária, Mesefeldolgozások gyűjteménye 1. /Pedagógusoknak/, Kolibri Kiadó, 2015
- ❖ Boldizsár Ildikó, Meseterápia, Magvető Könyvkiadó és Kereskedelmi Kft., 2010
- ❖ Bruno Bettelheim, A mese bűvölete és a bontakozó gyermeki lélek, Gondolat Budapest, 1985
- ❖ B. Kovács István: Malac Julcsa- gömöri népmesék, Madách Könyv- és Lapkiadó, 1990
- ❖ Kádár Annamária, Mesepszichológia, Kulcslyuk Kiadó, 2012
- ❖ Nagy Zoltán, Az aranyhajú lány, Mikszáth Kálmán Művelődési Központ, 1999
- ❖ Nagy Zoltán, Az elvarázsolt királyfi, szerzői magánkiadás, 1994
- ❖ Tóth Imre, Mesél a palóc király, Ciceró Kiadó, 2002
- ❖ Valentin Andrea, Palóc mese-beszéd - Népmesék betűre, képre és emberi hangra + CD melléklettel, ALLPRINT KFT., 2005

2018-1-HU01-KA201-047749 JÓ GYAKORLATOK CSERÉJE

Együttműködés az innováció és a bevált gyakorlatok terén

**„ARANYHAJSZÁL MESEPROGRAM –
az Óperenciás tengeren, határon innen és túl”**

2018 -2021

